

«Σχολή Κοινωνικών Επιστημών»

«Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών»

*«Εγκληματολογικές και Ποινικές Προσεγγίσεις της
Διαφθοράς, του Οικονομικού και του Οργανωμένου
Εγκλήματος»*

Πτυχιακή / Διπλωματική Εργασία με θέμα

*«Η κοινωνική οργάνωση και το modus operandi της greek mafia την
τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα»*

Σοφία Χατζηγεωργίου

A.M. 517567

Επιβλέπων καθηγητής: Δημήτριος Παρασκευόπουλος

Ηράκλειο, Ιούνιος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας («Σοφία Χατζηγεωργίου») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

*«Η κοινωνική οργάνωση και το modus operandi της greek mafia την
τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα»*

Σοφία Χατζηγεωργίου

A.M. 517567

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Δημήτριος Παρασκευόπουλος
Καθηγητής – Σύμβουλος ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Φώτιος Σπυρόπουλος
Καθηγητής – Σύμβουλος ΕΑΠ

Ηράκλειο, Ιούνιος 2024

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή, κύριο Δημήτρη Παρασκευόπουλο για την καθοδήγηση και τη βοήθεια που μου παρείχε κατά τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής εργασίας.

Ευχαριστώ ακόμα την οικογένειά μου για τη στήριξη και τη συμπαράσταση κατά τη διάρκεια των Μεταπτυχιακών σπουδών.

Περίληψη

Το «οργανωμένο έγκλημα» και ειδικότερα η περίπτωση της “greek mafia” αποτελούν απειλή για την ασφάλεια της κοινωνίας και την εύρυθμη λειτουργία της. Η παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρεί να προσεγγίσει σφαιρικά την έννοια του «οργανωμένου εγκλήματος» στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία, το οποίο λειτουργεί ως μια επιχείρηση και αναπτύσσεται μέσα στο κοινωνικό σύνολο από εγκληματικές οργανώσεις με στόχο τον προσπορισμό οικονομικού οφέλους. Αρχικά στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να χαρακτηριστεί μια ενέργεια ως «οργανωμένο έγκλημα». Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στη θεωρία του Cressey, ο οποίος παρομοιάζει τη λειτουργία του με εκείνη της επιχείρησης και το θεωρεί ως εισαγόμενο φαινόμενο. Έπειτα αναλύεται η θεωρία του Chambliss για την κοινωνική ταυτότητα του φαινομένου, τη συμβιωτική σχέση με το πολιτικό σύστημα και την έννοια της δικτύωσης. Ακολούθως επισημαίνεται η λειτουργία της μαφίας συνδεδεμένη με το «οργανωμένο έγκλημα» και η πρακτική της εκβίασης τόσο στον αστικό όσο και στον αγροτικό χώρο. Επιπρόσθετα προβάλλονται οι περιπτώσεις οργανωμένης εγκληματικότητας στην Ελλάδα, οι σχέσεις τους με το πολιτικό σύστημα, η επιρροή της οικονομικής κρίσης σε αυτό. Στο δεύτερο κεφάλαιο διερευνάται η δράση της “greek mafia”, οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διάπραξη εγκληματικών ενεργειών και σχολιάζεται η δράση της “greek police mafia”. Επιπλέον διαπιστώνεται η δράση των εγκληματικών οργανώσεων στις περιπτώσεις της παράνομης διακίνησης μεταναστών, στις εκβιάσεις και στη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών. Στο τρίτο κεφάλαιο περιέχεται το άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα περί εγκληματικής οργάνωσης και η οπτική της αντεγκληματικής πολιτικής. Τέλος υπάρχει ανακεφαλαίωση και συμπεράσματα αναφορικά με την προσαρμοστικότητα των εγκληματικών οργανώσεων ανάλογα με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, την παρουσίαση ευκαιριών για αποκόμιση κέρδους και τη δυσκολία αντιμετώπισής του.

Λέξεις – Κλειδιά

Οργανωμένο έγκλημα, εγκληματική οργάνωση, ελληνική μαφία

«The social organization and modus operandi of the “greek mafia” in the last decade in Greece»

Sofia N. Chatzigeorgiou

Abstract

Organized crime, specifically the phenomenon known as the "Greek mafia," poses a significant threat to societal security and smooth functioning. This thesis aims to provide a comprehensive analysis of organized crime in Greece over the past decade, highlighting its development as a business within society by criminal organizations seeking financial gain. The first chapter outlines the criteria that define "organized crime." It then discusses Cressey's theory, which likens organized crime to business operations and considers it an imported phenomenon. Chambliss's theory is also examined, focusing on the phenomenon's social identity, its symbiotic relationship with the political system, and the concept of networking. The study further explores the operations of the mafia, emphasizing their involvement in organized crime and extortion in both urban and rural areas. It also delves into specific instances of organized crime in Greece, their ties to the political system, and the impact of the economic crisis. The second chapter investigates the activities of the "Greek mafia," the factors influencing criminal acts, and the involvement of the "Greek police mafia." It identifies criminal organizations involvement in illegal immigration trafficking, extortion, and drug trafficking. The third chapter covers Article 187 of the Penal Code concerning criminal organizations and discusses anti-crime policies. The thesis concludes with a summary and conclusions regarding the adaptability of criminal organizations in response to social and economic conditions, the presentation of opportunities for profit, and the difficulty in combating them.

Keywords

Organized crime, criminal organization, greek mafia

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	v
Abstract	vi
Περιεχόμενα	vii
Εισαγωγή.....	viii
1. Θεωρητικές προσεγγίσεις για το «οργανωμένο έγκλημα»	1
1.1. Εγκληματικές οργανώσεις και οργανωμένο έγκλημα.....	1
1.2 Η θεωρία του Cressey – το οργανωμένο έγκλημα	3
1.3 Η θεωρία του Chambliss περί συμβιωτικής σχέσης νομιμότητας και παρανομίας	5
1.4 Η λειτουργία της «μαφίας»	10
1.5. Η «εκβίαση» στη φυλακή και στην εργασία.....	12
1.6. Η πρακτική της «εκβίασης» στην Ελλάδα	13
1.7. Το «οργανωμένο έγκλημα» στην Ελλάδα.....	17
2. Το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα – η περίπτωση της greek mafia.....	26
2.1. Τι είναι η greek mafia	26
2.2. Παράγοντες που επηρεάζουν το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα	27
2.3. Η δράση της “greek mafia”	30
2.4. Η περίπτωση της “greek police mafia”	35
2.5. Παράνομη διακίνηση μεταναστών και οργανωμένο έγκλημα	37
2.6. Εκβιάσεις.....	40
2.7. Διακίνηση ναρκωτικών ουσιών	47
3. Αντεγκληματική πολιτική	51
3.1. Το άρθρο 187 ΠΚ και οι αλλαγές του.....	51
3.2. Αντεγκληματική πολιτική	54
Συμπεράσματα	57
Βιβλιογραφία.....	59

Εισαγωγή

Η περίπτωση της «ελληνικής μαφίας» -“greek mafia” αναφέρεται στην έννοια του «οργανωμένου εγκλήματος», καθώς συστήνονται εγκληματικές οργανώσεις αποτελούμενες από παραπάνω από τρία άτομα, με δομή ιεραρχική και στόχο την απόκτηση οικονομικού κέρδους και εξουσίας. Ως «πολυσύνθετο φαινόμενο» δημιουργείται μέσα στο κοινωνικό σύστημα και οι επαφές που έχουν τα μέλη των εγκληματικών οργανώσεων με κρατικούς αξιωματούχους και επιχειρηματίες δυσχεραίνουν την αντιμετώπισή του.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να αναζητηθεί η κοινωνική οργάνωση και το “modus operandi” της “greek mafia” την τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα. Για να επιτευχθεί αυτό αντλήθηκαν πληροφορίες από τον ηλεκτρονικό Τύπο, την ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, τις Εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα των ετών 2013 έως 2022, τα Δελτία Τύπου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και τη Νομοθεσία.

Η εργασία διαρθρώνεται σε τρία κεφάλαια, εκ των οποίων το πρώτο περιέχει τις θεωρητικές προσεγγίσεις για το «οργανωμένο έγκλημα». Στην πρώτη ενότητα προβάλλεται η θεωρία της Raoli σχετικά με την «εννοιολόγηση του οργανωμένου εγκλήματος». Στην δεύτερη παρουσιάζεται η θεωρία του Cressey για το οργανωμένο έγκλημα ως «εισαγόμενο» και την πραγματοπαγή δομή του, ενώ στην τρίτη ενότητα αναλύεται η θεωρία του Chambliss για την κοινωνικότητα του φαινομένου, τη «συμβιωτική» του σχέση με τη διαφθορά και το πολιτικό σύστημα και τα εγκληματικά δίκτυα. Στην τέταρτη ενότητα γίνεται αναφορά στη λειτουργία της μαφίας, ενώ στην πέμπτη ενότητα αναφέρεται με συντομία η εκβίαση στα περιβάλλοντα της φυλακής και της εργασίας. Η έκτη ενότητα περιλαμβάνει την πρακτική της εκβίασης των προηγούμενων δεκαετιών στην Ελλάδα, ενώ η έβδομη ενότητα πλαισιώνει τα περιστατικά οργανωμένου εγκλήματος στον Ελλαδικό χώρο, τις επαφές με το πολιτικό σύστημα και τους επιχειρηματίες, τις εκβιάσεις στο χώρο της νύχτας και τις μεταβολές εξαιτίας της οικονομικής κρίσης.

Το δεύτερο κεφάλαιο καταπιάνεται με την περίπτωση της “greek mafia”. Συγκεκριμένα στην πρώτη ενότητα ορίζεται η ελληνική μαφία, στη δεύτερη γίνεται αναφορά στους παράγοντες που επηρεάζουν το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, στην τρίτη αναλύεται η δράση της ελληνικής μαφίας και στην τέταρτη εντάσσεται η περίπτωση

της μαφίας στην Ελληνική Αστυνομία. Η πέμπτη ενότητα εμπεριέχει τη δράση των εγκληματικών οργανώσεων στην παράνομη διακίνηση των μεταναστών, η έκτη τη δράση στις εκβιάσεις και η έβδομη στη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών.

Το τρίτο κεφάλαιο περιέχει δυο ενότητες σχετικά με το άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα και την Αντεγκληματική πολιτική.

Η διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα.

1. Θεωρητικές προσεγγίσεις για το «οργανωμένο έγκλημα»

1.1. Εγκληματικές οργανώσεις και οργανωμένο έγκλημα

Σύμφωνα με την Paoli, υπήρξαν αλλαγές στην εννοιολόγηση του «οργανωμένου εγκλήματος», καθώς συνδέεται είτε με πολλαπλές παράνομες οργανώσεις, που αποτελούνται από μέλη τα οποία ασχολούνται με συστηματικό τρόπο με το έγκλημα είτε με ένα σύνολο από ιδιαίτερα σοβαρές εγκληματικές δραστηριότητες, ώστε να έχουν χρηματικά οφέλη. Για το λόγο αυτό έχει δοθεί βαρύτητα στο «ποιος» μπορεί να εγκληματίσει, δηλαδή στους παραβάτες ξεχωριστά αλλά και στο με «τι» είδους εγκληματικές δραστηριότητες καταπιάνεται. Έτσι ο Hagan επεδίωξε να διακρίνει το «Οργανωμένο Έγκλημα» με κεφαλαία γράμματα, ήτοι τις «εγκληματικές οργανώσεις» από το «οργανωμένο έγκλημα» με γράμματα πεζά, για τις «εγκληματικές δραστηριότητες», οι οποίες προϋπέθεταν σχετική οργάνωση (Paoli, 2014:13-14).

Με βάση τις παραπάνω έννοιες, το 1950 στις Η.Π.Α. διαδόθηκε η υπόθεση πως για τις σοβαρές εγκληματικές πράξεις που συνέβαιναν ευθύνονταν οι «εγκληματικές οργανώσεις» με στόχο να αποκτήσουν κέρδος. Ορισμένοι ερευνητές όμως δεν αποδέχτηκαν αυτή την υπόθεση. Πιο αναλυτικά οι εγκληματικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν τα «δίκτυα», τις «συμμορίες» και τις ευρύτερες ομάδες που αποτελούνταν από το λιγότερο τρία μέλη, τα οποία συνεργάζονταν για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (Paoli, 2014:14).

Μάλιστα ορισμένοι ερευνητές σχολιάζοντας την τοπική δράση του «οργανωμένου εγκλήματος» θεωρούσαν πως μία μορφή του ήταν η «εκβίαση». Από το 1990 όμως και μετά τέθηκε προς συζήτηση η «διεθνική φύση» του, καθώς η δράση του «οργανωμένου εγκλήματος» δεν περιοριζόταν μόνο σε τοπικό επίπεδο αλλά και σε διεθνές. Έτσι εκτός από τις Η.Π.Α. και την Ιταλία όπου παρουσιάζονταν εγκληματικές ενέργειες από ομάδες ατόμων, ξεκίνησε η εμφάνιση τους και σε άλλα κράτη και έτσι έγινε εντονότερη η ανάγκη αντιμετώπισης, με τη δημιουργία νομοσχεδίων και πολλαπλών σχεδίων δράσης (Paoli, 2014:15).

Αξίζει να επισημανθεί πως ο όρος αυτός έχει αμερικανική προέλευση, διότι δημιουργήθηκε για να χαρακτηρίσει αρχικά «επιχειρήσεις» που ασχολούνταν με την πορνεία και με τυχερά παιχνίδια, τα οποία λάμβαναν προστασία από «δημόσιους αξιωματούχους». Πέρα από αυτά μέλη ερευνητικής κοινότητας χρησιμοποίησαν τον όρο

και για να χαρακτηρίσουν την έξαρση πώλησης παράνομων προϊόντων, μετά την απαγόρευση χρήσης αλκοολούχων ποτών. Ωστόσο άλλοτε χρησιμοποιούνταν και για να χαρακτηριστούν οι δράσεις των «συμμοριών», οι ληστείες, η πώληση παράνομων αγαθών εν γένει. Όμως δεν άργησε να έρθει και η σύνδεσή του με άτομα από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, τα οποία διευκόλυναν τη δράση του. Όσο αφορά τα στοιχεία επιρροής του, ορισμένοι ερευνητές υποστήριζαν ότι ήταν εισαγόμενο φαινόμενο, διότι υπήρχαν αρκετοί ξένοι εγκληματίες από «εγκληματικές οργανώσεις» με ισχύ και ήταν απόγονοι Ιταλών μελών της μαφίας (Paoli, 2014:15-16).

Εντούτοις δόθηκε έμφαση στα είδη των «εγκληματικών δραστηριοτήτων» που διεξάγονταν και ιδιαίτερα στην ύπαρξη παράνομων αγαθών και υπηρεσιών που παρείχαν. Σύμφωνα με τις θεωρίες του Block και του Chambliss το «οργανωμένο έγκλημα» αποτελεί συνώνυμο της «παράνομης επιχείρησης». Το 2011 με αφορμή την περαιτέρω ανάπτυξη στρατηγικών για την αντιμετώπισή του, κυριάρχησε από τη «Στρατηγική για την καταπολέμηση του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος» στις ΗΠΑ πως οι οργανώσεις αυτές στοχεύουν στην απόκτηση κέρδους, εξουσίας, και επιρροής (Paoli, 2014:18-19).

Δεν θα μπορούσε να παραλειφθεί το γεγονός πως η δημιουργία και λειτουργία του «οργανωμένου εγκλήματος» ομοιάζει με τις ομάδες της «μαφίας», καθώς θα μπορούσε να αποτελεί μια μορφή προτύπου. Πέρα από αυτό ορισμένοι ερευνητές το θεώρησαν ως «παράνομη επιχείρηση» ή ως μια «βιομηχανία εγκλήματος» και δόθηκε έμφαση στην έννοια της αγοράς, η οποία το πλαισιώνει, αφού κύριο στόχο αποτελεί η απόκτηση του κέρδους. Στην Ευρώπη όμως ευρύτερα έγινε προσπάθεια να οριστεί επίσημα το «οργανωμένο έγκλημα» με τη μορφή της «παράνομης επιχείρησης». Έτσι δόθηκε έμφαση στον προγραμματισμό διάπραξής του με σκοπό να αποκτηθεί εξουσία ή κέρδος για τα εμπλεκόμενα μέλη, τα οποία έπρεπε να είναι παραπάνω από δύο και να συνεργάζονται για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα με χρήση εκφοβισμού – όπως βία – , επηρεασμού στον πολιτικό χώρο, στο χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης, στην νόμιμη οικονομία. Τα μέλη φέρονται να διαπράττουν «σοβαρά αδικήματα», πεδίο διαφοροποίησης από την εικόνα μιας «κανονικής επιχείρησης». Η παραπάνω όμως εικόνα του ορισμού δεν φάνηκε βοηθητική για να δημιουργηθεί ένας ορισμός ενιαίος, καθώς δεν μπορούσαν να εκτιμηθούν σε μεγάλο βαθμό τα προβλήματα που δημιουργούσε το «οργανωμένο έγκλημα». Για αυτό το 1997 η Ευρωπαϊκή Ένωση καθόρισε έντεκα προϋποθέσεις που αν πληρούνταν, τότε υπήρχε «οργανωμένο έγκλημα». Ειδικότερα τα άτομα έπρεπε να είναι

παραπάνω από δύο, με διαφορετικά καθήκοντα τα οποία εκτελούσαν για αρκετό χρονικό διάστημα χρησιμοποιώντας κάποια μορφή «πειθαρχίας» ή ελέγχου. Οι ίδιοι επιπλέον ήταν ύποπτοι για να κάνουν κάποιο σοβαρό ποινικό αδίκημα και η δράση τους δεν περιοριζόταν σε τοπικό επίπεδο, αλλά ήταν σε διεθνές, με στόχο το οικονομικό κέρδος. Έτσι πέρα από την επιρροή που ασκούσαν στη δημόσια διοίκηση και στην πολιτική, εμπλέκονταν και σε υποθέσεις «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος» ή χρησιμοποιούσαν επιχειρηματικές δομές για κάλυψη. Παρά ταύτα, οι παραπάνω προϋποθέσεις δεν οδήγησαν στην πλήρη αντιμετώπιση του «οργανωμένου εγκλήματος» (Paoli, 2014:20-23).

Στην προσπάθεια να αντιμετωπιστεί το παραπάνω έγκλημα, η προσοχή εστιάστηκε στο «διακρατικό» χαρακτήρα του, όμως αυτός δεν είχε λογική απόδειξη, καθώς σύμφωνα και με τον Hobbs δεν υπήρχαν συγκεκριμένες σχέσεις των εγκληματιών ανάμεσα στα κράτη. Το έγκλημα αυτό αναπαράγεται κυρίως σε συγκεκριμένα «κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια». Συγκεκριμένα το άρθρο 2 της «Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών» που υπεγράφη το 2000 όριζε πως η «οργανωμένη εγκληματική ομάδα» για να χαρακτηριστεί ως τέτοια κρινόταν απαραίτητο να αποτελείται από παραπάνω από τρία άτομα – τα οποία διαχωρίζονται με σχέσεις ιεραρχίας, ώστε να έχουν γνώση των ρόλων που αναλαμβάνουν - να έχει δράση μεγάλου χρονικού διαστήματος και να στοχεύει στον προσπορισμό οικονομικού οφέλους (Paoli, 2014:24).

Οι μελετητές ωστόσο μπορεί να εστιάζουν την έρευνα τους ή σε εγκληματίες ή σε «εγκληματικές δραστηριότητες». Αν εστιάζουν στο πρώτο, τότε επεκτείνουν τις έρευνες τους σε «δίκτυα», «παράνομες επιχειρήσεις», «μαφία», ή σε «εγκληματικές ομάδες». Αν η εστίασή τους στέκεται στο δεύτερο, τότε κάνουν λόγο για «οργανωμένο έγκλημα», «εγκληματικό επιχειρηματία» και στο έγκλημα με στόχο το κέρδος (Paoli, 2014:25).

1.2 Η θεωρία του Cressey – το οργανωμένο έγκλημα

Ο όρος «οργανωμένο έγκλημα» σχετίζεται με πολλαπλά φαινόμενα παρανομίας, τα οποία παρατηρούνται συχνά στην κοινωνία, με απώτερο στόχο τον προσπορισμό οικονομικών κερδών και αναπτύσσεται εξαιτίας πολλών παραγόντων. Η δομή του χαρακτηρίζεται ως «πραγματοπαγής», διότι αντιστοιχεί σε μια «δομή», καθώς δεν γίνεται

η διαχείρισή του από ένα άτομο – αρχηγό αλλά η λειτουργία του ομοιάζει με εκείνη της επιχείρησης και δίνεται έμφαση στους τρόπους δράσης των μελών της (Βιδάλη, 2017: 150). Μάλιστα χαρακτηριστικό γνώρισμά του είναι η παροχή προϊόντων και υπηρεσιών παράνομου χαρακτήρα (Paoli, 2014:18).

Ο Donald Cressey ξεκίνησε το 1960 να μελετά το «οργανωμένο έγκλημα» στις ΗΠΑ, δίνοντας έμφαση στην ανάλυση της οργάνωσης “*cosa nostra*”, η οποία συνδεόταν με τη «σικελική Μαφία». Αρχικά παρατήρησε ότι υπήρχε μια δομή ιεραρχίας και η δράση της ήταν μονοπωλιακή. Μέσω της θεωρίας του, «συνωμοσία του ξένου», υποστήριξε ότι η συγκεκριμένη μορφή εγκλήματος αποτελούσε «εισαγόμενο φαινόμενο», δηλαδή ότι προερχόταν από άτομα διαφορετικής εθνικότητας, τα οποία μύθωναν σε αυτό μέλη του ντόπιου πληθυσμού (Σταμούλη, 2019: 217-218). Ακολούθως έδωσε έμφαση στους ρόλους που είναι απαραίτητοι για τη «βιωσιμότητα» της εγκληματικής οργάνωσης (Βιδάλη, 2017:151).

Η “*cosa nostra*” είχε συσταθεί από «απογόνους Ιταλών μεταναστών». Έτσι η λειτουργία της οργάνωσης αυτής μοιάζει με κάποιο κράτος, με πολυεθνικές εταιρείες, με οργανισμούς ή αρχές που επέβαλαν το νόμο. Παρόλα αυτά τα άτομα που τις διαχειρίζονταν δεν βρίσκονταν σε περίοπτη θέση και για το λόγο αυτό ήταν δύσκολο να συλληφθούν, ώστε να περιοριστεί η δράση τους. Στόχος εξάλλου των «εγκληματικών οργανώσεων» ήταν να είναι εκείνες κυρίαρχες στην προσφορά των παράνομων αγαθών και υπηρεσιών τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Για το λόγο αυτό δεν δίσταζαν να δωροδοκούν τους δημόσιους λειτουργούς, προκειμένου να αυξήσουν την επιβίωση της οργάνωσής τους (Βιδάλη, 2017:47-48).

Ο Cressey λόγω της θεώρησης ότι το έγκλημα στην Αμερική ήταν εισαγόμενο, έδωσε έμφαση στην ανάγκη διαφορετικής αντιμετώπισης του εγκλήματος. Έτσι θεώρησε πως ήταν αδήριτη ανάγκη να αντιμετωπιστεί πρώτα το αρχηγείο της οργάνωσης αυτής στη Σικελία και έπειτα στις Η.Π.Α. Όμως στόχος των αρχηγών της οργάνωσης δεν ήταν η τυπική παραβίαση νόμων – για αυτό και η αυστηροποίησή τους δεν θα ήταν αποτελεσματική – αλλά να κρύψουν τα ίχνη των ενεργειών τους. Ειδικότερα όταν αυξανόταν η ζήτηση του κόσμου για παράνομες υπηρεσίες, τότε αυξανόταν και η προσφορά και ως «αποδιοπομπαίοι τράγοι» καθίσταντο οι συνεργοί που βρίσκονταν στους δρόμους (Βιδάλη, 2017: 48-48).

Πιο συγκεκριμένα ο Cressey υπογράμμισε το γεγονός ότι η δομή της “*cosa nostra*” ως οργάνωση γραφειοκρατικού τύπου έμοιαζε με τη δομή μιας κυβέρνησης ή μιας

επιχείρησης. Όμως κατέστη δύσκολο να γνωρίζει ο ίδιος εξ ολοκλήρου τον «κώδικα συμπεριφοράς» των μελών της, καθώς δεν υπήρχαν έγγραφες αποδείξεις. Η «θέση επιβολής» όπως περιέγραψε, συνδεόταν με τις ενέργειες που ανατέθηκαν στα μέλη των οργανώσεων να φέρουν εις πέρας και ήταν συχνά μη κατειλημμένη. Τα μέλη επιδείκνυαν συμμόρφωση στους κανόνες και μειώνονταν οι συγκρούσεις μεταξύ τους. Εξάλλου με την επίδειξη σεβασμού στους κανόνες, φανεωνόταν η «πίστη» τους, διότι σε περίπτωση απιστίας υπήρχε σκληρή τιμωρία (Cressey, 1969: 162-169).

Ωστόσο ανέφερε πως τα μέλη του «Αμερικανικού οργανωμένου εγκλήματος» είχαν όμοια συμπεριφορά με τους κρατούμενους στις φυλακές. Συγκεκριμένα στις φυλακές οι τρόφιμοι δεν έπρεπε να ανακατεύονται με τα συμφέροντα άλλων κρατούμενων, χρειαζόταν να είναι διακριτικοί με τα μυστικά, να μην εμπλέκονται σε καυγάδες, να μην εκμεταλλεύονται τους συγκρατούμενους και να μην έχουν εμπιστοσύνη στους φύλακες. Με τον τρόπο αυτό ανέπτυσσαν μια δική τους εξουσία. Αναλυτικότερα στις οργανώσεις της «Σικελικής Μαφίας», της “*cosa nostra*” και των Αμερικανών οργανωμένων εγκληματιών δινόταν έμφαση στην υπερβολική πίστη για την οργάνωση, στην εντιμότητα, στις ειλικρινείς σχέσεις μεταξύ των μελών και στην τήρηση εχεμύθειας σχετικά με τη δομή και τις ενέργειες τους. Μάλιστα σημαντική για την ευδοκίμηση των παραπάνω κατέστη και η κρυφή στήριξη μελών της κυβέρνησης, διότι αποκόμιζαν και εκείνοι κέρδος από αυτό. Έτσι για παράδειγμα στην Αμερική, η κυβέρνηση κατέβαλε προσπάθειες για να αντιμετωπίσει το «οργανωμένο έγκλημα», αλλά υπήρξαν επιρροές από άτομα που είχαν συμφέρον στη διακίνηση παράνομων υπηρεσιών και αγαθών (Cressey, 1969:170-175).

Αξίζει να σημειωθεί πως στην οργάνωση της “*cosa nostra*” η θέση των μελών άλλαζε ανάλογα με τα κέρδη που υπήρχαν και σε περίπτωση παραβάσεων των καθηκόντων τους και των κωδικών συμπεριφοράς, τα μέλη σκοτώνονταν (Cressey, 1969:178).

1.3 Η θεωρία του Chambliss περί συμβιωτικής σχέσης νομιμότητας και παρανομίας

Ο Chambliss από την άλλη προσέγγισε το «οργανωμένο έγκλημα» και την παρανομία με τρόπο διαφορετικό. Συγκεκριμένα το συσχέτισε με τη δομή μιας «νόμιμης

επιχείρησης» και θεώρησε πως ο κύριος λόγος που δεν κατανοούνταν η δομή του, είναι ότι τοποθετούνταν σε διαφορετικό πλαίσιο. Έτσι οι δυνάμεις που διέπουν το σύστημα αγοράς, ως παράγωγο της «οικονομίας του καπιταλισμού» συνδέονταν με τις εγκληματικές δραστηριότητες αναδεικνύοντας την ανάγκη έμφασης στις παραμέτρους της πολιτικής και οικονομίας που μέσα σε αυτές αναπτύσσονταν οι εγκληματικές δραστηριότητες. Σε διαφορετική περίπτωση, αν δινόταν έμφαση μόνο στην ανάλυση της μορφής που αυτές φέρουν, όπως επί παραδείγματι στον αριθμό των συμμετεχόντων και στη διάρκεια της δράσης, θα υπήρχε δυσκολία στην αντιμετώπιση τους (Σταμούλη, 2019:214).

Έπειτα ο Chambliss και ο Block ισχυρίστηκαν πως οι αντιθέσεις που παρουσιάζονταν στο καπιταλιστικό σύστημα και η «ανταγωνιστική του φύση», πυροδοτούσαν την ύπαρξη και εξέλιξη του «οργανωμένου εγκλήματος» (Σταμούλη, 2019:215).

Αναφορικά με το «μοντέλο σχέσεων πελατείας και πατρωνίας», ο Chambliss αντέκρουσε την άποψη του Cressey περί εισαγόμενου εγκλήματος και προέβαλε την άποψη ότι εκείνο συνιστούσε ένα φαινόμενο κοινωνικό, στο οποίο πρωταγωνιστούσαν δίκτυα με σχέσεις «πελατείας» και «πατρωνίας» με εμπλοκή ατόμων της κρατικής εξουσίας. Τόνισε μάλιστα την ύπαρξη επιχειρήσεων που παρείχαν παράνομα αγαθά και υπηρεσίες, με την προστασία ατόμων με δύναμη και εξουσία. Έτσι το «οργανωμένο έγκλημα» αντλεί από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της κοινωνικής δομής και του πολιτικοοικονομικού συστήματος (Σταμούλη, 2019:218).

Ο ίδιος μελετώντας εν γένει τη διαφθορά στην Αμερική, κατανόησε πως υπάρχει «συμβιωτική σχέση» μεταξύ του πολιτικού συστήματος, του «οργανωμένου εγκλήματος» και της «διαφθοράς». Έτσι οδηγήθηκε στο συμπέρασμα πως στην αμερικανική κοινωνία παραγόταν το «οργανωμένο έγκλημα», επειδή αποτελούσε λύση στις συγκρούσεις που εμφανίζονταν στο καπιταλιστικό σύστημα και ήταν εμφανείς οι σχέσεις του με το κράτος, μέσα από «άτυπα συμβόλαια» (Βιδάλη, 2017:50). Όμοια οι Della Porta και Vanucci αναφερόμενοι στις οργανώσεις της μαφίας στη Νότια Ιταλία, προέβαλαν τη συμβιωτική σχέση που υπήρχε ανάμεσα σε μέλη της μαφίας και σε πολιτικούς αξιωματούχους. Η «πολιτική διαφθορά» απομάκρυνε τις νόμιμες διαδικασίες. Μάλιστα οι δυο παραπάνω πλευρές είχαν αμοιβαία βοήθεια, διότι τα μέλη της μαφίας προσέφεραν στους πολιτικούς δύναμη μέσω των ψήφων, ενώ ο πολιτικός τους εξασφάλιζε πλήρη βοήθεια και

προνομιακή μεταχείριση σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις ή με προβλήματα που προέκυπταν σχετικά με τις εγκληματικές τους δραστηριότητες (Porta και Vanucci, 2012).

Αναφορικά με τη «συμβιωτική σχέση», θα ήταν παράλειψη να μην γίνει λόγος για τη σύνδεση που υπήρχε ανάμεσα στην πολιτική και στις παράνομες επιχειρηματικές ενέργειες. Οι πιο πετυχημένοι μάλιστα πολιτικοί, αποκόμιζαν από τις παραπάνω πολλαπλά κέρδη (Chambliss, 1978: 224-225).

Ωστόσο ο Chambliss επέκρινε την οπτική περί ιεραρχικής δομής και πρόταξε τη θεωρία «χαλαρών σχέσεων» σε οριζόντια και κάθετη ανάπτυξη μέσα στην κοινωνία, λόγω της διαφθοράς. Τα «δίκτυα» ήταν εκείνα που ήλεγχαν το έγκλημα, καθώς το ίδιο το σύστημα άλλαζε συνεχώς τη λειτουργία του με διάφορες ανακατευθύνσεις. Κυρίως όμως η λειτουργία δικτύων συνέβαλε στο να μοιράζονται οι ενέργειες που έπρεπε να γίνουν και να είναι διαφορετικό το σημείο εκκίνησης μιας εγκληματικής ενέργειας με εκείνο του τερματισμού, ώστε να είναι δυσκολότερο να γίνει αντιληπτό από τις εκάστοτε αρχές και να υπάρχει ασφάλεια για το «οργανωμένο έγκλημα». Συν τοις άλλοις η οικονομία του «οργανωμένου εγκλήματος» ομοιάζε με εκείνη του κάθε κράτους, διότι εμπλεκόταν σε αυτή ένα σημαντικό ποσοστό πολιτών, το οποίο έδειχνε εξάρτηση από εξυπηρετήσεις μεγάλης κλίμακας. Σε ορισμένες περιπτώσεις το κράτος πραγματοποιούσε συμμαχίες με τους εμπλεκόμενους, ώστε να εξυπηρετηθούν συμφέροντα τόσο της δικής του πλευράς όσο και των εγκληματιών. Αναλυτικότερα, βάσει της κοινωνικής του οργάνωσης υπάρχει επιμερισμός εργασιών και έτσι «κοινότητες ανθρώπων» ενσωματώνονταν στην παράνομη οικονομία, προσπαθώντας να επιβιώσουν μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Κρίνεται επομένως σκόπιμο να αναφερθεί πως μπορεί να επιλύει προβλήματα «προς τα άνω», δηλαδή να συνυπάρχει με τον κρατικό μηχανισμό είτε με χαρακτήρα επιβοηθητικό είτε ανταγωνιστικό σε κρατικό επίπεδο. Αυτή η μορφή του συνδέεται με τη διαφθορά, καθώς προκύπτουν διασυνδέσεις των εμπλεκόμενων ατόμων με κέντρα εξουσίας, ώστε να αντληθούν πόροι, έχοντας τη μορφή του «σκιώδους εταίρου». Αν επιλύει προβλήματα «προς τα κάτω», συμβάλλει στη δημιουργία μίας νέας «κοινωνικής ταυτότητας» για τα μέλη της οργάνωσης, προσδίδοντάς τους παράλληλα και κύρος, θέτοντας παρόμοιους στόχους της νόμιμης οικονομίας. Τα μέλη μέσα από αυτό μπορούν να επιβιώσουν, να προστατευτούν από ενδεχόμενες κακοτυχίες, καθώς επρόκειτο κυρίως για άτομα της εργατικής τάξης ή των χαμηλών οικονομικά στρωμάτων. Με τον τρόπο αυτό αισθάνονται ότι ανήκουν σε μια ομάδα και πως αποκτούν κύρος, καθώς τα κριτήρια και οι στόχοι που θέτουν ομοιάζουν με της νόμιμης οικονομίας. Πέρα από αυτό αισθάνονται ασφάλεια για

ενδεχόμενη προστασία της οικογένειάς τους, σε περίπτωση που οι ίδιοι αρρωστήσουν ή πεθάνουν τη στιγμή που εκτελούσαν το «καθήκον». (Βιδάλη, 2017:150-153).

Δεν μπορεί να αμφισβητηθεί πως η εθνογραφική έρευνα που έκανε ο Chambliss επηρέασε κατά πολύ την εγκληματολογική θεώρηση. Ο ίδιος μέσω συνεντεύξεων συγκέντρωσε πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες των τοπικών συμμοριών και εστίασε στα κέρδη που αποκτούν τα δίκτυα, αποτελούμενα από μεγαλοεπιχειρηματίες και πολιτικούς. Η εμπλοκή των επιχειρηματιών ήταν άλλοτε φανερή και άλλοτε κρυφή και εστίαζαν στο να χρηματοδοτούν εγκληματικές επιχειρήσεις. Ωστόσο το δίκτυο εμπλουτιζόταν και με τη συμμετοχή δημοσιογράφων και στελεχών τραπεζών. Έτσι δεν υπήρχε ξεκάθαρα κάποιος αρχηγός από τους παραπάνω, καθώς υπήρχε μια συνεργασία μεταξύ τους, με στόχο να αποκρυφτεί η δράση τους, για να μη χάσουν τη δύναμή τους (Chambliss, 1978:70-73).

Ως παράδειγμα ανέφερε την περίπτωση των αδελφών Μπιλ και Φρανκ, οι οποίοι ανήκαν σε «εγκληματικές οργανώσεις». Ο Φρανκ ειδικότερα είχε αποκτήσει τον έλεγχο των λευκών κυκλωμάτων πορνείας και μια σειρά από επιχειρήσεις, μετά από συμφωνία που έκανε με κάποιο πολιτικό. Κατά το παρελθόν, ο ίδιος ήταν ένας από τους κατηγορούμενους για ερωτική συνεύρεση με ένα δεκαεξάχρονο κορίτσι. Μετά από συμβουλή του δικηγόρου του, αποφάσισε να αναλάβει το «τίμημα» της κατηγορίας μόνος του και να δικαστεί, διότι οι υπόλοιποι συγκατηγορούμενοι του ήταν μεγαλύτεροι ηλικιακά και είχαν επιχειρήσεις ή οικογένεια. Έτσι φυλακίστηκε για δεκαοκτώ μήνες και κατά την αποφυλάκισή του είχαν δημιουργηθεί –με τη βοήθεια του δικηγόρου– επιχειρήσεις στο όνομά του. Μετά από αυτό, η συνεργασία τους έγινε στενότερη και ο Φρανκ κατέληξε να συγκεντρώνει τα χρήματα από τα υπόλοιπα καταστήματα, με αποδέκτη το δικηγόρο. Πέρα από τα παραπάνω κατάφερε να αυξήσει τη δύναμή του και να εκβιάζει εκπροσώπους του πολιτικού συστήματος, με σκοπό να εξυπηρετήσει και άλλα συμφέροντά του. Όμως πέρα από την οργάνωση του Φρανκ, είχε δημιουργηθεί και άλλη στην πόλη του. Συνεπώς για να οδηγούνταν στην επιτυχία τα δίκτυα χρειαζόνταν άτομα να τους αδειοδοτήσουν τις φανερές τους επιχειρήσεις και «φορολογικούς ελεγκτές», οι οποίοι δρούσαν βάσει εντολών των πολιτικών (Chambliss, 1978:75-79).

Μελετώντας περιπτώσεις όπως η παραπάνω ο Chambliss υποστήριξε πως το «οργανωμένο έγκλημα» αποτελείτο από πάρα πολλά δίκτυα, τόσο σε επίπεδο εσωτερικού όσο και εξωτερικού, που είτε παρουσίαζαν σχέσεις συνεργασίας είτε ανταγωνισμού μεταξύ τους. Τα δίκτυα τα συντόνιζαν επιχειρηματίες, πολιτικοί ή υπηρεσίες επιβολής του

νόμου. Αξίζει να επισημανθεί πως οι ίδιοι οι άνθρωποι που ασχολούνταν με το «οργανωμένο έγκλημα» δεν φαίνονταν διστακτικοί στο να αποκαλύψουν τις ενέργειές τους, διότι θεωρούσαν ότι δρουν όπως οι πολιτικοί και οι υπόλοιποι επιχειρηματίες (Chambliss, 1978:154-156).

Αξίζει να σημειωθεί πως το «οργανωμένο έγκλημα» φέρει χαρακτηριστικά «εγκληματικού δικτύου», καθώς αποτελεί ένα «σύστημα κοινωνικών σχέσεων» με συγκεκριμένες αλληλεπιδράσεις εντός και εκτός δικτύου. Τα χαρακτηριστικά που ρυθμίζουν την οργάνωση του δικτύου σχετίζονται με τη «συνωμοτικότητα», ώστε να διασφαλίζεται η «μυστικότητα» των δραστηριοτήτων, η εμπιστοσύνη και η αλληλεγγύη μεταξύ των μελών. Μάλιστα τα δίκτυα αυτά δεν προγραμματίζονται εκ των προτέρων, αλλά δημιουργούνται λόγω της κοινωνικής δικτύωσης. Πέρα από αυτό η έλλειψη ιεραρχικής δομής, δεν σημαίνει και έλλειψη «κεντρικών πόλων δράσης», διότι οι «κεντρικοί πόλοι» είναι οι «κεντρικοί παίχτες», οι οποίοι έχουν μεγαλύτερη ισχύ από τους «περιφερειακούς παίχτες», όμως εκτίθενται ευκολότερα. Ακόμα υπάρχει και ο «ρόλος του μεσίτη» επιφορτισμένος με το να καθοδηγεί τα υπόλοιπα μέλη (Morselli, 2009:8-15).

Συμπληρωματικά ο Chambliss οδηγήθηκε στο συμπέρασμα πως γινόταν η έκθεση των φαινομένων «διαφθοράς» μόνο όταν υπήρχε όφελος για τα άτομα που ήλεγχαν τις «υπηρεσίες επιβολής του νόμου». Στόχος κυρίως ήταν να ανατραπούν με τα δημοσιευμένα σκάνδαλα πολιτικοί αντίπαλοι και όχι το κοινό να γίνει γνώστης των παράνομων πρακτικών τους. Επομένως θα κέρδιζε σε δημοτικότητα το πολιτικό κόμμα το οποίο θα βοηθούσε στην αποκάλυψη του σκανδάλου και θα αποκτούσε τον χαρακτηρισμό του αξιόπιστου (Chambliss, 1978:206-208).

Η «διαφθορά» έγκειται στα «δομικά χαρακτηριστικά» του «κοινωνικού», «οικονομικού» και «πολιτικού» συστήματος. Πρωταρχικά οι περιορισμοί που υπάρχουν στη δομή της κοινωνίας, οδηγούν κοινωνικές τάξεις στο να προσπαθήσουν να προσαρμοστούν σε αυτή. Στις «καπιταλιστικές κοινωνίες», υπάρχει ευκολία στο να βρουν κάποια άτομα παράνομα μέσα για να αποκτήσουν κέρδη, ιδιαίτερα όταν υπάρχει απόκλιση μεταξύ του μισθού που έχουν και της κατανάλωσης που πρέπει να κάνουν. Ίσως λοιπόν οδηγηθούν σε εγκληματικές ενέργειες εκείνοι που δεν μπορούν με νόμιμο τρόπο να αυξήσουν την περιουσία τους επιλέγοντας παράνομες μορφές, όπως παραδείγματος χάρι στο εμπόριο ναρκωτικών ουσιών (Chambliss, 1978:210-213).

Βασική προϋπόθεση για να μπορεί να τεθεί υπό έλεγχο η εγκληματικότητα, είναι να υπάρχει μεγαλύτερη συνεργασία των αρχών επιβολής του νόμου με εγκληματικά

στοιχεία, μέσω της παροχής πληροφοριών. Απεναντίας, επειδή το έγκλημα αποτελεί λύση για τις «δομικές αντιφάσεις», για τον Chambliss ήταν δύσκολη η αντιμετώπισή του. Ένας τρόπος αντιμετώπισης θα ήταν να δημιουργηθούν φορείς, οι οποίοι θα επιβλέπουν τις κυβερνητικές επιχειρήσεις, προκειμένου να μην υπάρχει χρηματοδότηση από εκείνες στις εγκληματικές οργανώσεις. Επιπλέον αν υπήρχε νομιμοποίηση των εξαρτησιογόνων ουσιών και των τυχερών παιχνιδιών, θα παρουσιαζόταν μείωση της δύναμης των εγκληματικών οργανώσεων, οι οποίες δεν θα έβρισκαν μεγάλη απήχηση από τους υπόλοιπους πολίτες (Chambliss, 1978:214-218).

1.4 Η λειτουργία της «μαφίας»

Η Paoli ανέλυσε τη λειτουργία και τη δομή των ενώσεων της «μαφίας». Αρχικά επεσήμανε πως τα νέα μέλη που εισάγονταν στην οργάνωση, έπρεπε να πληρούν κάποιες προϋποθέσεις αλλά και να ακολουθήσουν κάποιους κανόνες. Στις οργανώσεις «μαφίας» εισέρχονταν τα μέλη μέσω «τελετουργιών», ώστε να έχουν την αίσθηση του «ανήκειν» και να προθυμοποιούνται να τελέσουν ενέργειες, επειδή θα το επιθυμούν τα ίδια και όχι επειδή θα συνιστά απλώς ένα καθήκον. Το «υποσύμπαν νοήματος», που διαπερνούσε τις οργανώσεις «μαφίας» συνέβαλε ώστε τα μέλη να ενεργούν συλλογικά και να συμμορφώνονται μέσω των κανόνων. Αυτό προϋπέθετε να προσαρμόζονται με τις επιταγές της ομάδας, ακόμη και αν απαιτούσε να αλλάξουν την προσωπικότητά τους. Η τιμή και ο κώδικας σιωπής τους εξίσου ήταν απαραίτητα στοιχεία ένταξης στην ομάδα, διότι δινόταν έμφαση στη συμπεριφορά τους και στη βαθιά πίστη τους στην «ομάδα». Για το λόγο αυτό ο «κώδικας τιμής» δεν μπορούσε να αθετηθεί (Paoli, 2003:65-74).

Παρόλα αυτά τη δεκαετία του 1980 στην Ιταλία παρατηρήθηκε αύξηση του ενδιαφέροντος από την πλευρά των πολιτών και των μέσων μαζικής ενημέρωσης για τη «μαφία», εξαιτίας τριών παραγόντων. Αρχικά αυξάνονταν οι βίαιες συγκρούσεις μεταξύ των ομάδων «μαφίας» και υπήρχαν αρκετές δολοφονίες δημοσιογράφων, πολιτικών και δικαστών. Έπειτα άτομα που είχαν αποστατήσει από την οργάνωση της «μαφίας», εξιστορούσαν τις εμπειρίες τους σε δημοσιογράφους, οι οποίες προορίζονταν για δημοσίευση. Ο Gambetta μάλιστα υποστήριξε πως η «μαφία» είναι μια «βιομηχανία» που παρέχει ιδιωτική προστασία και διατηρεί την ύπαρξή της μέσω της βίας. Η ζήτηση της προστασίας αποδιδόταν στην απουσία εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στο κράτος.

Τα μέλη όμως της «μαφίας» αντιμετωπίζονταν με ιδιαίτερη σκληρότητα από τα καταστήματα κράτησης, καθώς είχε αλλάξει η νομοθεσία του κανονισμού των φυλακών για τις συνθήκες κράτησης τους, γεγονός που εναντιωνόταν στην ισότητα όλων των πολιτών απέναντι στο νόμο. Κατά συνέπεια η «μιντιακή» καταδίκη και το κυνήγι της «μαφίας» προσέδιδε ένα θετικό χαρακτηρισμό σε όποιον – κρατικό αξιωματούχο – κατάφερνε να αντιμετωπίσει κάποια «μαφιόζικη» ομάδα και δικαιολογούσε την υιοθέτηση έκτακτων κατασταλτικών μέτρων, ακόμα και αν οι ίδιοι παραβίαζαν τους κανόνες του κράτους δικαίου. Η Paoli ωστόσο θεωρούσε πως το «οργανωμένο έγκλημα» θα έδινε στα μέλη των εγκληματικών ομάδων κύρος και ταυτότητα. Πάντως το «οργανωμένο έγκλημα» επηρέαζε την οικονομία, προσφέροντας κέρδη στις ομάδες που ασχολούνταν με παράνομες ενέργειες, όπως τυχερά παιχνίδια, ναρκωτικά (Scalia, 2016:99-115).

Αλλαγές παρουσιάστηκαν όμως τα τελευταία χρόνια στη δομή της «μαφίας», καθώς κυριάρχησε η βία, η πολιτική επιρροή, ενώ η τιμή τους και ο σεβασμός μεταξύ των μελών αντικαταστάθηκε «από τη δίψα για το κέρδος», το ολοένα και αυξανόμενο. Επίσης ξεκίνησαν και οι συνεργασίες των μελών της «μαφίας» με εταιρείες, προκειμένου να πωλούν καπνό και ναρκωτικά. Όσο αφορά τη δομή της, υπήρχαν οι ιεραρχικά ανώτεροι και κατώτεροι «μαφιόζοι». Έτσι δεν έλειπαν στιγμές στις οποίες γίνονταν αντικείμενο εκμετάλλευσης οι κατώτεροι από τους ανώτερους, κυρίως για την απόκτηση κέρδους. Ο στόχος των ανώτερων «μαφιόζων» ήταν να αποκτήσουν τον έλεγχο στο κοινωνικοοικονομικό αλλά και στο πολιτικό σύστημα, για αυτό και αγόραζαν χωράφια ή αποκτούσαν μερίδιο στα ορυχεία, ώστε να μπορούν να ελέγχουν το εμπόριο και έτσι να αποκτήσουν εξουσία στις κοινότητες. Πολλές φορές χρησιμοποιούσαν μεθόδους αθέμιτου ανταγωνισμού, ώστε οι επιχειρήσεις τις οποίες ήλεγχαν να είναι το μονοπώλιο της αγοράς. Πέρα από αυτό, υπήρχαν και οι περιπτώσεις που αναλάμβαναν τα μέλη της ρόλο διαμεσολαβητή, ώστε να βοηθούν στην επίλυση διαφορών των ανθρώπων. Ακόμα οι μαφιόζοι «δάνειζαν» χρήματα σε άλλους ανθρώπους, ώστε να λάβουν περισσότερα με τόκο αλλά και να αναγκάσουν επιχειρήσεις να δεχθούν την «προστασία» της «μαφίας» από ενδεχόμενους κινδύνους, που θα προκαλούσε η ίδια στις επιχειρήσεις, αν δεν δέχονταν να πληρώσουν για την προστασία τους (Paoli, 2003:94-165).

1.5. Η «εκβίαση» στη φυλακή και στην εργασία

Η «εκβίαση» ως πρακτική έχει λάβει ποικίλες μορφές σε αρκετά κράτη, ως χαρακτηριστικό γνώρισμα του «οργανωμένου εγκλήματος». Συγκεκριμένα ως «συλλογική προσπάθεια» πραγματοποιείται από ομάδες με ιεραρχία – αποτελούμενες από άνδρες και γυναίκες- οι οποίοι καταμερίζουν τις εργασίες τους και συνδέονται με σχέσεις είτε συγγενικές είτε εργασιακές είτε προσωπικές είτε περιστασιακές. Οι εγκληματικές τους δραστηριότητες τελούνται με τη χρήση βίας (Hirschfeld,2015:26-28).

Συγκεκριμένα η «εκβίαση» μπορεί να τελείται είτε από μεμονωμένους δράστες είτε από εγκληματικές ομάδες με χρήση σωματικής βίας ή απειλές για επικείμενους κινδύνους κατά της ζωής. Κυρίως οι εγκληματικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται στην «παροχή προστασίας» στις επιχειρήσεις, και ιδιαίτερα στην οικονομία της νύχτας. Όμως παρατηρούνται και άλλες μορφές της συγκεκριμένης πρακτικής, όπως λόγου χάρη η παράνομη κράτηση ή αρπαγή μεταναστών με οικονομική ευχέρεια και η «εκβίαση» στους συγγενείς των παραπάνω να καταβάλλουν χρηματικά ποσά, προκειμένου να αφεθούν τα συγγενικά τους πρόσωπα ελεύθερα. Άλλη μορφή αποτελεί η κλοπή προσωπικών δεδομένων και η «εκβίαση» στα θύματα να καταβάλλουν συγκεκριμένα χρηματικά ποσά, ώστε να μη δημοσιοποιηθούν τα στοιχεία τους. Από την πρακτική αυτή όμως επέρχεται ζημία στην περιουσία των θυμάτων που εξαναγκάζονται να καταβάλλουν χρηματικά ποσά για να εξασφαλίσουν την ασφάλειά τους από τους εκβιαστές, μετά από την απειλή ή τη χρήση βίας από εκείνους (Σταμούλη, 2019: 228-230).

Πρωταρχικά στις φυλακές, έχουν παρατηρηθεί περιπτώσεις ελέγχου των κρατούμενων από συμμορίες, οι οποίες διακινούν πολλών ειδών αγαθά, όπως τσιγάρα, καλλυντικά, τρόφιμα, αλκοόλ, ναρκωτικά, όπλα και κινητά τηλέφωνα με παράνομο τρόπο σε άλλους κρατούμενους. Ωστόσο αποτελούνται από πολλούς κρατούμενους και δημιουργούν ισχυρές ομάδες, που ανταγωνίζονται με επικίνδυνο τρόπο η μία την άλλη. Για να συσταθούν όμως αυτές οι συμμορίες, προηγείται κάποιο είδος «εκβίασης», καθώς οι κρατούμενοι για να αποφύγουν τους κινδύνους, αναγκάζονται να συμμετέχουν σε κάποια συμμορία ή να πληρώσουν για την προστασία τους από αντίπαλη συμμορία. Συνήθως την εξουσία σε αυτές έχουν τα άτομα που έχουν τις γνώσεις από τον πρότερο βίο τους – πριν φυλακιστούν- του πώς να είναι «γκάνγκστερ» (Hirschfeld,2015:29-30).

Όσον αφορά την «εκβίαση» στην εργασία, οι «γκάνγκστερ» επιδιώκουν να ελέγχουν τόσο την εργατική τάξη – μέσα από δημιουργία εργατικών σωματείων, στα οποία οφείλουν οι εργαζόμενοι να πληρώνουν τους προαναφερόμενους για υποτιθέμενη προστασία των δικαιωμάτων τους – όσο και τους εργοδότες, οι οποίοι εξίσου πρέπει να τους πληρώνουν για να μην βρεθούν αντιμέτωποι με διαρκείς απεργίες ή με αποχή των εργαζομένων από την εργασία τους. Με τον τρόπο αυτό και μέσα από την απειλή των εργαζομένων και των εργοδοτών, οι «γκάνγκστερ» αποκομίζουν πολλαπλά κέρδη (Hirschfeld,2015:31).

1.6. Η πρακτική της «εκβίασης» στην Ελλάδα

Το «οργανωμένο έγκλημα» στην Ελλάδα παρουσίασε αυξητικές τάσεις στα τέλη του 20^{ου} αιώνα, καθώς χρησιμοποιήθηκε η πρακτική της «εκβίασης», και τη δεκαετία του 1990 ξεκίνησαν τη δράση τους ομάδες «εκβιαστών». Σε γενικές γραμμές το «οργανωμένο έγκλημα» ως «πρόβλημα» συνδεόταν στερεοτυπικά κυρίως με τους μετανάστες, ενώ παράλληλα υπήρχε η δυσκολία να οριστεί και να μην συνδέεται με την ανάπτυξη της «παραοικονομίας». Όσο αφορά τις πρακτικές της «εκβίασης», δεν είχε προσεχθεί ως προς τις επικίνδυνες πρακτικές του (Gasparinatu, Stamouli, Vidali, 2016:1-2).

Τη χρονική περίοδο 2000 έως 2005 στην Ελλάδα υπήρξαν αλλαγές στην οικονομία της χώρας και αυξήθηκαν οι «κοινωνικές ανισότητες». Έτσι ξεκίνησαν να εμφανίζονται ομάδες ανθρώπων – ως εγκληματικές οργανώσεις -με λίγα επαγγελματικά προσόντα, οι οποίες είχαν αποκλειστεί από τη νόμιμη αγορά και απασχολήθηκαν με την «παράνομη». Οι Εκθέσεις της Ελληνικής Αστυνομίας τα έτη 2011 και 2012 έχουν αλλάξει τον τρόπο συγγραφής τους – σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, διότι έχουν εμπλουτιστεί με περισσότερα στοιχεία, ενώ παράλληλα αναγνωρίζεται η εμπλοκή ατόμων με «ελληνική υπηκοότητα» στις εγκληματικές δραστηριότητες. Η οικονομική κρίση όμως σε συνδυασμό με την ανεργία, επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό το «οργανωμένο έγκλημα» και τις εγκληματικές δραστηριότητες, διότι άλλαξε τον τρόπο λειτουργίας τους. Ειδικότερα η θέση της Ελλάδας ως «μεσάζων» σε Ανατολή και Δύση αύξησε το παράνομο εμπόριο καπνού και ναρκωτικών (Gasparinatu, Stamouli, Vidali, 2016:2-3).

Η «εκβίαση» έχει δυο διαφορετικές πρακτικές. Από τη μια υπάρχει ως «εκβίαση» - “*extortion*”, δηλαδή ως εξαναγκασμός με στόχο την απόκτηση οικονομικού οφέλους και

μπορεί σε αυτή να χρησιμοποιείται βία. Από την άλλη ως “*racketeering*”, δηλαδή «εκβιαστική ομάδα», η οποία έχει τη μορφή οργάνωσης. Στον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα εντάσσεται η «εκβίαση» ως ενέργεια που αποτελεί αδίκημα (Άρθρο 385) που συνδέεται με την άσκηση βίας ή απειλής, ώστε να αποκτηθεί οικονομικό όφελος. Η λειτουργία «εκβιαστικής ομάδας» θεωρείται ως ενέργεια που απορρέει από την «εκβίαση» και δεν υπάρχει στον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα. Οι δύο παραπάνω μορφές πολλές φορές συνδυάζονται με άλλα αδικήματα, όπως τη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και τη δημιουργία «ομάδας οργανωμένου εγκλήματος» (Gasparinatos, Stamouli, Vidali, 2016:6).

Η «εκβίαση» δεν είναι τόσο συνηθισμένο να παρατηρείται στον αγροτικό χώρο, εν αντιθέσει με τα πολλαπλά περιστατικά σε χώρους «νυχτερινής οικονομίας» και γενικότερα στις επιχειρήσεις, στις οποίες κυρίως παρατηρείται και γίνεται εμφανής. Πρωταρχικά οι αγρότες έχουν πέσει αρκετές φορές θύματα «εκβίασης» από άλλους επιχειρηματίες αλλά δεν έχουν υπάρξει συγκεκριμένες έρευνες για αυτό. Τη χρονική περίοδο από το 2004 έως το 2015 παρουσιάστηκαν 12 περιπτώσεις «εκβίασης», στις οποίες ξεχώρισαν τρεις κατηγορίες δραστών. Οι πρώτοι δράστες ήταν εταιρείες που προμηθεύονταν αγροτικά προϊόντα και τα πουλούσαν μετέπειτα είτε στην ίδια μορφή είτε τροποποιημένα και στόχευαν στο να δημιουργήσουν μεταξύ αυτών και των αγροτών αθέμιτο ανταγωνισμό. Οι δεύτεροι ήταν είτε κτηνοτρόφοι είτε αγρότες, οι οποίοι μεταπήδησαν από τη νομιμότητα στην παρανομία, διακινώντας ναρκωτικές ουσίες ή ασκώντας «εκβίαση». Οι τρίτοι ασκούσαν εκβίαση στην ύπαιθρο εν γένει (Gasparinatos, Stamouli, Vidali, 2016:7).

Ειδικότερα η «εκβίαση» κατέστη ισχυρή πρακτική επηρεασμού των αγροτών ως προς τη διάθεση των προϊόντων τους, καθώς υπήρχε δυσκολία να λάβουν δάνεια από την Αγροτική Τράπεζα, η οποία ιδιωτικοποιήθηκε το 2012, για να καλύψουν τα έξοδα της παραγωγής τους. Έτσι αναγκάζονταν να υποκύψουν στον καθορισμό των τιμών που τους επέβαλαν οι υπόλοιποι και να πάρουν δάνεια για να έχουν προμήθειες και να καλύπτουν τα έξοδά τους. Όταν συμφωνούσαν με μια ομάδα – καρτέλ για τον καθορισμό των τιμών, υπήρχε αναγκαστική αποκλειστικότητα συνεργασίας, ήτοι απαγορευόταν οι αγρότες να συνεργαστούν με άλλες εταιρίες και να διαθέσουν τα προϊόντα τους σε αυτές, ώστε να τα πουλήσουν ακριβότερα. Αν έπρατταν με τον τρόπο αυτό, θα έρχονταν αντιμέτωποι με απειλές κατά της περιουσίας τους, από την οποία κέρδιζαν τα έσοδά τους. Οι πρακτικές αυτές συνιστούσαν ενέργειες των «καρτέλ», καθώς δικτυώνονταν και αύξαναν τον «αθέμιτο ανταγωνισμό» (Gasparinatos, Stamouli, Vidali, 2016:9).

Αξίζει να σημειωθεί πως εγκληματική ομάδα συστάθηκε και σε περιοχή της Κρήτης, με εμπλοκή πολλών ατόμων από το ίδιο χωριό. Ιδιαίτερα το 2007 η «κτηνοτροφική κρίση» και η διαφορετική «πολιτιστική στάση» των κατοίκων δεν δημιούργησαν εμπόδια στο να ασχοληθούν οι κάτοικοι του χωριού με καλλιέργεια και διακίνηση κάνναβης, όπλων αλλά και διάπραξη ληστειών υπό απειλή όπλων. Μάλιστα ξεκίνησαν εκβιάσεις άλλων εμπόρων σε περιοχές που υπήρχε καταναλωτισμός, δηλαδή στις τουριστικές. Με τις πρακτικές αυτές, οι συγκεκριμένες ομάδες είχαν στόχο να ελέγχουν την περιοχή και να αποκομίσουν πολλά οικονομικά οφέλη (Gasparinatos, Stamouli, Vidalis, 2016:9-10).

Άλλη εγκληματική ομάδα δημιουργήθηκε σε περιοχή της Πελοποννήσου, με εμπλεκόμενα άτομα Ρομά, τα οποία εκβίαζαν παραγωγούς στις λαϊκές αγορές να τους αποδίδουν μερίδιο από τις πωλήσεις. Σε διαφορετική περίπτωση τους κατέστρεφαν τις σοδειές (Gasparinatos, Stamouli, Vidalis, 2016:10).

Συμπληρωματικά παρατηρείται σύνδεση «εταιρικού εγκλήματος» και «εγκλήματος του λευκού περιλαιμίου» με τις πρακτικές «εκβίασης», καθώς γίνονται σε «νόμιμο επαγγελματικό πλαίσιο», έχουν ως στόχο τον οικονομικό προσπορισμό και δεν είναι απαραίτητη η χρήση βίας για να συνάψουν συμφωνία. Ακόμα οι «εκβιάσεις» γίνονταν κυρίως από στελέχη εταιρειών, τα οποία έχουν ισχύ και επεδίωκαν τη μεγαλύτερη εξουσία αλλά και τα περισσότερα κέρδη. Στόχοι τους ήταν να ασκούν έλεγχο στην αγορά ώστε να απουσιάζει ο ανταγωνισμός και να μειώσουν τις τιμές στα προϊόντα που θα αγόραζαν (Gasparinatos, Stamouli, Vidalis, 2016:10-13).

Επίσης παρατηρήθηκαν δεσμοί χαλαροί μεταξύ των εμπλεκόμενων στα «καρτέλ», οι οποίοι ομοίαζαν σε ενέργειες «εγκληματικού δικτύου». Επί παραδείγματι δημιουργούσαν συγκεκριμένα μέτρα ώστε να επιβληθούν ευκολότερα στους «πελάτες» τους και τους ανάγκαζαν πολλές φορές να υπογράφουν και συμφωνίες. Αξίζει να επισημανθεί πως οι εργαζόμενοι στις εταιρείες που χρησιμοποιούσαν την «εκβίαση» ως μέθοδο για να συνεργαστούν με τους αγρότες, δεν είχαν επίγνωση της παράνομης πράξης τους. Οι αγρότες ωστόσο, φοβούμενοι τις απειλές αναγκάζονταν να αποδεχθούν τις πρακτικές αυτές. Μάλιστα εφόσον οι εταιρείες ασχολούνταν με τη νομοθεσία, φρόντιζαν να μένουν οι ενέργειες τους στο «απυρόβλητο» και να μη χαρακτηρίζονται ως εγκληματικές (Gasparinatos, Stamouli, Vidalis, 2016:13-15).

Η διαδικασία «εκβίασης» συσχετιζόταν και με τα δάνεια που έδιναν οι εταιρείες στους παραγωγούς, προκειμένου να μπορούν να συνεχίσουν απρόσκοπτα την παραγωγή

τους. Έτσι οι πρώτες είχαν την ισχύ να απαιτούν την περαιτέρω μείωση στα προϊόντα που προμηθεύονταν ακόμα και αν με τον τρόπο αυτό άλλαζε η αρχική συμφωνία που είχαν με τους παραγωγούς. Οι παραγωγοί ωστόσο δεν μπορούσαν να πράξουν διαφορετικά, διότι χρειάζονταν τα χρήματα για να προχωρήσει η παραγωγή και δεν υπήρχε άλλη μέθοδος άμεσου δανεισμού από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Συν τοις άλλοις αν δεν δέχονταν οι παραγωγοί τα δάνεια, υπήρχε και άλλος τρόπος να τους εξαναγκάσουν να συμφωνήσουν με τις επιθυμίες τους. Ένας άλλος τρόπος ήταν να απαξιώνουν τα προϊόντα των παραγωγών και να μην τα αγοράζουν αν δεν μειωνόταν η τιμή τους. Αν οι παραγωγοί δεν υπέκυπταν, τότε θα αλλοιωνόταν η παραγωγή τους. Εξάγεται επομένως το συμπέρασμα πως η βία στην «εταιρική εκβίαση» είναι έμμεση, διότι τα αποτελέσματά της δεν είναι εμφανή σε άμεσο χρόνο και για αυτό δεν μπορούν να συνδεθούν άμεσα με τις ζημιές των παραγωγών και να αποδειχθούν ως εγκλήματα. Μάλιστα οι ίδιοι οι παραγωγοί είχαν το φόβο πως ακόμη και αν έκαναν καταγγελίες δεν θα αποδιδόταν δικαιοσύνη και για το λόγο αυτό απευθύνονταν κυρίως σε βουλευτές και όχι άμεσα στο δικαστικό σώμα. Υπήρξαν όμως και περιπτώσεις, στις οποίες έγιναν καταγγελίες δημόσια από κάποιες αγροτικές ενώσεις. Η υπόθεση χειροτέρευσε καθώς η ύπαρξη διαφθοράς με τους λανθασμένους χειρισμούς στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, στα «διοικητικά συμβούλια» και οι ευρύτερες «πελατειακές σχέσεις» επέτειναν την ήδη επιβαρυνμένη κατάσταση (Gasparinatu, Stamouli, Vidali, 2016:15-19).

Όσο αφορά τον «κλάδο φιλοξενίας» (“hospitality sector”) εντοπίστηκαν περιστατικά «εκβίασης» και «εκβιαστικών ομάδων» λόγω του καταναλωτισμού και της «νυχτερινής οικονομίας» σε επιχειρήσεις διασκέδασης, διαμονής, σε χώρους εστίασης. Για παράδειγμα υπήρχαν ομάδες οι οποίες παρείχαν προστασία στις επιχειρήσεις έναντι χρημάτων, χωρίς να τους αφήνουν το περιθώριο να συμφωνήσουν αν επιθυμούν την προστασία ή όχι, αφού χρησιμοποιούσαν την απειλή της βίας. Ο έλεγχος της «εκβίασης» γινόταν από Έλληνες και αναφορικά με τη δομή τους είχαν «ιεραρχική σειρά» με αρκετές υποομάδες. Στην περίπτωση ακόμα που ο αρχηγός τους έμπαινε στη φυλακή, η ομάδα συνέχιζε κανονικά τη δράση της. Φυσικά δεν απουσίαζε ο σκληρός ανταγωνισμός μεταξύ των «εκβιαστικών ομάδων», οι οποίες ανταγωνίζονταν για τις περιοχές που είχαν στον έλεγχό τους και δεν επέτρεπαν σε άλλες ομάδες να αναλάβουν περιοχές που είχαν ήδη κάτω από τον έλεγχο τους άλλες ομάδες (Gasparinatu, Stamouli, Vidali, 2016: 20-23).

Μετά την οικονομική κρίση μειώθηκε η κατανάλωση στους χώρους φιλοξενίας και μειώθηκαν – αναγκαστικά – και τα ποσά που έδιναν οι καταστηματαρχες στις

«εκβιαστικές ομάδες». Αυτή η αλλαγή οδήγησε τους εκβιαστές να στοχεύουν και μικρότερες επιχειρήσεις, όπως επί παραδείγματι περίπτερα ή μικρότερα καταστήματα. Επίσης τα μέλη των οργανώσεων δεν ήταν μόνιμα σε κάποια ομάδα, καθώς μπορούσαν να συνεργάζονται και με άλλες εγκληματικές ομάδες ή να αλλάζουν τις αναθέσεις τους (Gasparinatos, Stamouli, Vidali, 2016:20-24).

1.7. Το «οργανωμένο έγκλημα» στην Ελλάδα

Πρωταρχικά το «οργανωμένο έγκλημα» προσεγγίζεται με μια δυσκολία ως προς τη δομή του, διότι οι Εκθέσεις της Αστυνομίας αρκούνται στην περιγραφή των παράνομων ενεργειών του, δίνοντας έμφαση στην «εθνική προέλευση» των δραστών και όχι στα αποτελέσματα που έχει στην ευρύτερη κοινωνία. Μέχρι τις αρχές του 21^{ου} αιώνα, θεωρούνταν ένα καινούριο φαινόμενο και συνδεόταν με την «τρομοκρατία» ή το «πολιτικό έγκλημα». Από το 1860 έως το 1933 είχε λάβει την αρνητική μορφή της «συμμορίας», συνδεμένο με την οικονομία των κτηνοτρόφων, τις ληστείες των αγροτών και κτηνοτρόφων και τις πελατειακές σχέσεις ανάμεσα στους πολίτες και στα κόμματα. Η αντιμετώπιση των παραπάνω δραστών ήταν να εκδιωχθούν πάρα πολλοί κτηνοτρόφοι και αγρότες αλλά και κάποιοι άλλοι να καταδικαστούν σε θάνατο (Βιδάλη, 2017:158-159).

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας 1980 δεν αναγνωριζόταν ως έγκλημα, καθώς οι ενέργειες του σχετίζονταν με διευκολύνσεις που παρέχονταν από τους πολιτικούς στους πολίτες, ώστε να εξυπηρετηθούν συμφέροντα και των δυο πλευρών. Εξάλλου οι παράνομες ενέργειες εντάθηκαν μετά από πολλαπλές κοινωνικές αλλαγές, όπως δυσκολίες που βίωναν οι εργαζόμενοι, ιδίως μετά τη μείωση των βιομηχανιών σε πολλές περιοχές αλλά και το άνοιγμα νέων αγορών, που προσέλκυσε αρκετούς νέους επιχειρηματίες. Μάλιστα εφόσον δεν υπήρξε προσπάθεια από το κράτος να ρυθμιστούν οι παραπάνω αλλαγές, διευρύνθηκε η «οικονομία της νύχτας», η οποία επηρέασε την εγκληματικότητα. Για παράδειγμα στις μεγαλουπόλεις – όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη – υπήρχαν άνθρωποι που καλούνταν να επιλέξουν ανάμεσα στην εργασία ως αγροτικό ή εργατικό δυναμικό και στην εργασία στις νυχτερινές επιχειρήσεις διασκέδασης. Η εργασία στη δεύτερη επιλογή ήταν μια ριψοκίνδυνη απόφαση, καθώς εξελίχθηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα σε χώρο δράσης εγκληματιών, όπως παρουσιάστηκε η «παροχή προστασίας» και η «εκβίαση». Ιδίως μετά την περίοδο

οικονομικής κρίσης η παρανομία εξαπλώθηκε και στο χώρο του ποδοσφαίρου και στη διακίνηση εξαρτησιογόνων ουσιών, στη μαistroπεία και στο παράνομο εμπόριο αγαθών. Όμως εξακολουθούν να είναι λιγοστές οι «ποιοτικές έρευνες» για το «οργανωμένο έγκλημα» ευρύτερα, καθιστώντας έτσι ακόμη δυσκολότερη την εννοιολόγησή του (Βιδάλη, 2017:159-161).

Το «οργανωμένο έγκλημα» έχει κοινωνική δομή και αυτό διαφαίνεται από τα άτομα που προσεγγίζει να ασχοληθούν με αυτό, τα οποία καταμερίζουν τις εργασίες τους. Όλες οι κοινωνικές τάξεις είναι «υποψήφιος» να πέσουν στην «παγίδα» αυτή, εξασφαλίζοντας διαφορετικά οφέλη η κάθε μια. Πρωταρχικά οι εργασίες που σχετίζονται με την άσκηση βίας ή που δεν προαπαιτούν αρκετές δεξιότητες ανατίθενται σε άτομα από χαμηλά κοινωνικά στρώματα, τα οποία κινδυνεύουν ευκολότερα να στοχοποιηθούν και να αποκαλυφθεί η δράση τους από ότι οι δράστες των υψηλών κοινωνικών στρωμάτων. Συγκεκριμένα οι περιοχές στις οποίες αναπτύσσεται το έγκλημα και οι κοινωνικές σχέσεις που υπάρχουν σε αυτές, διαφοροποιούν το είδος των εγκληματικών ενεργειών. Έτσι σημασία έχει η κατηγορία της «παράνομης οικονομίας», το πόσο αστική ή όχι είναι η περιοχή, η ευρύτερη κοινωνική ανάπτυξη και η δημοκρατική ή όχι λειτουργία της (Βιδάλη, 2017:153-154).

Σε κάποιες αγροτικές περιοχές υπάρχουν παραπάνω ευκαιρίες να αναπτυχθεί το «οργανωμένο έγκλημα», λόγω ενδεχόμενης «κοινωνικής υποανάπτυξης» - με απουσία εκπαίδευσης ή ανεπαρκή παροχή της-, ευκαιριών για εύκολο πλουτισμό, καταστάσεις κοινωνικού αποκλεισμού ή ένδειας και ύπαρξη στενών δεσμών με άτομα του οικογενειακού ή του ευρύτερου κύκλου, τα οποία ασχολούνται με παράνομες ή «εγκληματικές ενέργειες» και μυσούν τους υπόλοιπους στη διάπραξή τους. Έτσι από τη μία τα δίκτυα που δημιουργούνται παράγουν ή διακινούν ναρκωτικές ουσίες, όπως για παράδειγμα κάνναβη. Τα έσοδα από τις παράνομες αυτές ενέργειες επενδύονται στη νόμιμη τοπική οικονομία και «κάνουν τον κύκλο τους» μέσα από χρηματοδότηση άλλων εγκληματικών επιχειρήσεων όπως με παράνομη διακίνηση όπλων ή με την «αρχαιοκαπηλία». Από την άλλη δημιουργούνται «καρτέλ» μέσω πρακτικής εκβιάσεων, ώστε να ασκηθεί επίμονος έλεγχος στις τιμές των παραγωγών για τα προϊόντα που προμηθεύουν σε εταιρείες (Βιδάλη, 2017:154-161).

Στις «αστικές περιοχές» παρατηρείται η εμπλοκή ατόμων από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα με το «οργανωμένο έγκλημα». Κάποιοι «νόμιμοι επιχειρηματίες» εμπλέκονται με την παρανομία και αποκτούν περισσότερα έσοδα, τα οποία τα

μοιράζονται με πολιτικούς, μέσα από τη διατήρηση των πελατειακών σχέσεων. Η «κοινωνική ανοχή» είναι φανερή, μιας και διανέμονται τα κέρδη και σε άλλους χώρους ή επιχειρήσεις και έτσι προκαλείται σύγχυση στην απόδειξη της παράνομης δράσης, διότι έχουν περιπλεχτεί οι σχέσεις των «διαφθορών» και των «διαφθειρόμενων». Πιο αναλυτικά κυρίως στις μεγάλες πόλεις όπως Θεσσαλονίκη, Αθήνα έχουν καταγραφεί περιστατικά εκβιάσεων, μαστροπείας, εμπορίου ναρκωτικών ουσιών, λαθρεμπορίου, παράνομης διακίνησης μεταναστών. Δεν απουσιάζουν και οι σχέσεις με νόμιμους επιχειρηματίες ή με «εκπροσώπους του νόμου». Τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί τα βίαια εγκλήματα, διότι έχουν παρουσιαστεί απαγωγές μελών εγκληματικών οργανώσεων ή ξεκαθαρίσματα λογαριασμών μέσω «συμβολαίων θανάτου» (Βιδάλη, 2017:154-162).

Επιπρόσθετα για να διατηρηθεί το «οργανωμένο έγκλημα» και οι οικονομικές του πρόσοδοι, υπάρχουν συνεργατικές σχέσεις με την Αστυνομία, το κράτος και τους ιδιώτες, μέσω κυρίως διαφθοράς των «κρατικών υπαλλήλων», ώστε να υπάρχει η κάλυψη και η αρωγή στην ανάπτυξή του. Οι τρόποι αυτοί αποτελούν «υποκατάστατα της βίας», καθώς αναπτύσσεται το έγκλημα χωρίς να ασκείται βία, αλλά μέσω δωροδοκίας. Ακόμα χρειάζονται νομική υποστήριξη – όπως δικηγόρους, ώστε να ελέγχουν με συντομία τις υποθέσεις τους και να λύνουν τα προβλήματα που ανακύπτουν αλλά και επαφές με νόμιμους εμπόρους, ώστε να μπορούν να νομιμοποιούν τα εμπορεύματά τους και στη συνέχεια να τα πωλούν. Όλες αυτές οι ενέργειες χρειάζεται να συνδέονται ακόμη και αν είναι πολύπλοκες, για να κυριαρχεί το έγκλημα αυτό (Βιδάλη, 2017:155-156).

Αξίζει να επισημανθεί πως η ειδοποιός διαφορά του «οργανωμένου εγκλήματος» με τη «νόμιμη επιχείρηση» είναι το προϊόν της εργασίας του πρώτου, το οποίο έχει παράνομο χαρακτήρα. Για να προστατευτεί επομένως το «εμπόρευμα» μπορεί να χρησιμοποιηθεί βία από την εγκληματική ομάδα, σε περιπτώσεις που φοβάται ότι θα αποκαλυφθεί η δράση της και μειώνεται η εμπιστοσύνη της σε άλλα άτομα. Ενώ λοιπόν στην «εκβίαση» η βία ασκείται με στόχο τον οικονομικό προσπορισμό, στο «οργανωμένο έγκλημα» χρησιμοποιείται κυρίως για προστασία ή πρόληψη κινδύνου, στην οποία διαφαίνεται η ισχύς που κατέχει ο πιο ισχυρός να «κινεί τα νήματα» στην οργάνωση. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκουν οι συμμετέχοντες στο «οργανωμένο έγκλημα» να θέσουν σε ισχύ συμβόλαια, να αποτρέψουν την παρέμβαση άλλων ατόμων στις ενέργειες – δουλειές τους και να απωθήσουν τους ανταγωνιστές, οι οποίοι μπορεί να αποτελούν για αυτούς μια ισχυρή απειλή. Σε περιπτώσεις μάλιστα που κάποιος «εμπορικός εταίρος» αθετήσει τη συμφωνία που είχε κάνει σε προηγούμενο διάστημα με μέλη της οργάνωσης, μπορεί να

χρησιμοποιηθεί εξίσου βία. Εναλλακτική επιλογή της χρήσης βίας αποτελεί και μία άλλη μέθοδος, η οποία χρησιμοποιείται για να εμπλακεί εκείνος που έχει αθετήσει τη συμφωνία σε κάποια παράνομη ενέργεια, να κατηγορηθεί για αυτή, να συλληφθεί και να δικαστεί, ως τρόπος εκδίκησης για την ενέργειά του. Έτσι καταλήγει να τιμωρείται για διαφορετική ενέργειά του, όχι από την οργάνωση αλλά από το ποινικό σύστημα (Βιδάλη, 2017:156-158).

Συν τοις άλλοις οι «οργανωμένες εγκληματικές δραστηριότητες» έχουν επιχειρηματικό χαρακτήρα, λόγω της διευρυμένης αγοράς στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, των αλλαγών στις συνήθειες κατανάλωσης και της εξέλιξης της τεχνολογίας. Στις παραπάνω παρατηρείται μια ομάδα ατόμων, η οποία καταμερίζει τις εργασίες για τα μέλη της και έχει συγκεκριμένη διάρκεια λειτουργίας, με στόχο κυρίως οικονομικό. Στην ίδια λογική λειτουργεί και μία νόμιμη επιχείρηση, με τη μόνη διαφορά ότι απουσιάζει ο εγκληματικός της χαρακτήρας. Ωστόσο το «οργανωμένο έγκλημα» με τη λογική επιχείρησης επιβιώνει εξαιτίας των αναγκών κατανάλωσης παράνομων προϊόντων από τους ανθρώπους, ως απόρροια του σύγχρονου καπιταλισμού. Στην επιβίωση αυτή συνέβαλε και η προηγούμενη απουσία περιορισμού του από την κρατική εξουσία, όπως λόγου χάρη στην περίπτωση της «σικελικής Μαφίας», στην οποία το κράτος είχε περιορισμένη ισχύ και έτσι κατόρθωσε η Μαφία να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία να δημιουργήσει οικονομικές δραστηριότητες παράνομου χαρακτήρα, στις οποίες προσέλκυε άτομα να εργαστούν. Παρομοίως και στην περίπτωση του «οργανωμένου εγκλήματος» άρχισαν να απασχολούνται και άτομα, τα οποία είχαν μείνει εκτός της «νόμιμης οικονομίας» και έτσι επήλθε η «κοινωνική συναίνεση σε αυτό (Σταμούλη, 2019:215-216).

Το «οργανωμένο έγκλημα» ως φαινόμενο κοινωνικό διευκολύνεται από τη σχέση που αποκτά με το «πολιτικό σύστημα», από τη διαφθορά, τις «σχέσεις εξουσίας» και τη σύνδεση που έχει με την αγορά εν γένει, ενώ επηρεάζεται από τις διαρκείς αλλαγές στις «κοινωνικοοικονομικές συνθήκες» και προσαρμόζεται στα δεδομένα της αγοράς, καθώς δεν είναι συχνή η παρέμβαση του κράτους μέσω ελέγχων. Η παρομοίωσή του με επιχείρηση εστιάζει σύμφωνα με τον Λίντικ, αφενός στη «θεωρία της οργάνωσης» και αφετέρου στη «λογιστική θεωρία». Η πρώτη στηρίζεται στο κομμάτι της οργάνωσης της εγκληματικής ομάδας, δηλαδή στο πώς κατανέμονται οι εργασίες των μελών, στα προγράμματα δράσης, στους κανόνες που οφείλουν να ακολουθούν και στη διάρκεια δράσης τους ανάλογα με το πόση ισχύ είχαν. Τα στοιχεία αυτά όμως δεν ήταν σταθερά, διότι άλλαζαν ανάλογα με την παραγωγή και πώληση των παράνομων αγαθών αλλά και

με το οικονομικό σύστημα στο οποίο βρισκόταν η «εγκληματική δραστηριότητα». Η δεύτερη θεωρία δίνει έμφαση στο κέρδος που θα αποκομίσει η ομάδα από τις παράνομες – εγκληματικές δραστηριότητες ανάλογα και με τον ανταγωνισμό που θα υπάρχει με άλλες τέτοιες ομάδες. Έτσι δίνεται έμφαση στο πώς θα συγκεντρωθούν τα μέλη σε μία ομάδα και στο πώς θα κατορθώσουν «να καλύψουν τα ίχνη τους» (Σταμούλη, 2019:217-219).

Ως προς το «μοντέλο των κοινωνικών δικτύων» χρειάζεται να γίνει λόγος για τις αλλαγές που έχουν σημειωθεί στη σύσταση των οργανώσεων. Πιο συγκεκριμένα δεν παρατηρείται απόλυτη θέση ιεραρχίας, αλλά η δράση στηρίζεται σε μικρότερες ομάδες, τις λεγόμενες «υποομάδες» ή τα συνεργατικά δίκτυα, τα οποία δεν είναι απαραίτητο να ελέγχονται ή να λαμβάνουν διαταγές από ανώτερα πρόσωπα. Έτσι δύναται να αλλάζουν τη δράση τους κατά τον τρόπο που οι ίδιοι θεωρούν ορθότερο. Εξάλλου υπάρχει ένα «χαλαρό δίκτυο» στο οποίο είναι άτυπες οι «προσωπικές σχέσεις» και τα μέλη μπορούν συχνά να αλλάζουν. Αν κάποιο μέλος συλληφθεί, δεν αλλοιώνεται η δομή της ομάδας και συνεχίζει η δράση της (Σταμούλη, 2019:220).

Βέβαια μέχρι και τις αρχές του 21^{ου} αιώνα, ταυτιζόταν ποινικά το «οργανωμένο έγκλημα» με την τρομοκρατία από τον Έλληνα νομοθέτη. Από το 2001 όμως και έπειτα είχε ξεκινήσει μια προσπάθεια για διαφορετικό ορισμό της έννοιας αυτής, καθώς ενώ υπήρχαν περιστατικά που μπορούσαν να αποδοθούν ως τέτοια, αυτό δεν γινόταν λόγω πολλών «δομικών ιδιοτεροτήτων» στο πολιτικό σύστημα. Και πάλι όμως συνδεόταν κυρίως με τη δράση μεταναστών και θεωρούνταν «φαινόμενο εισαγόμενο», παρόλο που οι περισσότερες παράνομες αγορές ελέγχονταν από Έλληνες. Μάλιστα από το 2011 και εξής έμφαση δόθηκε και στην εγκληματικότητα των γηγενών, οι οποίοι αποτελούσαν την πλειονότητα στις «εγκληματικές ομάδες» και ασχολούνταν με καλλιέργεια κάνναβης, διάφορες μορφές απάτης, εκβιάσεων, με το ηλεκτρονικό έγκλημα, την «εμπορία ανθρώπων» και την κλοπή μετάλλων ή οχημάτων. Ο κυρίαρχος συνδετικός κρίκος των παραπάνω ήταν οι οικογενειακοί δεσμοί που ένωναν τα μέλη της ομάδας να συνεργήσουν, ώστε να διαπράξουν παράνομες ενέργειες και οι παράλληλες οικονομικές ή επαγγελματικές δυσκολίες που μπορεί να βίωναν, έγιναν έντονες κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Ενισχυτικός παράγοντας της παρανομίας υπήρξε ωστόσο και η ζήτηση των παράνομων προϊόντων από τους πολίτες, όπως επί παραδείγματι των αφορολόγητων τσιγάρων, καθώς η φορολόγηση αυξανόταν σημαντικά και οι πολίτες επέλεξαν την φθηνότερη και «παράνομη οδό» για τις αγορές τους (Σταμούλη, 2019:220-225).

Όσο αφορά τη «διαφθορά» είναι δύσκολο να συνδεθεί απόλυτα με το «οργανωμένο έγκλημα», καθώς δεν έχουν υπάρξει σχετικές μελέτες ή στοιχεία, παρόλο που ασκεί μεγάλη αρνητική επιρροή στο «οργανωμένο έγκλημα». Επί παραδείγματι στην έκθεση της Ελληνικής Αστυνομίας για το «οργανωμένο έγκλημα» το 2017 έγινε αναφορά στην ενίσχυση της «παράνομης δραστηριότητας» εξαιτίας της διαφθοράς «κρατικών υπαλλήλων» προερχόμενων από «κυβερνητικές υπηρεσίες», όμως προωθήθηκε λανθασμένα η πεποίθηση ότι το φαινόμενο της διαφθοράς ήταν κυρίως παροδικό και όχι μόνιμο. Παρόλα αυτά οι «εγκληματικές οργανώσεις» συνδέονται με άτομα που εκπροσωπούν την τοπική αυτοδιοίκηση, το δικαστικό σώμα, την ποινική δικαιοσύνη, τα τελωνεία και τη φορολογική διοίκηση και οι συνδέσεις αυτές αυξάνονται ή μειώνονται ανάλογα με τις περιοχές που υπάρχει υψηλή ή όχι εγκληματικότητα. Παράλληλα οι παράνομες δραστηριότητες αυξάνονταν μέσω των «πελατειακών σχέσεων» με άτομα της πολιτικής εξουσίας, με διάφορες διασυνδέσεις στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα μέσω επαγγελματικών ή οικογενειακών δικτύων. Έτσι μπορούσαν να δρουν ανενόχλητες και να απομακρύνονται από την πιθανότητα να τους αποδοθούν «ποινικές ευθύνες». Ένα από τα πιο σοβαρά περιστατικά εγκληματικής δραστηριότητας ήταν πως παρεχόταν προστασία και από αστυνομικούς εν ενεργεία ή εν αποστρατεία- οι οποίοι είχαν εμπλακεί στα δίκτυα αυτά- σε νυχτερινά μαγαζιά (Σταμούλη, 2019:226-228).

Σχετικά με την υπόθεση της «εκβίασης» αξίζει να αναφερθεί πως τελείται είτε από ξεχωριστούς δράστες είτε από «εγκληματικές ομάδες», στην οποία γίνεται χρήση βίας και επέρχεται έτσι ζημία στην περιουσία του ατόμου που γίνεται αποδέκτης της. Μπορεί σε αυτή να εντάσσονται και περιστατικά αρπαγής – απαγωγής μεταναστών, για την απελευθέρωση των οποίων ζητούνται χρήματα, κλοπή προσωπικών δεδομένων και απειλή για επικείμενη δημοσίευσή τους και εκβίαση για εξαναγκαστική αποδοχή προστασίας. Μια άλλη μορφή εκβίασης – η οποία δεν υπάρχει στον Ποινικό Κώδικα- είναι η πρακτική εκβίασης στον αγροτικό χώρο από εταιρίες, ώστε να ελέγχεται η τιμή των παραγόμενων αγαθών τους, χωρίς να έχουν οι ίδιοι την ισχύ να το αλλάξουν αυτό. Η συγκεκριμένη πρακτική ξεκίνησε μετά τη σταδιακή διάλυση των αγροτικών συνεταιρισμών και ισχυροποιήθηκε κατά τα χρόνια της οικονομικής κρίσης (Σταμούλη, 2019:228-230).

Στην Ελλάδα του 1980 ξεκίνησε κατά κύριο λόγο η προσπάθεια να ελεγχθεί η νυχτερινή οικονομία από εγκληματικές οργανώσεις, οι οποίες χρησιμοποιούσαν ως πρακτικές τις «εκβιάσεις» και την «παροχή προστασίας». Έτσι επέλεξαν χώρους εστίασης και διάφορα άλλα καταστήματα, τα οποία λειτουργούσαν νόμιμα και εξανάγκαζαν τους

ιδιοκτήτες να δεχθούν την προστασία τους από ενδεχόμενους κινδύνους, τους οποίους είτε προκαλούσαν οι ίδιοι είτε ήταν υπαρκτοί, όπως για παράδειγμα διάφορες επιθετικές συμπεριφορές από πελάτες ή περιστατικά κλοπών. Έτσι η απαίτηση αυτή λάμβανε τη μορφή χρημάτων ή μπορούσε να απαιτήσει η εγκληματική ομάδα να έχει συμμετοχή στα έσοδα της επιχείρησης. Όμως οι οργανώσεις αυτές ήταν πάρα πολλές και έτσι υπήρχαν περιπτώσεις που η μια ανταγωνιζόταν την άλλη με επικίνδυνες μεθόδους -με χρήση βίας για ξεκαθαρίσματα λογαριασμών- ώστε να ελέγχει η κάθε μια σε κάθε περιοχή παραπάνω καταστάματα. Μάλιστα στην Αττική έχουν δημιουργηθεί «ζώνες ελέγχου» ώστε να γνωρίζει η κάθε ομάδα τα καταστάματα που εκβιάζει για προστασία. Η μέθοδός τους στηρίζεται στο να επιλέγουν βάσει οικονομικών κριτηρίων τα καταστάματα, να αποσπών σε τακτά χρονικά διαστήματα τα χρήματα, ήτοι ανά εβδομάδα ή ανά μήνα, να απειλούν τον ιδιοκτήτη και την οικογένειά του σε περίπτωση μη καταβολής των χρημάτων και να προβαίνουν σε καταστροφή της περιουσίας του ως αντίδραση στη μη πληρωμή (Σταμούλη, 2019: 230-231).

Επιπρόσθετα οι εγκληματικές αυτές οργανώσεις αποτελούνταν από πολλά μέλη, τα οποία χωρίζονταν ιεραρχικά στους αρχηγούς και στους αρχόμενους, εκ των οποίων οι δεύτεροι είχαν συγκεκριμένα καθήκοντα να ακολουθήσουν και όφειλαν όλα τα μέλη να επιδεικνύουν πειθαρχία. Η χρονική διάρκεια δράσης τους ήταν σχετικά μεγάλη, δηλαδή από πέντε έως επτά χρόνια. Όμως η εξάρθρωσή τους δεν είναι εύκολη υπόθεση. Έτσι το 2002 η Ελληνική Αστυνομία συνέλαβε 44 άτομα, ενώ το 2011 ξεπέρασε κάθε ρεκόρ με συλλήψεις 217 ατόμων. Όλες οι παραπάνω συλλήψεις έγιναν μετά από συγκρούσεις που έκαναν μεταξύ τους οι «εγκληματικές ομάδες», δηλαδή τα «ξεκαθαρίσματα λογαριασμών», με τα αντίστοιχα συμβόλαια θανάτου, μια σκληρή πρακτική για να επικρατήσει μια ομάδα έναντι μιας άλλης. Ήδη τη χρονική περίοδο 2017 έως 2019 δολοφονήθηκαν 11 άτομα – αρχηγοί οργανώσεων, με στόχο να αλλάξουν οι ρόλοι και οι αρχηγοί αλλά και να καθοριστούν εκ νέου τα γεωγραφικά όρια ελέγχου των ομάδων. Όμως είναι γεγονός ότι οι ομάδες αυτές δεν δρουν όπως επιθυμεί η κάθε μία αλλά βάσει κανόνων και ελέγχου από έναν ανώτερο «τοπικό επικεφαλής», ο οποίος δεν ανήκει σε καμία από τις ομάδες αυτές. Πέρα από αυτόν όμως, μπορεί να υπάρχουν και εμπλεκόμενοι αστυνομικοί, οι οποίοι παρέχουν κάλυψη, σωφρονιστικοί υπάλληλοι οι οποίοι βοηθούν τα αρχηγικά μέλη που βρίσκονται στη φυλακή «να κινήσουν τα νήματα» αλλά και άτομα από ανώτερες κοινωνικές τάξεις, τα οποία κατέχουν νόμιμες επιχειρήσεις και έχουν μεγάλη οικονομική και κοινωνική ισχύ (Σταμούλη, 2019:232-233).

Η κοινωνική οργάνωση των παραπάνω οργανώσεων σχετίζεται με άνδρες οι οποίοι βρίσκονται σε «παραγωγική ηλικία» και είτε δεν εργάζονται από επιλογή (άεργοι) είτε αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα διαβίωσης. Οι ασχολίες τους περιορίζονται μάλιστα σε κάποιο γυμναστήριο ή σε κάποια σχολή πολεμικής τέχνης, από όπου και βρίσκουν άλλα άτομα να τους προτείνουν την ένταξή τους σε τέτοιες οργανώσεις. Λόγω της διαρκώς εκτιθέμενης στη βία ζωής, τα άτομα αυτά δεν ζουν πολλά χρόνια, με μέσο όρο ζωής τα σαράντα πέντε χρόνια. Επίσης υπάρχουν και κάποιες οργανώσεις, οι οποίες έχουν το χαρακτήρα οικογενειακής παράδοσης, καθώς τα μέλη της ανήκουν σε κοινή οικογένεια, άρα παρατηρείται μεγαλύτερη εμπιστοσύνη λόγω οικειότητας των μελών αλλά και δέσμευση ότι θα τηρηθούν οι συμβάσεις (Σταμούλη, 2019: 233-234).

Κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης όμως η εκβίαση στα καταστήματα μειώνεται, καθώς μειώθηκαν οι «εγκληματικές ομάδες» και ελαχιστοποιήθηκαν τα κέρδη τους. Εν τούτοις εμφανίστηκαν άλλες ομάδες σε συγκεκριμένες περιοχές, οι οποίες δεν είχαν σχέση με το ευρύ δίκτυο εκβιάσεων. Οι ομάδες όμως που συνέχιζαν να ελέγχουν επιχειρήσεις, μείωσαν αναγκαστικά τα ποσά που έπρεπε να τους αποδίδουν, για να επιβεβαιώνουν με τον τρόπο αυτό ότι συνεχίζουν να ελέγχουν οι ίδιες τα καταστήματα που είχαν στον έλεγχό τους (Σταμούλη, 2019: 234-235).

Συνάμα το «οργανωμένο έγκλημα» προσαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες που δημιουργούνται σε κάθε κοινωνία και τις «δομικές ιδιαιτερότητες» που υπάρχουν. Έτσι καταλήγει να συμβιώνει με τη νόμιμη οικονομία δημιουργώντας σύμφωνα με τον Ruggiero τη «βρώμικη οικονομία». Αυτή η μίξη έχει ενισχυθεί από την αδυναμία του κράτους να ελέγξει πλήρως την κατάσταση, από την ενίσχυση των κοινωνικών ανισοτήτων, από την ευκολία να διακινούνται άτομα, χρήματα και αγαθά χωρίς τους παλαιότερους περιορισμούς, από τη δημιουργία της παγκόσμιας αγοράς και τέλος από την αξιοποίηση της τεχνολογίας. Επί παραδείγματι στην Ευρώπη υπάρχουν 28 παράνομες αγορές, οι οποίες έχουν 110 δις ευρώ το χρόνο παράνομα έσοδα, γεγονός που πλήττει βαθύτατα τις οικονομίες των κρατών. Σε αυτές τις αγορές δραστηριοποιούνται περίπου 35 εγκληματικές ομάδες με διακίνηση εξαρτησιογόνων ουσιών, εμπορία ανθρώπων, διακίνηση προϊόντων απομίμησης, φορολογικές απάτες και κλοπές εμπορευμάτων. Πέρα από αυτό είναι γεγονός πως το «οργανωμένο έγκλημα» έχει επηρεάσει αρνητικά τις νόμιμες επιχειρήσεις, καθώς «ξεπλένει» σε αυτές τα χρήματα από παράνομες

δραστηριότητες. Εκτός από αυτά, κάθε χρόνο μπορεί να διαπραχθούν 500 ανθρωποκτονίες σε μέλη εγκληματικών οργανώσεων (Σταμούλη,2016).

Ας μη λησμονηθεί το γεγονός πως η οικονομική κρίση παρέδωσε νέες ευκαιρίες στην ανάπτυξη του «οργανωμένου εγκλήματος. Για αρχή με μεγαλύτερη ευκολία παραπονήθηκαν προϊόντα χαμηλού και υψηλού κόστους, καθώς οι άνθρωποι δεν είχαν την ίδια οικονομική άνεση να αγοράζουν από τα οικονομικά αγαθά έως και τα πιο ακριβά. Επομένως ξεκίνησε έτσι η παράνομη διακίνηση προϊόντων. Έπειτα αυξήθηκε η παραοικονομία για τους παραπάνω λόγους, την οποία ενίσχυσε και η παράλληλη εμπλοκή των μεταναστών σε αυτή. Ακόμα τα φαινόμενα «διαφθοράς» ξεκίνησαν την εμφάνισή τους, καθώς οι μειώσεις μισθών οδήγησαν σε περιπτώσεις «διαφθοράς» στις δημόσιες υπηρεσίες. Ακολούθως πολλές επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να δανειστούν χρήματα από εγκληματικές οργανώσεις, καθώς η «έλλειψη ρευστότητας» δεν τους άφησε το περιθώριο να δανειστούν από τράπεζες τα χρήματα που χρειαζόνταν. Με τον τρόπο αυτό το «οργανωμένο έγκλημα» ακολούθησε τη δομή της κοινωνίας, ήτοι άτομα από κατώτερες οικονομικές τάξεις εντάχθηκαν στην τελευταία βαθμίδα του, ενώ άτομα από τις υψηλές οικονομικές τάξεις βρέθηκαν στην ανώτερη βαθμίδα, τα οποία συνήθως είχαν και ηγετικό ρόλο. Άρα το «οργανωμένο έγκλημα» έχει διττό ρόλο, από τη μία παρουσιάζεται ως έγκλημα για να επιβιώσει κάποιος οικονομικά και από την άλλη ως έγκλημα για να αυξήσει κάποιος τον ήδη υπάρχοντα πλούτο του (Σταμούλη,2016).

2. Το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα – η περίπτωση της greek mafia

2.1. Τι είναι η greek mafia

Το «οργανωμένο έγκλημα» στην Ελλάδα τυποποιείται στον «Ποινικό Κώδικα» ως «εγκληματική οργάνωση». Προβληματισμοί ωστόσο αναδύονται όσον αφορά την ανάλυσή του ως «κοινωνικό φαινόμενο». Ιδιαίτερα ο D.Cressey το θεωρούσε ως «εισαγόμενο φαινόμενο», παρόλο που κυριαρχούσαν στην εγκληματική σκηνή οι εγχώριες εγκληματικές ομάδες. Όσο αφορά τη «μαφία» και συγκεκριμένα την ελληνική, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί πως στην Ελλάδα δεν υπάρχει η μαφία με την έννοια της «κεντρικής οργάνωσης» η οποία ασκεί εξουσία στις τοπικές κοινωνίες και εκμεταλλεύεται τον παραγόμενο πλούτο, λειτουργώντας παράλληλα με την οικονομία και το κράτος. Παρόλο που έχει απήχηση ο όρος «ελληνική μαφία» κυρίως σε δημοσιογραφικές πηγές στην Ελλάδα εντάσσεται κάτω από το φαινόμενο του «οργανωμένου εγκλήματος» αλλά δεν ταυτίζεται με αυτό, στο οποίο παρουσιάζονται ποικίλες σχέσεις των εγκληματιών με το κράτος ή τις επιχειρήσεις, με απώτερο στόχο να αποκτήσουν οικονομικά οφέλη και εξουσία. Τα άτομα που εγκληματούν συνδέονται μεταξύ τους κυρίως με σχέσεις φιλικές, συγγενικές, κοινωνικές – αν κατοικούν στην ίδια περιοχή- και δύναται να ελέγχουν είτε την τοπική οικονομία είτε τη διαδικασία δημιουργίας νόμων είτε τους δημόσιους διαγωνισμούς. Σημαντικές είναι επίσης και οι επαφές με τους πολιτικούς, καθώς κυριαρχούν «πελατειακές σχέσεις» μεταξύ των πολιτικών και των εγκληματιών (Βιδάλη, 2021).

Συγκεκριμένα ο όρος «ελληνική μαφία» χρησιμοποιείται – κυρίως στην καθομιλουμένη – θέλοντας να υποδηλώσει το «οργανωμένο έγκλημα» στην Ελλάδα. Οι εγκληματικές ομάδες δρουν κυρίως στις μεγάλες πόλεις, όπως στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη, χωρίς να εξαιρούνται από τη δράση τους όμως και οι μικρότερες. Αναλυτικότερα στις μεγάλες πόλεις μπορεί να χρησιμοποιούν πρακτικές εκβίασης, «ξέπλυμα χρήματος», διακίνηση όπλων και ναρκωτικών ή γενικότερα παράνομων προϊόντων. Πολλές φορές υπάρχει συνεργασία των ελληνικών εγκληματικών ομάδων με τις ρωσικές, αλβανικές, γεωργιανές εγκληματικές ομάδες, με δράση κυρίως στον ελληνικό χώρο (Alchetron, the free social Encyclopedia, 2023). Παράλληλα διαφαίνεται η ανταλλαγή τεχνογνωσίας μεταξύ των εγκληματικών ομάδων διαφορετικών χωρών (Λαμπροπούλου, 2023).

Οι εγκληματικές ομάδες στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από ιεραρχία των μελών και ανάληψη συγκεκριμένων καθηκόντων, ενώ πολλές φορές συμμετέχουν και κρατικοί αξιωματούχοι σε αυτές, όπως αστυνομικοί, τελωνειακοί. Οι κυρίαρχες εγκληματικές αγορές είναι η εμπορία ανθρώπων, η παράνομη υιοθεσία, η εκβίαση και η αναγκαστική παροχή προστασίας, οι απαγωγές, το εμπόριο όπλων, η παράνομη υλοτομία, το εμπόριο ναρκωτικών ουσιών και οι απάτες. Μάλιστα οι ομάδες του οργανωμένου εγκλήματος «δοκιμάστηκαν» κατά την προηγούμενη περίοδο της πανδημίας του κορονοϊού, καθώς όσες ασχολούνταν με την «εκβίαση» και την παροχή προστασίας σε επιχειρήσεις της νύχτας, αποκόμιζαν συνεχώς μειωμένα έσοδα, εξαιτίας των προσωρινών μη λειτουργιών των επιχειρήσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των εγκληματικών ομάδων, για την κυριαρχία στην οικονομία της νύχτας (Μπακούλη, 2024).

2.2. Παράγοντες που επηρεάζουν το οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα

Το «οργανωμένο έγκλημα» ως «πολυσύνθετο φαινόμενο» δημιουργείται στις κοινωνίες κυρίως λόγω διαφόρων πολιτικοοικονομικών και κοινωνικών αιτιών, οι οποίες σχετίζονται με τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται για αποκόμιση κέρδους. Οι αδυναμίες της κοινωνίας να προστατευτεί από το έγκλημα, οι παράγοντες της οικονομίας, η γεωπολιτική θέση της Ελλάδας, η τεχνολογική εξέλιξη με την ανάπτυξη του διαδικτύου, η ισχύουσα νομοθεσία με την παράλληλη δράση των «διωκτικών αρχών», η ουδέτερη στάση της κοινωνίας απέναντι σε αυτό και οι οικονομικές, μεταναστευτικές ή επιδημιολογικές κρίσεις ενισχύουν τη δράση των εγκληματικών ομάδων (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2021:12).

Σύμφωνα με τη Βιδάλη, «οι κοινωνικές σχέσεις» που χαρακτηρίζουν το «οργανωμένο έγκλημα» σχετίζονται με την οικονομία που κυριαρχεί εκείνη τη χρονική περίοδο αλλά και τις «κοινωνικές σχέσεις» που δημιουργούνται σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο. Επομένως έχει βαρύνουσα σημασία το είδος της παράνομης οικονομίας που δημιουργείται από ομάδα του «οργανωμένου εγκλήματος» με την «παραγωγική διαδικασία» που υπάρχει στην περιοχή εκείνη, ο βαθμός αγροτικότητας ή αστικότητας της περιοχής, ο βαθμός ανάπτυξης της κοινωνίας και το κατά πόσο λειτουργεί με όρους δημοκρατικούς. Για το λόγο αυτό στην Ελλάδα παρατηρούνται τρεις κατηγορίες διάρθρωσης «οργανωμένου εγκλήματος». Η πρώτη σχετίζεται με εγκληματικές

οργανώσεις ή δίκτυα που τοποθετούνται στον αγροτικό χώρο και αφορούν την καλλιέργεια, επεξεργασία ή διακίνηση κάνναβης, με στόχο τον άμεσο προσπορισμό χρηματικού οφέλους. Έπειτα από τα αποκτηθέντα κέρδη ακολουθεί επένδυση των παράνομων χρημάτων στην τοπική οικονομία, όπως σε επιχειρήσεις νυχτερινής διασκέδασης ή αγορά όπλων ή εκβίαση για έλεγχο της αγοράς των ναρκωτικών ουσιών. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, υπάρχουν και οι περιπτώσεις που θα ασκήσουν αναγκαστικό έλεγχο – εκβίαση για να ελέγξουν τις τιμές στα αγροτικά προϊόντα και να δημιουργήσουν «μονοπωλιακές σχέσεις δανεισμού». Η δεύτερη αφορά δίκτυα και οργανώσεις με δράση στον αστικό χώρο – όπως στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Η οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα αφορά κυρίως την εκβίαση, την προστασία των επιχειρήσεων, το λαθρεμπόριο, τη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών και την εμπορία ανθρώπων. Κάποιες εγκληματικές ομάδες μάλιστα ασχολούνται και με την «παράνομη διακίνηση των προσφύγων» ή με πιο βίαια εγκλήματα, όπως τα «συμβόλαια θανάτου». Η τρίτη συνδέεται με τις «ευκαιριακές ομάδες», οι οποίες δεν έχουν μεγάλη διάρκεια δράσης και συλλαμβάνονται μετά από κάποιο χρονικό διάστημα (Βιδάλη, 2017:154, 161-162).

Για να χαρακτηριστεί ένα έγκλημα ως «οργανωμένο» πρέπει να έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά βάσει της εγχώριας και διεθνούς νομοθεσίας. Αρχικά τα άτομα να εντάσσονται σε μια ομάδα με ιεραρχική δομή και να αποτελούνται από παραπάνω από δυο πρόσωπα. Έπειτα η ομάδα αυτή χρειάζεται να έχει διάρκεια δράσης και να τελεί παραπάνω από ένα αδικήματα, με στόχο την αποκόμιση κέρδους ή κάποιας άλλης ωφέλειας (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2022:8).

Ως προς τους παράγοντες που επηρεάζουν το «οργανωμένο έγκλημα» κρίνεται σκόπιμο να αναλυθούν οι παρακάτω. Η Ελλάδα βρίσκεται σε μια ιδιαίτερη γεωγραφική θέση, διότι συνορεύει με αρκετές χώρες, έχει εκτεταμένα χερσαία και θαλάσσια σύνορα τα οποία δεν μπορούν να ελεγχθούν πλήρως και για το λόγο αυτό βρίσκεται αντιμέτωπη με εγκληματικά δίκτυα, τα οποία διακινούν παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι είτε θα έχουν τη χώρα ως προορισμό είτε ως σημείο διέλευσης για να οδηγηθούν σε κάποια άλλη Ευρωπαϊκή χώρα. Επίσης οι οικονομικές συνθήκες στην αγορά, μπορεί να ενισχύσουν το «οργανωμένο έγκλημα», καθώς η οικονομική κρίση έχει αλλάξει τα οικονομικά δεδομένα. Έτσι οι εγκληματικές ομάδες αποκομίζουν κέρδη από παράνομες δραστηριότητες και προσπαθούν να αυξήσουν την ισχύ τους, στρατολογώντας άτομα τα οποία βρίσκονται σε δεινή οικονομική κατάσταση, προσφέροντάς τους χρήματα για να ζήσουν, με αντάλλαγμα

τις παράνομες υπηρεσίες τους. Ωστόσο ισχυροποιείται και η παραοικονομία, διότι η υψηλή φορολόγηση σε αγαθά καθημερινής χρήσης ωθεί τα μέλη των εγκληματικών ομάδων να παρέχουν στους πολίτες τα παραποιημένα αυτά προϊόντα σε χαμηλότερες τιμές και κάποιοι πολίτες να τα αγοράζουν, καθώς και οι ίδιοι ζητούν τη φθηνότερη τιμή, χωρίς να ενδιαφέρονται για την ποιότητα και την επικινδυνότητα των αγαθών τόσο στην υγεία τους όσο και στην οικονομία της χώρας. Επιπλέον, ο περιορισμός χρήσης των μετρητών και η αυξημένη χρήση χρεωστικών ή πιστωτικών καρτών ή τραπεζικών συναλλαγών, αύξησε τα περιστατικά απάτης των καταναλωτών (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2021:12-18).

Επιπρόσθετα οι περισσότερες εγκληματικές ομάδες εκμεταλλεύονται τις ελλείψεις που υπάρχουν στην ισχύουσα νομοθεσία και ασκούν την παράνομη δραστηριότητά τους. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις αποφυλακίσεις ατόμων χωρίς να έχει ολοκληρωθεί η έκτιση της ποινής τους- για να αποσυμφορηθούν τα καταστήματα κράτησης- και της ελλιπούς δράσης των διωκτικών αρχών επιτείνουν το πρόβλημα. Μάλιστα παρατηρούνται και περιπτώσεις διαφθοράς των κρατικών υπαλλήλων με ενδεχόμενη συνεργασία με τα μέλη των εγκληματικών ομάδων. Ωστόσο και το διαδίκτυο αποτελεί μια σημαντική αιτία εξάπλωσης του «οργανωμένου εγκλήματος», καθώς οι εγκληματίες μπορούν να προσεγγίσουν τα θύματα με μεγαλύτερη ευκολία και να τα εξαπατήσουν. Ακόμα η ύπαρξη του Dark Web (Βαθύ Διαδίκτυο) προσφέρει ανωνυμία στους χρήστες και διευκολύνει την παραγγελία παράνομων προϊόντων ή υπηρεσιών. Συν τοις άλλοις η ανεργία, η «αστικοποίηση» της κοινωνίας και η ύπαρξη πολλών κοινωνικών στρωμάτων σε αυτή επηρεάζουν το «οργανωμένο έγκλημα» και ενισχύουν την ανοχή της κοινωνίας απέναντι σε αυτό, διότι δεν είναι εμφανείς οι συνέπειες που αυτό δημιουργεί (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2021:19-20).

Τα έτη όμως 2020 και 2021 η πανδημία του κορονοϊού άλλαξε την κατάσταση της εγκληματικότητας, καθώς περιορίστηκε η μετακίνηση των πολιτών, ώστε να μην υπάρξει μεγάλη διασπορά του ιού. Έτσι σημειώθηκε μείωση στα εγκλήματα ληστειών, κλοπών τροχοφόρων, επειδή υπήρχαν αυξημένα μέτρα επιτήρησης από τις διωκτικές αρχές. Παρόλα αυτά σημειώθηκε αύξηση στα εγκλήματα της απάτης μέσα από το διαδίκτυο, επειδή οι πολίτες το χρησιμοποιούσαν αρκετά για τις αγορές τους (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2020:20-21). Αναφορικά με τη διακίνηση των ναρκωτικών ουσιών, το 2020 παρουσίασαν μείωση οι ποσότητες που είχαν διακινηθεί,

ενώ το 2021 σημειώθηκε αλλαγή στη ζήτηση, στην παρεχόμενη τιμή αλλά και στις μεθόδους διακίνησης, με τους διακινητές να προσπαθούν να προσαρμοστούν στα δεδομένα εκείνα (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2021:21).

Οι οργανωμένες εγκληματικές δραστηριότητες στην Ελλάδα από το έτος 2013 έως το 2023 είναι οι εξής. Η «νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», η διακίνηση εξαρτησιογόνων – ναρκωτικών ουσιών, η διακίνηση όπλων και πυρομαχικών, η παράνομη διακίνηση μεταναστών, η εμπορία ανθρώπων, η εκβίαση, το λαθρεμπόριο των προϊόντων, οι οργανωμένες απάτες, το «παράνομο εμπόριο πολιτιστικών αγαθών», η πλαστογραφία, η παραχάραξη και η πλαστογραφία (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2022).

2.3. Η δράση της “greek mafia”

Το «οργανωμένο έγκλημα» χαρακτηρίζεται ως ένα «δαιδαλώδες φαινόμενο» και η δράση των εγκληματικών ομάδων στην Ελλάδα - “greek mafia” δυσχεραίνει την αντιμετώπισή του, διότι οι ομάδες αυτές επιδιώκουν να «εισέλθουν στους θεσμούς» μετατρέποντας τους «κνονούς της νύχτας» σε «νομιμοφανείς επιχειρηματίες», αντλώντας γνώρισμα από τη δομή της κοινωνίας και το πολιτικοκοινωνικό σύστημα (astynomiko.gr,2021). Η παρούσα ενότητα εξετάζει περιπτώσεις «οργανωμένου εγκλήματος», αντλώντας πληροφορίες από δημοσιογραφικά κείμενα.

Πρωταρχικά την τελευταία δεκαετία έχουν υπάρξει πολυάριθμες ενέργειες των εγκληματικών οργανώσεων και «συμβόλαια θανάτου» - ανθρωποκτονίες – που είδαν το φως της δημοσιότητας- για κάποια μέλη έτερων οργανώσεων, εν είδει «ξεκαθαρίσματα λογαριασμών», καθώς έχει αυξηθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ τους, για το ποια εγκληματική ομάδα θα μπορέσει να κυριαρχήσει στην οικονομία της νύχτας στον αστικό χώρο και θα επιδείξει τη δύναμή της. Ενδεικτικά το 2017 υπήρξαν δολοφονίες των μελών «εγκληματικών οργανώσεων» και τη χρονιά εκείνη δολοφονήθηκε ένα μέλος οργάνωσης, το οποίο συμμετείχε σε εκβιάσεις, δραστηριοποιούνταν δηλαδή στην παράνομη οικονομία της νύχτας (Εθνος,gr,2024).

Έπειτα το 2018 δολοφονήθηκε ο «νονός των νονών» όπως αναφέρεται σε δημοσιογραφική πηγή, δηλαδή ο «αρχηγός της νύχτας», στον οποίο λογοδοτούσαν τα μέλη των εγκληματικών οργανώσεων και ήταν εκείνος που βρισκόταν σε υψηλή ιεραρχική θέση και έδινε τις εντολές. Η δολοφονία αυτή κατέδειξε το ξεκίνημα «αναδιάταξης του υποκόσμου» και την μετατόπιση κάποιων μελών εγκληματικών οργανώσεων σε άλλες οργανώσεις. Την ίδια χρονιά δολοφονήθηκε ένα πρώην μέλος της αντιτρομοκρατικής υπηρεσίας, ο οποίος σε συνεργασία με άλλους επίορκους αστυνομικούς και κρατικούς λειτουργούς, ενημέρωναν τις εγκληματικές οργανώσεις για τις επικείμενες δράσεις των υπηρεσιών ασφαλείας, καλύπτοντας τες παράλληλα στις παράνομες δραστηριότητες τους. Το γεγονός αυτό φανερώνει την εμπλοκή των κρατικών αξιωματούχων στις «εγκληματικές οργανώσεις», ως χαρακτηριστικό γνώρισμα της διαφθοράς, με σκοπό να αποκτήσουν οικονομικά οφέλη και ισχύ μέσα στην εγκληματική ομάδα (astynomiko.gr, 2021). Ακόμα δολοφονήθηκε και μια γυναίκα – μέλος εγκληματικής οργάνωσης, η οποία υπήρξε εντολέας ενός άλλου συμβολαίου θανάτου, στοιχείο που αποδεικνύει πως στις εγκληματικές οργανώσεις εμπλέκονταν και άνδρες και γυναίκες και τα «συμβόλαια θανάτου» αφορούσαν και τα δυο φύλα (protagon, 2018). Στη συνέχεια το 2019 δολοφονήθηκε άλλο ένα μέλος με υψηλή ιεραρχική θέση, το οποίο είχε επαφές με αστυνομικούς και με το μέλος της αντιτρομοκρατικής υπηρεσίας – για το οποίο έγινε λόγος παραπάνω - και ενημέρωνε μέλη από άλλες οργανώσεις για επικείμενους ελέγχους (fimes.gr, 2019). Ο ίδιος μάλιστα είχε το ρόλο του «τραπεζίτη», διότι συγκέντρωνε τα παράνομα ποσά από την «προστασία της νύχτας» και τις υπόλοιπες παράνομες δραστηριότητες και στη συνέχεια πραγματοποιούσε τις πληρωμές σε επίορκους αστυνομικούς και άλλους διεφθαρμένους κρατικούς λειτουργούς (astynomiko.gr, 2021).

Ακολούθως το 2022 δολοφονήθηκε άλλο ένα ηγετικό μέλος, χαρακτηριζόμενος ως ο «παλιός» της «greek mafia», καθώς είχε εμπλακεί σε ανθρωποκτονίες, εκβιάσεις και εμπρησμούς (newspost, 2024). Το 2024 δολοφονήθηκε ένα εξίσου ηγετικό στέλεχος του υποκόσμου της νύχτας, ο οποίος είχε αποσυρθεί από τις εκβιάσεις και την προστασία και ασχολούνταν με τα πρατήρια υγρών καυσίμων (Κατακουζηνός, 2024). Οι δολοφονίες αυτές είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα του «πολέμου» που έχει ξεσπάσει στην παράνομη οικονομία της νύχτας, προκειμένου να «πάρουν τα ηνία» της οικονομίας της

νύχτας άλλες εγκληματικές οργανώσεις, σκοτώνοντας τους αρχηγούς των παλιών οργανώσεων.

Η «greek mafia» χαρακτηριζόμενη από δημοσιογραφικές πηγές ως «Ελληνική Καμόρα», φαίνεται να χωρίζεται σε δυο στρατόπεδα –Βόρειοι και Νότιοι. Οι εγκληματικές οργανώσεις νομιμοποιούν τα έσοδά τους σε επιχειρήσεις όπως φούρνους, βενζινάδικα, καφετέριες, ξενοδοχεία, διότι εκμεταλλεύονται τις ελλείψεις που υπάρχουν στην ισχύουσα νομοθεσία (Εθνός,2021).

Ως προς τα προφίλ «των νονών της νύχτας» ο μέσος όρος ζωής τους είναι τα 45 έτη – καθώς είναι συχνή η περίπτωση να χάνουν τη ζωή τους αν υπάρχει εναντίον τους κάποιο «συμβόλαιο θανάτου» -,αλλάζουν συχνά σπίτι για να χάνονται τα ίχνη τους, έχουν ευρύτερη επιθετική συμπεριφορά και η περιουσία τους είναι λίγο μεγαλύτερη από το μέσο Έλληνα (Μπράτσος, 2021).

Μάλιστα η περίοδος του εγκλεισμού(2020-2021), λόγω της πανδημίας του κορονοϊού άλλαξε την κατάσταση της εγκληματικότητας, καθώς την περίοδο εκείνη περιορίστηκαν τα έσοδα από τις εγκληματικές ενέργειες και αποσταθεροποιήθηκε η δομή των εγκληματικών οργανώσεων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα από το 2022 και εξής να παρατηρηθεί έξαρση των ανθρωποκτονιών και των «συμβολαίων θανάτου». Προκειμένου να εξαρθρωθεί το «οργανωμένο έγκλημα» στην Ελλάδα, χρειάζεται να ακολουθηθεί η πορεία του «μαύρου χρήματος», ώστε να εντοπιστούν οι αρχηγοί της «greek mafia». Όσο αφορά μάλιστα τις περιπτώσεις εκβίασης, μετά την περίοδο του εγκλεισμού και εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, εμφανίζονται ολοένα και περισσότερες εκβιαστικές ομάδες, οι οποίες θέλουν να αποκτήσουν χρήματα από τις επιχειρήσεις. Έτσι οι ομάδες αυτές προσαρμόζονται ανάλογα με τις «δομικές ιδιαιτερότητες» και τις ανάγκες που δημιουργούνται στην κοινωνία, δημιουργώντας τη «βρώμικη οικονομία». Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό, πως πλέον οι εγκληματικές ομάδες δεν ακολουθούν «γεωγραφικά σύνορα» και μπορεί να εκβιάζουν για προστασία έναν επιχειρηματία, ο οποίος έχει ανοίξει επιχειρήσεις σε διαφορετικά γεωγραφικά μέρη (in.gr, 2021).

Ακολούθως δεν διστάζουν να προχωρήσουν σε «μαφιόζικες ενέδρες» ή σε καταστροφές απέναντι σε άτομα ή επιχειρήσεις που δεν δέχονται να συνεργαστούν μαζί τους. Για παράδειγμα οι «μπράβοι» προκειμένου να εκφοβίσουν τα υποψήφια θύματά τους, τα απειλούν ή τα κακοποιούν με βασανιστικό τρόπο. Πάντως οι εγκληματικές

ομάδες αλλάζουν τη δομή και τη σύστασή τους το τελευταίο διάστημα, με τη συχνή αλλαγή αρχηγών – των ατόμων δηλαδή που δίνουν τις εντολές, επειδή υπάρχουν «ξεκαθαρίσματα λογαριασμών» και «πόλεμος» για την οικονομία της νύχτας. Πέρα από αυτό, όσοι ασχολούνται με την προστασία των επιχειρήσεων – και ιδιαίτερα της νύχτας – είτε συλλαμβάνονται κάποια στιγμή είτε έχουν μικρό προσδόκιμο ζωής. Δεν απουσιάζουν βέβαια και οι περιπτώσεις που πολλά μέλη εγκληματικών οργανώσεων μέσα από τη φυλακή συνεχίζουν να ελέγχουν τα «εγκληματικά χτυπήματα», δίνοντας μάλιστα και διαταγές προς τα υπόλοιπα μέλη. Αυτή η πρακτική γίνεται εφικτή, μέσα από συνεργασία με Αστυνομικούς ή σωφρονιστικούς υπαλλήλους, οι οποίοι πληρώνονται για να δώσουν τη «βοήθειά» τους. Η «βοήθεια» αυτή μπορεί να συνδέεται με παροχή πληροφοριών για άλλα άτομα τα οποία θέλουν να εκβιάσουν οι μαφιόζοι ή με εκ των προτέρων ενημέρωση πριν από κάποιο έλεγχο (Σόμπολος, 2023). Με τον τρόπο αυτό η «διαφθορά των κρατικών υπαλλήλων» αποτελεί «υποκατάστατο της βίας», διότι ενισχύεται το «οργανωμένο έγκλημα» χωρίς να ασκηθεί βία.

Μάλιστα για να δυσκολέψουν την πορεία των ερευνών για την εξιχνίαση των υποθέσεων που εμπλέκεται η «greek mafia», τα μέλη των οργανώσεων προσπαθούσαν να παρουσιάζουν τους εαυτούς τους ως μεμονωμένους δράστες και όχι ως μέλη μιας ομάδας. Για το λόγο αυτό δρούσαν μόνοι τους σε κάποιες παράνομες ενέργειες, έπειτα αποσύρονταν και τελικά άλλαζαν ομάδες, χωρίς να γνωρίζουν τον αρχηγό τους και όριζαν οι ίδιοι το ρόλο τους (Παναγιωτίδης, 2015). Εξάλλου δεν υπάρχει απόλυτη θέση ιεραρχίας και η ύπαρξη «χαλαρού δικτύου» με τις άτυπες προσωπικές σχέσεις επέτρεπε στα μέλη να δρουν με τον τρόπο αυτό, μιας και αν κάποιο μέλος της ομάδας συλλαμβανόταν, η ομάδα δεν θα αλλοιωνόταν και θα συνέχιζε τη δράση της.

Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι τα περισσότερα «συμβόλαια θανάτου» στην Ελλάδα παραμένουν ανεξιχνίαστα, και κυρίως εκείνοι που δίνουν την εντολή βρίσκονται στο «απυρόβλητο». Η δομή της «greek mafia» είναι ιεραρχική και αρκετοί αρχηγοί της ελέγχουν τις καταστάσεις «συμβολαίων θανάτου», λαθρεμπορίας καυσίμων, τσιγάρων, ναρκωτικών, εκβιασμούς και εμπορία ανθρώπων ακόμα και μέσα από τη φυλακή (Ναυτεμπορική, 2024).

Το 2021 μια δολοφονία δημοσιογράφου στην Ελλάδα, προστέθηκε στα υπόλοιπα «συμβόλαια θανάτου» που είχαν εκτελεστεί. Συγκεκριμένα ο ίδιος ως αστυνομικός

συντάκτης αρθρογραφούσε στον ιστότοπό του σχετικά με περιπτώσεις διαφθοράς στην Αστυνομία και περιστατικά στα οποία πρωταγωνιστούσε η «greek mafia» και αυτό πιθανόν να είχε «ενοχλήσει» πρόσωπα στα οποία ο δημοσιογράφος αναφερόταν έμμεσα (Καλαντζής, 2021). Οι αναφορές του σχετίζονταν με «ξεκαθαρίσματα λογαριασμών» - ιδιαίτερα της νύχτας- και με τη δράση του «οργανωμένου εγκλήματος» και προέρχονταν από τις επαφές που είχε με άτομα του «υποκόσμου». Η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ) είχε συντάξει πόρισμα την περίοδο 2015-2016 σχετικά με τη δράση αστυνομικών εν ενεργεία ή εν αποστρατεία, δικηγόρων ή επιχειρηματιών της νύχτας, οι οποίοι «κάλυπταν» τις εγκληματικές ομάδες που ασχολούνταν με οίκους ανοχής και παράνομες χαρτοπαιχτικές λέςχες. Στο πόρισμα αυτό αναφερόταν πως ο δημοσιογράφος «είχε επικοινωνήσει με υψηλόβαθμους αξιωματικούς», ώστε να ενημερωθεί για τους ελέγχους που γίνονταν σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις (χώρος εστίασης και χαρτοπαιχτική λέσχη). Επιπλέον διατηρούσε επαφές με άτομα που εμπλέκονταν σε εγκληματικές οργανώσεις, με τα οποία αντάλλαζε πληροφορίες σχετικά με τη δράση των οργανώσεων (Σουλιώτης, Καθημερινή, 2021). Όπως υποστήριξε η δικηγόρος της οικογένειάς του, ο δημοσιογράφος επρόκειτο να κατέθετε για μια υπόθεση της «greek mafia» σχετικά με τα άτομα που έκαναν τις δολοφονίες και για τον «διαβόητο άρχοντα της νύχτας», όπως ανέφερε συχνά στον ιστότοπό του (enikos.gr, 2023).

Όλα τα παραπάνω «ξεκαθαρίσματα λογαριασμών» έχουν πολλαπλές ερμηνείες. Μετά την οικονομική κρίση έχουν διαφοροποιηθεί τα έσοδα από τις εγκληματικές δραστηριότητες και για το λόγο αυτό τα μέλη του «οργανωμένου εγκλήματος» προσπαθούν να διεκδικήσουν μερίδιο από τα έσοδα της νύχτας, ελέγχοντας και εκείνοι νυχτερινές επιχειρήσεις. Βάσει των όσων αναφέρονται στις παραδειγματικές αναφορές, η μεθοδολογία των προαναφερόμενων συμβολαίων έχει ως εξής: οι φερόμενοι ως εκτελεστές λαμβάνουν τα χρήματα κρυφά, θα πρέπει να ελεγχθεί εκ των προτέρων ο χώρος όπου θα γίνει η δολοφονική επίθεση, να βρεθεί η έξοδος διαφυγής, να υπολογιστεί ο χρόνος δράσης και να μην γνωρίζει ο θύτης το θύμα. Παράλληλα τα χαμηλά ποσοστά εξιχνίασης των παραπάνω δικαιολογούνται ως ένα βαθμό, διότι η πλευρά των θυμάτων φοβάται να δώσει παραπάνω πληροφορίες, οι περισσότεροι εκτελεστές φεύγουν από τη χώρα μετά την εκτέλεση του συμβολαίου, προσπαθούν να μην αφήσουν ίχνη DNA στο χώρο και λειτουργούν βάσει του όρκου σιωπής, που διέπει τις οργανώσεις «μαφίας» (Ηλιού, 2022).

Συνεπώς η δράση της “greek mafia” προσαρμόζεται στις «δομικές ιδιαιτερότητες» που υπάρχουν και λειτουργεί ως «παράνομη επιχείρηση», καθώς παρέχει παράνομα αγαθά και υπηρεσίες. Για το λόγο αυτό συμβιώνει με τη «νόμιμη οικονομία» στον αστικό κυρίως χώρο, δημιουργώντας την «παράνομη οικονομία». Οι εγκληματικές οργανώσεις, επηρεαζόμενες από τις συνέπειες της οικονομικής και υγειονομικής κρίσης, λόγω των μειωμένων εσόδων τους και προκειμένου να αποκτήσουν την «αποκλειστικότητα» στον έλεγχο των εγκληματικών δραστηριοτήτων, όπως λόγου χάρη στις εκβιάσεις, σκοτώνουν τους αρχηγούς των άλλων εγκληματικών οργανώσεων, δημιουργώντας τον «πόλεμο» στην παράνομη οικονομία της νύχτας. Με τον τρόπο αυτό αλλάζει η δομή και η σύσταση των οργανώσεων, καθώς αλλάζουν και οι αρχηγοί τους, η ιεραρχία των μελών και η ανάληψη των καθηκόντων τους.

2.4. Η περίπτωση της “greek police mafia”

Η διαπλοκή του «οργανωμένου εγκλήματος» με κάποιους επίορκους Αστυνομικούς εν ενεργεία ή εν αποστρατεία, αποτέλεσε αντικείμενο παρακολούθησης της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών την περίοδο 2015 έως 2017. Όπως είχε υποστηρίξει και ο Chambliss το «οργανωμένο έγκλημα» αποτελείται από πολυάριθμα δίκτυα, τα οποία συντονίζονται από πολιτικούς, επιχειρηματίες ή υπηρεσίες επιβολής του νόμου (Chambliss, 1978:154), ενώ σύμφωνα με τον Morselli για να διασφαλιστεί η «μυστικότητα» και η εμπιστοσύνη μεταξύ των μελών ενός δικτύου, χρειάζεται η «συνωμοτικότητα» (Morselli, 2009:8).

Αρχικά ποικίλουν στο δημοσιογραφικό λόγο τα περιστατικά διαπλοκής του «οργανωμένου εγκλήματος» με επίορκους Αστυνομικούς. Το 2016 είχε σημειωθεί παράνομη οικονομική συναλλαγή επιχειρηματία, ο οποίος είχε το ρόλο του «τραπεζίτη» σε «εγκληματική οργάνωση» με δυο εν αποστρατεία αστυνομικούς, προκειμένου να τους πληρώσει για τις υπηρεσίες που παρείχαν στην οργάνωση, δηλαδή την παροχή πληροφοριών για επικείμενους ελέγχους και την κάλυψη σε παράνομες ενέργειες τους. Έπειτα η ΕΥΠ σε ενημερωτικό της έγγραφο επεσήμανε πως υπήρχε κύκλωμα αποτελούμενο από δικηγόρους και αστυνομικούς εν ενεργεία και εν αποστρατεία, το οποίο δρούσε σε επιχειρήσεις της νύχτας, όπως καζίνο, χώροι στριπτίζ, οίκοι ανοχής και παράνομες χαρτοπαικτικές λέσχες. Συγκεκριμένα τα μέλη του κυκλώματος προσέγγιζαν άλλους εν ενεργεία αστυνομικούς και τους χρημάτιζαν, ώστε να έχουν την απαραίτητη

«κάλυψη», όποτε το χρειάζονταν (Τα νέα, 2020). Ως κοινωνικό φαινόμενο το «οργανωμένο έγκλημα» ενισχύεται από τη διαφθορά και τις σχέσεις εξουσίας, ενώ παράλληλα επηρεάζεται από τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και έτσι προσαρμόζεται στα δεδομένα της αγοράς, μιας και δεν είναι συχνές οι παρεμβάσεις μέσα από ελέγχους του κράτους.

Οι επίορκοι αστυνομικοί που συνεργάζονταν με τις εγκληματικές οργανώσεις ήταν βίαιοι με άτομα που δεν ανήκαν στη δική τους ομάδα, εξυπηρετούσαν εύπορους επιχειρηματίες και νομιμοποιούσαν τα παράνομα έσοδα της οργάνωσης. Η δράση τους τοποθετούνταν στην Αττική αλλά και στην περιφέρεια με έλεγχο στη νυχτερινή ζωή, στον «παράνομο τζόγο» και στη χρηματοδότηση νόμιμων επιχειρήσεων, για να ξεπλύνουν τα παράνομα έσοδά τους. Όσο αφορά τη δράση τους στις αστικές περιοχές, αξίζει να επισημανθεί η ύπαρξη «κοινωνικής ανοχής», καθώς τα παράνομα κέρδη διανέμονται και σε άλλες επιχειρήσεις, προκαλώντας δυσκολία στην απόδειξη των παράνομων δράσεων. Ωστόσο οι εν αποστρατεία αστυνομικοί προσπαθούσαν να προσεγγίσουν «εν ενεργεία ένστολους», για να τους εντάξουν στις οργανώσεις αυτές, σε συγκεκριμένες θέσεις. Ανάλογα με τη θέση που εντασσόταν ο καθένας, λάμβανε και τα χρήματα που αντιστοιχούσαν σε αυτή. Επί παραδείγματι είχε στρατολογηθεί και ένας «αξιωματικός της οικονομικής Αστυνομίας» προκειμένου να απαλλαγεί μια οργάνωση από τις κατηγορίες για «ξέπλυμα χρήματος». Επιπλέον είχε στρατολογηθεί και βουλευτής στην οργάνωση, με σκοπό να επιλεγεί συγκεκριμένος άνθρωπος για εργασία στη Βουλή και να κερδίσει την ανάθεση δημόσιων έργων σε διαγωνισμό. (Καλυβά, Πώποτας, 2020).

Επιπρόσθετα δεν θα μπορούσε να παραλειφθεί το γεγονός ότι το 2022 ένας ταξίαρχος της Ελληνικής Αστυνομίας κατηγορήθηκε για εμπλοκή του στην εγκληματική οργάνωση «greek mafia». Παρόλα αυτά δεν τέθηκε σε διαθεσιμότητα αλλά προήχθη σε «διευθυντή Ασφάλειας Αττικής», μια θέση από την οποία μπορούσε να διαχειριστεί με ευκολία τις υποθέσεις που αφορούσαν την προαναφερόμενη «εγκληματική οργάνωση». Η ΕΥΠ από το 2016 –με σχετικό έγγραφο- είχε ενημερώσει τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου σχετικά με την συμμετοχή του συγκεκριμένου ταξιάρχου στην εγκληματική οργάνωση. Στη δίκη της «greek mafia» ο ίδιος είναι ένας από τους 17 κατηγορούμενους για συμμετοχή στην εγκληματική οργάνωση. Ειδικότερα διευκόλυνε τη δράση της οργάνωσης και προσπαθούσε να δυσκολεύει την ταυτοποίηση των υπόλοιπων μελών, μιας και βρισκόταν στην κατάλληλη θέση να το κάνει. Μαζί με εκείνον, κατηγορούνταν και

άλλοι ανώτατοι αξιωματικοί, οι οποίοι είχαν υπηρετήσει όλοι μαζί στην Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία (reporters united, 2023).

Συν τοις άλλοις οι επίορκοι αστυνομικοί βοηθούσαν την εγκληματική οργάνωση στο λαθρεμπόριο καυσίμων, με το να κάνουν μειωμένους ελέγχους σε κυκλώματα, ώστε εκείνα να συνεχίζουν ανενόχλητα τη δράση τους. Βοηθός σε αυτό υπήρξε και ένας ποινικός, ο οποίος είχε καταδικαστεί για λαθρεμπόριο διαλυτών, πλαστογραφία και παραχάραξη. Η οργάνωση ωστόσο είχε δωροδοκήσει και αξιωματικούς της Οικονομικής Αστυνομίας, της Δίωξης Οργανωμένου Εγκλήματος και της ΕΥΠ, ώστε να γνωρίζει εκ των προτέρων τους ελέγχους που επρόκειτο να γίνουν σε αυτή (Τα νέα, 2023).

Συνεπώς οι εγκληματικές οργανώσεις στην Ελλάδα αποτελούνται από δίκτυα, τα οποία συντονίζονται από υπηρεσίες επιβολής του νόμου και συγκεκριμένα από επίορκους Αστυνομικούς, οι οποίοι συνεργάζονται με τις οργανώσεις και προσφέρουν κάλυψη στις δράσεις τους, ενώ παράλληλα βοηθούν την ανάπτυξη του εγκληματικού δικτύου. Με τον τρόπο αυτό το «οργανωμένο έγκλημα» αναπτύσσεται χωρίς την άσκηση βίας αλλά μέσω της δωροδοκίας των Αστυνομικών για την παροχή των παράνομων υπηρεσιών τους. Παράλληλα λόγω των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών της εκάστοτε χρονικής περιόδου και των περιορισμένων παρεμβάσεων από ελέγχους του κράτους, οι εγκληματικές οργανώσεις προσαρμόζονται στα δεδομένα της αγοράς.

2.5. Παράνομη διακίνηση μεταναστών και οργανωμένο έγκλημα

Η Ελλάδα ως χώρα αποτελεί πύλη εισόδου για τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Κάθε χρόνο γίνονται πολυάριθμες προσπάθειες διακίνησης παράτυπων μεταναστών από οργανωμένες ομάδες διακινητών, είτε από τα χερσαία είτε από τα θαλάσσια σύνορα της χώρας με την Τουρκία. Οι διακινητές συγκεκριμένα στοχεύουν στο να διευκολύνουν την είσοδο, τη μεταφορά και την έξοδο προς τις υπόλοιπες χώρες των μεταναστών, συχνά με την «πλαστογραφία εγγράφων». Για να βρουν όμως τα άτομα που επιθυμούν να μεταναστεύσουν χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα, συνεργάζονται με ομάδες από την Τουρκία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι λαμβάνουν ισχυρά αντίμετρα, αποφεύγοντας έτσι τις συλλήψεις από τις διωκτικές αρχές. Οι εγκληματικές οργανώσεις μπορούν να συσχετιστούν με τη δομή μιας «νόμιμης επιχείρησης», καθώς οι διακινητές δρουν με

στόχο την αποκόμιση χρηματικού οφέλους. Η «οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα» της «παράνομης διακίνησης μεταναστών» ως «κοινωνικό φαινόμενο» εμπεριέχει δίκτυα, στα οποία παρατηρείται διαφθορά των εκπροσώπων κρατικής εξουσίας και συνεργασία τους με τα μέλη των οργανώσεων με στόχο την απόκτηση χρηματικού κέρδους. Οι οργανώσεις αυτές μάλιστα έχουν ιεραρχική δομή, απαρτίζονται από παραπάνω από τρία μέλη με διάρκεια δράσης, συνδέονται και με άλλες εγκληματικές δραστηριότητες και έχουν ως στόχο το χρηματικό όφελος.

Περιπτώσεις που αναδεικνύουν την «παράνομη διακίνηση μεταναστών» ως «οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα» τη χρονική περίοδο 2013 έως 2022 βάσει των εκθέσεων για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα και του Δελτίου Τύπου από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη είναι οι παρακάτω.

Στην πρώτη περίπτωση γίνεται λόγος για τις εγκληματικές ομάδες που ήταν πολυμελείς, εμπλέκονταν και σε άλλες εγκληματικές δραστηριότητες, είχαν ιεραρχική δομή και είχαν δημιουργήσει «υποομάδες» για αποδοτικότερη συνεργασία. Ωστόσο τα δίκτυα ήταν «πραγματοπαγή», καθώς λειτουργούσαν με τακτική επιχειρηματικότητας, επιμέριζαν τους ρόλους τους και απασχολούσαν περιστασιακά διαφορετικά άτομα.

Συγκεκριμένα το 2013 – σύμφωνα με την έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα -εξαρθρώθηκαν 90 εγκληματικές ομάδες, οι οποίες αποτελούνταν από 452 μέλη και φαίνεται να διακίνησαν 1425 μετανάστες. Αξίζει να σημειωθεί πως η πολιτική και οικονομική αστάθεια αλλά και οι πολεμικές συγκρούσεις στις χώρες της Ασίας και Αφρικής ώθησαν τους πολίτες στο να μεταναστεύσουν με το νόμιμο ή με τον παράνομο τρόπο σε πιο ασφαλείς και αναπτυγμένες χώρες (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2013:8-11).

Το 2014 παρατηρήθηκε είσοδος παράτυπων μεταναστών από το Λιβυκό πέλαγος και συγκεκριμένα από το νησί της Γαύδου ή της Κρήτης. Στην έκθεση της Αστυνομίας δεν έγινε αναφορά στον αριθμό των εγκληματικών ομάδων, αλλά στις 33 χαρακτηριστικότερες υποθέσεις, στις οποίες εμπλέκονταν 283 μέλη, τα οποία φαίνεται να διακίνησαν 710 μετανάστες (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2014:13-15).

Το έτος 2015 αυξήθηκαν οι προσφυγικές ροές προς την Ελλάδα από τις χώρες της Ανατολής, κυρίως μέσω της θαλάσσιας οδού. Τα εγκληματικά δίκτυα φαίνεται ότι

εκμεταλλεύτηκαν την ανάγκη των ανθρώπων να αναζητήσουν ασφάλεια σε μια Ευρωπαϊκή χώρα και έναντι μεγάλων χρηματικών ποσών επεδίωξαν να μεταφέρουν παράτυπα τους μετανάστες στην Ελλάδα. Οι υποθέσεις που απασχόλησαν τις δικαστικές αρχές ανήλθαν σε 640, από τις οποίες οι 29 αναλύθηκαν για τα αδικήματα της διευκόλυνσης εισόδου και εξόδου στη χώρα αλλά και στην πλαστογραφία εγγράφων που θα τους χρειαζόνταν. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των περισσότερων ομάδων ήταν η ιεραρχική τους δομή και η ύπαρξη υποομάδων για καλύτερη συνεργασία (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2015:23-26).

Το 2016 αναλύθηκαν 19 υποθέσεις εγκληματικών ομάδων με 399 μέλη, τα οποία διακινούσαν παράτυπα μετανάστες. Η δομή των ομάδων αυτών ήταν εξίσου ιεραρχική και συνεργάζονταν με άλλες ομάδες άλλων κρατών. Επιπλέον εμπλέκονταν και σε άλλες εγκληματικές υποθέσεις πέρα από την πλαστογραφία εγγράφων, αφού κρατούσαν παράνομα του παράτυπους μετανάστες και εξεβίαζαν συγγενικά τους πρόσωπα να καταβάλλουν συγκεκριμένα ποσά, προκειμένου να τους αφήσουν ελεύθερους. Ακόμα διακινούσαν ναρκωτικές ουσίες και πραγματοποιούσαν ληστείες σε σπίτια και επιχειρήσεις (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2016: 26-29).

Το 2017 αναλύθηκαν 21 υποθέσεις εγκληματικών ομάδων με 330 μέλη (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2017:26), ενώ το 2018 25 υποθέσεις με 201 μέλη (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2018:23). Το 2019 αναλύθηκαν 18 περιπτώσεις με 115 μέλη, κυρίως ολιγομελείς ομάδες (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2019:24) και το 2020 παρατηρήθηκε μείωση των υποθέσεων – λόγω υγειονομικής κρίσης κορονοϊού- με 13 υποθέσεις των 122 μελών (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2020:28-30).

Στη δεύτερη περίπτωση γίνεται αναφορά στα παραπάνω χαρακτηριστικά των εγκληματικών οργανώσεων και στην εμπλοκή «κατώτερων στελεχών της δημόσιας διοίκησης» αλλά και Αστυνομικών.

Έτσι το 2021 αναλύθηκαν 26 περιπτώσεις εγκληματικών ομάδων με 338 μέλη. Όσο αφορά τα «εγκληματικά δίκτυα» είχαν «διεθνή δράση» και στόχευαν να προσεγγίσουν από άλλες χώρες άτομα, παρέχοντάς τους τις παράνομες τους υπηρεσίες

(Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2021:27-30). Το 2022 ωστόσο αναλύθηκαν 22 περιπτώσεις με 303 μέλη και αξίζει να τονιστεί ότι σε δυο περιπτώσεις υπήρξε διαφθορά κατώτερων στελεχών της δημόσιας διοίκησης, τα οποία λάμβαναν μερίδιο για κάθε «εξυπηρέτηση» που έκαναν στις εγκληματικές ομάδες. Συγκεκριμένα εξέδιδαν νομιμοποιητικά έγγραφα σε αλλοδαπούς και διευκόλυναν την είσοδο ή την έξοδο τους από τη χώρα (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2022:59-64). Χαρακτηριστική υπόθεση αποτελεί η «εξάρθρωση εγκληματικής οργάνωσης» που βοήθησε την είσοδο ή έξοδο των μεταναστών στη χώρα με έκδοση ψευδών βεβαιώσεων, ώστε να μπορούν να ταξιδέψουν. Στην οργάνωση αυτή μάλιστα συμμετείχαν και επτά Αστυνομικοί, οι οποίοι υπηρετούσαν σε «τμήμα διαβατηριακού ελέγχου» (Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2022).

Επομένως η «παράνομη διακίνηση μεταναστών» ως «οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα» επηρεάζεται από τη γεωπολιτική θέση της Ελλάδας, ως πύλη εισόδου για τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, και από τις οικονομικές, μεταναστευτικές κρίσεις. Τα εκτεταμένα θαλάσσια και χερσαία σύνορά της δεν μπορούν να ελεγχθούν πλήρως από τις αρχές και εξαιτίας αυτού πολλά εγκληματικά δίκτυα διακινούν παράνομα μετανάστες, με στόχο την απόκτηση χρηματικού οφέλους. Παράλληλα παρατηρείται συνεργασία των μελών εγκληματικών οργανώσεων με κρατικούς υπαλλήλους, ως χαρακτηριστικό γνώρισμα της διαφθοράς. Οι εγκληματικές οργανώσεις απασχολούν παραπάνω από τρία μέλη με διακριτούς ρόλους για το καθένα, έχουν διάρκεια δράσης και λειτουργούν όπως μια επιχείρηση.

2.6. Εκβιάσεις

Η «εγκληματική δραστηριότητα» της εκβίασης τη χρονική περίοδο 2013-2024 έχει παρουσιάσει αυξητικές τάσεις. Οι εγκληματικές ομάδες προσπαθούν να εκβιάσουν επιχειρήσεις ή μεμονωμένα άτομα με τη χρήση βίας, αποκομίζοντας αρκετά χρήματα και πολλές φορές συνεργάζονται με κρατικούς αξιωματούχους, χαρακτηριστικό γνώρισμα «συμβιωτικής σχέσης» του «οργανωμένου εγκλήματος» με τη «διαφθορά» και το «πολιτικό σύστημα», ώστε να εκφοβίσουν τα θύματα και να τα αναγκάσουν να υποκύψουν στην εκβίαση. Δυσκολία παρουσιάζεται στην διαλεύκανση των υποθέσεων αυτών, καθώς τα θύματα που δέχονται την εκβίαση φοβούνται να καταγγείλουν τις

εκβιαστικές ομάδες – για ενδεχόμενη αντεκδίκηση (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2013:32).

Περιπτώσεις που αναδεικνύουν την «οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα» της «εκβίασης» στον αστικό χώρο τη χρονική περίοδο 2013- 2024 βάσει των εκθέσεων για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα, της αρθρογραφίας δημοσιογραφικών πηγών και του Δελτίου Τύπου από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη είναι οι παρακάτω.

Στην πρώτη περίπτωση εντάσσονται περιστατικά «εκβίασης» για εξαναγκαστική παροχή προστασίας έναντι χρημάτων σε επιχειρήσεις, όπως χώρους εστίασης, μίνι μάρκετ, περίπτερα, σε λαϊκές αγορές αλλά και η απαγωγή μεταναστών, προκειμένου οι συγγενείς τους να πληρώσουν κάποιο χρηματικό ποσό, για να τους ελευθερώσουν. Ειδικότερα οι «εκβιαστικές ομάδες» έδιναν «τοκογλυφικά δάνεια» στις επιχειρήσεις και παρείχαν προστασία απαιτώντας την καταβολή χρηματικών ποσών. Η δομή τους ήταν ιεραρχική, καθώς τα μέλη αναλάμβαναν συγκεκριμένους ρόλους. Επίσης οι εγκληματικές αυτές οργανώσεις εμπλέκονταν και σε άλλες εγκληματικές δραστηριότητες και συνεργάζονταν με νομικούς ή αστυνομικούς.

Στην Έκθεση της Ελληνικής Αστυνομίας για το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα το 2013 γίνεται λόγος για τον τρόπο λειτουργίας των εκβιαστικών ομάδων που συνελήφθησαν τη χρονιά εκείνη. Οι ομάδες αυτές λοιπόν, παρείχαν –«με τη μέθοδο του εξαναγκασμού»- προστασία σε επιχειρήσεις – καταστήματα, έδιναν «τοκογλυφικά» δάνεια με συχνές απειλές για την αποπληρωμή τους, αναλάμβαναν να λύσουν τις οικονομικές διαφορές που παρουσιάζονταν με άλλες επιχειρήσεις ή ιδιώτες, χρησιμοποιούσαν απειλές ή βία για να εισπράξουν τα χρήματά τους και ασκούσαν πιέσεις μέσα από την εκβίαση με υλικό που σχετιζόταν με την προσωπική- ιδιωτική ζωή των θυμάτων (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2013:32).

Πρωταρχικά οι περισσότερες υποθέσεις εκβίασης γίνονται στην Αττική ή γενικότερα σε μεγάλα αστικά κέντρα. Το 2013 σύμφωνα με την Έκθεση της Αστυνομίας αναλύθηκαν πέντε υποθέσεις που σχετιζόνταν με «τοκογλυφικό δανεισμό», «εκβίαση των επιχειρηματιών» και αναγκαστική αποδοχή προστασίας από τα καταστήματα έναντι χρηματικού ποσού. Μάλιστα αυτές οι εγκληματικές ομάδες είχαν δίχρονη δράση, πριν συλληφθούν τα μέλη τους και σε κάποιες περιπτώσεις ασχολούνταν και με παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών. Ως προς τη δομή τους χαρακτηρίζεται ως ιεραρχική, διότι

υπήρχαν οι αρχηγοί – οι οποίοι επέλεγαν τα θύματα- και οι υπόλοιποι «βοηθοί», οι οποίοι λάμβαναν εντολές από τον αρχηγό της ομάδας, για το ρόλο που τους έχει ανατεθεί, όπως δηλαδή να εισπράττουν τα χρήματα, να εκφοβίζουν τα θύματα, να συλλέγουν πληροφορίες οι οποίες μπορεί να φανούν χρήσιμες στην ομάδα. Πέρα από την «τοκογλυφία» και την εκβίαση, οι ομάδες αυτές ασχολούνταν και με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, κυρίως μέσα από την αγορά ακινήτων ή τη δημιουργία νόμιμων επιχειρήσεων. Αρωγοί στις παραπάνω ενέργειες κυρίως ήταν οι δικηγόροι που τους βοηθούσαν (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2013: 32-34).

Το 2014 σε 22 περιπτώσεις εκβίασης υπήρχε σύνδεση με εγκληματικές ομάδες και τα θύματα ήταν κυρίως επιχειρηματίες, ιδιοκτήτες χώρων εστίασης και μικροπωλητές λαϊκών αγορών. Μάλιστα η αναγκαστική παροχή προστασίας επεκτάθηκε και σε περίπτερα ή μίνι μάρκετ, ώστε να αποκομίζουν και από εκεί κέρδη, έστω μικρότερου ποσού. Μάλιστα οι ομάδες εκβίασης είχαν ιεραρχική δομή και εξειδικεύονταν σε συγκεκριμένες λειτουργίες. Τα αρχηγικά μέλη ήταν κυρίως Έλληνες, ενώ οι αλλοδαποί καταλάμβαναν χαμηλότερες θέσεις. Ωστόσο προσπαθούσαν να λαμβάνουν αντίμετρα, για αποφυγή συλλήψεων, παρόλο που ακόμα και αν συλλαμβάνονταν κάποια μέλη, δεν επηρεαζόταν η δράση της εγκληματικής ομάδας, μιας και τη συνέχιζαν και μέσα από τη φυλακή (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2014: 45-47).

Το 2015 εξιχνιάστηκαν 11 περιπτώσεις συμμετοχής σε εκβιαστικές ομάδες για αναγκαστική παροχή προστασίας σε επιχειρήσεις. Μάλιστα κάποιες αλλοδαπές –κυρίως- εγκληματικές ομάδες απήγαγαν μετανάστες με υψηλό οικονομικό υπόβαθρο και εξανάγκαζαν τους συγγενείς τους να καταβάλλουν υψηλά χρηματικά ποσά για να αφεθούν ελεύθεροι. Πέρα από αυτό, αξίζει να τονιστεί πως συμμετείχαν στις εκβιαστικές ομάδες αστυνομικοί – με ηγετικό κυρίως ρόλο και υπήρχε συνεργασία με εργαζόμενους στις φυλακές, προκειμένου οι έγκλειστοι που βρίσκονταν πριν τη σύλληψή τους στην εκβιαστική ομάδα, να μπορούν «να κινούν τα νήματα» ακόμα και μέσα από τη φυλακή. Δεν απουσίασαν όμως και οι περιπτώσεις που ασκήθηκε μεγάλη πίεση – στα όρια της απειλής- σε αστυνομικούς, δικαστικούς και σωφρονιστικούς υπαλλήλους, ώστε να ενεργήσουν με τρόπο που επιθυμούσε το εγκληματικό δίκτυο. Πέρα από τις απειλές όμως, υπήρχαν και περιπτώσεις διαφθοράς, δηλαδή δωροδοκίας. Χαρακτηριστική είναι και η περίπτωση της εκβιαστικής ομάδας, που από τα έσοδα της διακίνησης της κάνναβης, έδινε

χρήματα σε συγκεκριμένη φυλακή στην επαρχία, για να τα μοιράζονται οι κρατούμενοι, με στόχο να σέβονται τον αρχηγό της, ο οποίος εξέτιε την ποινή του στη φυλακή αυτή (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2015:71-74). Το περιστατικό αυτό καταδεικνύει την αδυναμία ελέγχου των κρατουμένων στις φυλακές και την ενίσχυση του «οργανωμένου εγκλήματος» μέσα σε αυτές.

Το 2016 στην Έκθεση της Ελληνικής Αστυνομίας γίνεται λόγος για τη δράση πέντε εγκληματικών ομάδων, οι οποίες πέρα από τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά εκβίασης, εξεβίαζαν αλλοδαπούς οι οποίοι εργάζονταν, προκειμένου να αποκτήσουν μέρος του μισθού τους. Αν οι δεύτεροι δεν τους απέδιδαν τα χρήματα, δεν θα μπορούσαν ελεύθερα να συνεχίσουν τη δουλειά τους. Άλλη μορφή εκβίασης αποτέλεσε η κλοπή προσωπικών δεδομένων μέσω του διαδικτύου και η εκβίαση των θυμάτων ότι θα δημοσιευτούν, αν δεν καταβληθεί κάποιο χρηματικό ποσό (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2016:75-76).

Το 2017 υπήρξαν πέντε εγκληματικές ομάδες αποτελούμενες από 33 μέλη, οι οποίες εξεβίαζαν για παροχή προστασίας τους επιχειρηματίες. Μάλιστα διαπιστώθηκε και εμπλοκή με δημόσιους λειτουργούς και συγκεκριμένα με Αστυνομικούς (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2017:84-86).

Το 2018 στην έκθεση για το οργανωμένο έγκλημα αναλύθηκε η δράση πέντε εγκληματικών ομάδων, αποτελούμενες από 27 μέλη. Από αυτές αξίζει να σημειωθεί η δράση ενός μέλους από μια ομάδα, το οποίο ζήτησε από τους συνεργούς του να εκβιάσουν ένα επιχειρηματία – με τον οποίο είχαν προηγούμενες διαφορές- ώστε να αποκομίσει χρηματικά κέρδη από αυτόν. Το αποτέλεσμα της υπόθεσης ήταν να βάλουν φωτιά σε εφτά οχήματα στην κατοχή του (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2018:82-83).

Το 2019 εξαρθρώθηκαν πέντε εγκληματικές ομάδες οι οποίες εξεβίαζαν επιχειρηματίες, μετανάστες και εμπόρους λαϊκών αγορών. Άξια αναφοράς είναι και η περίπτωση εγκληματικής ομάδας –αποτελούμενη από 20 μέλη- η οποία εξεβίαζε πωλητές λαϊκής αγοράς, με το πρόσχημα ότι θα τους παρείχε προστασία ή άλλες διευκολύνσεις, όπως αλλαγή στις θέσεις πώλησης, απαιτώντας από τους εμπόρους χρηματικά ποσά (Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2019:85-86). Συνελήφθησαν για την υπόθεση αυτή 20 άτομα -19 άνδρες και μια γυναίκα-, ανάμεσα

τους και υπάλληλοι της «Διεύθυνσης λαϊκών αγορών» και πωλητές. Μάλιστα η εγκληματική αυτή οργάνωση δραστηριοποιούνταν από το 2006 στην Αττική, είχε ιεραρχική δομή με ξεχωριστούς ρόλους για κάθε μέλος και προσπαθούσε να αποκομίζει ολοένα και περισσότερα κέρδη. Ο αρχηγός της οργάνωσης αυτής είχε ιδιαίτερη θέση στη Διεύθυνση των Λαϊκών αγορών και για αυτό χρηματιζόταν για οποιαδήποτε αλλαγή ήθελαν οι πωλητές, όπως αλλαγή θέσεων πώλησης ή παράνομη μεταβίβαση αδειών. Με την υπόθεση αυτή σχετίστηκαν και άλλα περιστατικά από την ίδια εγκληματική ομάδα, όπως σωματικές βλάβες και μηνύσεις σε βάρος των πωλητών (in.gr,2019). Επίσης το ίδιο έτος εξιχνιάστηκε και μια άλλη εγκληματική ομάδα, με εικοσιένα μέλη, η οποία εξαπατούσε τις εταιρίες ρυμούλκησης πλοίων στη Θεσσαλονίκη (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα,2019:86). Στην οργάνωση αυτή είχε ενταχθεί παράλληλα Αξιωματικός του Λιμενικού Σώματος, ο οποίος έναντι αμοιβής εξυπηρετούσε τους σκοπούς της οργάνωσης (Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη,2019). Μάλιστα διαπιστώθηκε στις παραπάνω υποθέσεις εμπλοκή των κρατικών λειτουργών, οι οποίοι χρηματίζονταν προκειμένου να παρέχουν τη συνδρομή τους αλλά και προσπάθεια νομιμοποίησης εσόδων από τις εγκληματικές αυτές δραστηριότητες, μέσα από αγορές πολυτελών οικιών ή στοιχηματισμού (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα,2019:87).

Αντίστοιχα το 2020 παρατηρήθηκε η δράση οκτώ εγκληματικών ομάδων με συνολικά 89 μέλη. Σε μια από αυτές διαπιστώθηκε ότι εμπλεκόταν κρατικός λειτουργός, ο οποίος χρηματιζόταν για να παρέχει τις υπηρεσίες του (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα,2020:84-85). Το 2021 εξαρθρώθηκαν έξι εγκληματικές ομάδες, αποτελούμενες από 31 μέλη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση μιας τετραμελούς ομάδας, στην οποία ο αρχηγός της επεδίωξε με παράδοξο τρόπο την ανανέωση της αστυνομικής του φύλαξης. Συγκεκριμένα προσέλαβε συνεργούς, οι οποίοι θα εμφανίζονταν ως κακοποιοτές, τοποθετώντας του εκρηκτικούς μηχανισμούς και ασκώντας του βία. Με τον τρόπο αυτό ήθελε να εμφανίζεται ως θύμα και να δικαιολογήσει το αίτημά του να έχει ξανά αστυνομική φύλαξη (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα,2021:89-90). Το 2022 εξακριβώθηκαν δυο εγκληματικές οργανώσεις με επτά μέλη και σε μια υπόθεση διαπιστώθηκε η διαφθορά ενός δημοσίου υπαλλήλου και ενός Αντιδημάρχου, οι οποίοι χρηματίζονταν από τις εγκληματικές οργανώσεις (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην

Ελλάδα, 2022:110). Επιπλέον στο Ηράκλειο Κρήτης εξαρθρώθηκε «εγκληματική ομάδα», η οποία είχε συσταθεί με σκοπό να προβαίνει σε δανεισμούς χρηματικών ποσών σε ιδιώτες με «όρους τοκογλυφικούς» και έπειτα να προβαίνει στην είσπραξή τους με «εκβιαστικά μέσα». Η ομάδα αυτή λειτουργούσε μέσω «χαλαρών εγκληματικών δικτύων» για να εξασφαλίσει τη μακροβιότητά της. Για το λόγο αυτό τα μέλη της είχαν μια αυτόνομη δράση και ανάγκαζαν τους δανειολήπτες –προκειμένου να ξεπληρώσουν το χρέος τους στην ομάδα που τους δάνεισε για πρώτη φορά- να δανείζονται από άλλες εγκληματικές υποομάδες, ώστε να δημιουργείται μεγαλύτερο χρέος στις δεύτερες. Έτσι εξασφαλιζόταν μια «σταθερή ροή παράνομων χρημάτων» για τα μέλη της ομάδας, καθώς τα θύματα για να αποπληρώσουν τα πρώτα τοκογλυφικά δάνεια, εξαιτίας των εκβιάσεων από τα μέλη, αναγκάζονταν να δανειστούν εκ νέου με άλλους όρους, ώστε να αποπληρώσουν το προηγούμενο δάνειο (Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2022).

Στη δεύτερη περίπτωση εντάσσεται ένα περιστατικό εκβίασης στις φυλακές Κορυδαλλού. Συγκεκριμένα το 2015 εξαρθρώθηκε το «κύκλωμα εκβιαστών», με αρχηγούς τρεις καταδικασθέντες για εγκλήματα που σχετίζονται με την «greek mafia». Το κύκλωμα αυτό ανέθετε στα υπόλοιπα μέλη -εκτός φυλακής- να δρουν με συγκεκριμένο τρόπο, επικοινωνώντας μαζί τους μέσω γραπτών μηνυμάτων με συνθηματικό χαρακτήρα ή μέσω τηλεφωνικής κλήσης από τηλέφωνα που ήταν δηλωμένα με ψεύτικα στοιχεία (Καραμανώλη, 2015). Οι ίδιοι είχαν στενές συνδέσεις με αστυνομικούς, σωφρονιστικούς υπαλλήλους και ποινικούς και είχαν διαφορετική αντιμετώπιση στις φυλακές από τους άλλους κρατούμενους. Συγκεκριμένα δέχονταν πολλαπλές επισκέψεις –χωρίς περιορισμούς- από άτομα του περιβάλλοντός τους, είχαν διαφορετικές επιλογές στη διατροφή τους και γενικότερα φαίνεται ότι «κινούσαν τα νήματα» μέσα στις φυλακές. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι ένας από τους τρεις αρχηγούς εξεβίαζε τον «πρώην γενικό διευθυντή εξοπλισμών», ζητώντας του 10 εκατομμύρια ευρώ, ενώ δεν δίστασε να τοποθετήσει εκρηκτικό μηχανισμό στο σπίτι του (Παπαδάκου ,Το Βήμα, 2015). Στο κύκλωμα αυτό θεωρείται ότι συμμετείχαν τραπεζικοί υπάλληλοι και αστυνομικοί, οι οποίοι έδιναν στους τρεις αρχηγούς σημαντικές πληροφορίες για τα «συμβόλαια θανάτου» εναντίον άλλων δικαστικών και ενός αστυνομικού, όπως διευθύνσεις κατοικίας και πιθανές συλλήψεις (Αλειφέρης, enikos.gr, 2015)

Στην τρίτη περίπτωση εντάσσεται ένα περιστατικό απαγωγής επιχειρηματία για έξι μήνες γνωστού επιχειρηματία στην Κρήτη το Μάρτιο του 2017. Ειδικότερα μια ομάδα ανθρώπων του έστησε ενέδρα στη διαδρομή προς την οικεία του και τον απήγαγε, βάζοντας στη συνέχεια φωτιά στα αυτοκίνητα που χρησιμοποίησαν για να τον παραπλανήσουν. Έπειτα από αρκετές μέρες επικοινωνήσαν με την οικογένειά του, ζητώντας 100 εκατομμύρια ευρώ ως λύτρα. Μετά από ενέργειες της Αστυνομίας, βρέθηκε το τελικό κρησφύγετο των απαγωγέων – αφού είχαν αλλάξει πέντε σημεία φύλαξης και απελευθερώθηκε ο επιχειρηματίας. Αξιοσημείωτη είναι η δομή της εγκληματικής αυτής ομάδας, καθώς ανάμεσα στα άτομα που κατηγορήθηκαν για συμμετοχή ήταν ένας άνδρας ιδιοκτήτης της μάντρας όπου βρέθηκε ο επιχειρηματίας, ένας ποινικός, ένας μεσίτης και η τότε 16χρονη κόρη του, η οποία φαίνεται πως έπαιζε σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της απαγωγής, καθώς αγόραζε τα καρτοκινητά με τα οποία επικοινωνούσαν οι δράστες με την οικογένεια του θύματος (The toc team,2017).

Στην τέταρτη περίπτωση περιέχεται μια υπόθεση εκβίασης φορολογουμένων από εργαζομένους δημόσιας υπηρεσίας. Το α' εξάμηνο του 2024 και συγκεκριμένα το Μάιο συνελήφθησαν η διευθύντρια και τέσσερις υπάλληλοι της ΔΟΥ Χαλκίδας για σύσταση εγκληματικής οργάνωσης. Συγκεκριμένα εκμεταλλευόμενοι την ιδιότητά τους εξεβίαζαν ιδιώτες και επιχειρηματίες να τους πληρώσουν με συγκεκριμένα ποσά, προκειμένου να τους παρέχουν «φορολογικές διευκολύνσεις». Στην εγκληματική αυτή ομάδα εντασσόταν και ένας λογιστής αλλά και μια «συνεργαζόμενη διεκπεραιώτρια», οι οποίοι έβρισκαν απλούς φορολογούμενους με εκκρεμότητες στην εφορία και τους παρέπεμπαν στη διευθύντρια ή στους υπόλοιπους υπαλλήλους, οι οποίοι απαιτούσαν χρηματικά ποσά προκειμένου είτε να μειωθούν τα πρόστιμα που εκκρεμούσαν για αυτούς είτε να διαγραφούν. Ακόμα τους έδιναν την επιλογή να απαλλαγούν από ενδεχόμενους φορολογικούς ελέγχους, με το να τους δώσουν κάποιο χρηματικό ποσό και τέλος τους εξεβίαζαν πως δεν θα λάμβαναν την επιστροφή φόρου που δικαιούνταν, αν δεν τους έδιναν τα χρήματα που τους ζητούσαν. Μόνο το τελευταίο τρίμηνο το χρηματικό ποσό που είχε συγκεντρωθεί πλησίαζε τις 95.600 ευρώ (capital.gr,2024).

Επομένως η πρακτική της «εκβίασης» ως «οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα» στον αστικό χώρο πραγματοποιείται από εγκληματικές οργανώσεις με ιεραρχική δομή των μελών τους, κυρίως με τη χρήση βίας. Κυρίως οι εγκληματικές οργανώσεις ασχολούνται με την «παροχή προστασίας» στις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα σε

εκείνες που δραστηριοποιούνται στη νυχτερινή οικονομία και έχουν πολλαπλά χρηματικά κέρδη, με απαγωγές μεταναστών, επιχειρηματιών, «τοκογλυφικά δάνεια». Χαρακτηριστικό γνώρισμα των εγκληματικών οργανώσεων που ασχολούνται με την εκβίαση είναι η ιεραρχική δομή τους, η εμπλοκή τους σε άλλες εγκληματικές δραστηριότητες και η συνεργασία τους με κρατικούς αξιωματούχους, με στόχο την κάλυψη των ενεργειών τους.

2.7. Διακίνηση ναρκωτικών ουσιών

Είναι γεγονός ότι η «παράνομη αγορά» δημιουργείται από την «προσφορά» και τη «ζήτηση» μη νόμιμων υπηρεσιών και αγαθών, ως αποτέλεσμα της αδυναμίας του κράτους αλλά και του «διεθνούς δικαίου» να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και την παγκόσμια ειρήνη. Ακόμα και οι διεθνείς συμβάσεις για την προστασία των «ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και την απαγόρευση των ναρκωτικών ουσιών κατάφεραν να ενισχύσουν τις παράνομες αγορές. Η λογική της «ελεύθερης αγοράς» σχετίζεται με τον εντοπισμό των πιο παραγωγικών και κερδοφόρων «οικονομικών δραστηριοτήτων» και υιοθετείται τόσο από τη νόμιμη όσο και από την παράνομη οικονομία, με τη διαφορά ότι η παράνομη λειτουργεί με τρόπο «παρασιτικό» για τη νόμιμη. Τα μεγάλα κέρδη, η ζήτηση για συγκεκριμένα παράνομα αγαθά και η αντίληψη ότι υπάρχουν λίγες πιθανότητες σύλληψης αποτελούν τα κίνητρα για τις εγκληματικές ομάδες να εισέλθουν στην παράνομη αγορά, αποκομίζοντας πολλαπλά κέρδη (Λαμπροπούλου, 2015: 1030-1031).

Το «φαινόμενο του μπαλονιού» χαρακτηρίζει τις παράνομες αγορές των ναρκωτικών ουσιών, καθώς δεν υπάρχει αποκλειστική προτίμηση σε μία μόνο ναρκωτική ουσία στην αγορά. Συγκεκριμένα όταν οι διωκτικές αρχές θέτουν στο στόχαστρο μια από τις ναρκωτικές ουσίες, τότε αντικαθίσταται η ίδια με κάποια άλλη στην εφοδιαστική αλυσίδα, προκειμένου να μην προλάβουν να δημιουργηθούν ελλείψεις. Το γεγονός αυτό συνδέεται με το μπαλόνι, το οποίο φουσκώνει, στο σημείο που «συμπιέζεται» και δεν σκάει (Ruggiero, 2017: 197).

Γενικότερα η Ελλάδα αποτελεί το «σημείο εισόδου» των ναρκωτικών ουσιών στην υπόλοιπη Ευρώπη με τα πολλά λιμάνια και τα εκτεταμένα σύνορά της, διότι βρίσκεται ανάμεσα στις τρεις ηπείρους και έτσι «προσεγγίζει τα διεθνή δίκτυα διακίνησης ναρκωτικών ουσιών». Ωστόσο συνορεύει με χώρες που έχουν έντονη δράση

εγκληματικών ομάδων και κυρίως στη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα,2013:12). Στην Ελλάδα διακινούνται κυρίως η κάνναβη, η ηρωίνη, η κοκαΐνη και κάποια συνθετικά ναρκωτικά. Η κάνναβη καλλιεργείται κυρίως στην Αλβανία αλλά και σε κάποιες περιοχές της Ελλάδας, για κάλυψη εγχώριας ζήτησης. Η ηρωίνη έπειτα παράγεται στις χώρες της Ανατολής, όπως στο Πακιστάν και Αφγανιστάν, ενώ η κοκαΐνη στη Λατινική Αμερική (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα,2014:19-29).

Οι εγκληματικές ομάδες που ασχολούνται με τη διακίνηση των ναρκωτικών ουσιών παρουσιάζουν «ιεραρχική δομή», καθώς υπάρχει ένα άτομο ως «ηγετικό μέλος», το οποίο συντονίζει τις ενέργειες των υπόλοιπων μελών και αποφεύγει το ίδιο να εκτίθεται ή να λαμβάνει μέρος στη διακίνηση, για αποφυγή της σύλληψης. Πολλές φορές η δράση των μελών συσχετίζεται και με άλλες εγκληματικές δραστηριότητες, όπως «νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», διακίνηση όπλων, πλαστογραφία. Παράλληλα στις εγκληματικές οργανώσεις εμπλέκονται αστυνομικοί, κατώτερα στελέχη της δημόσιας διοίκησης, Αξιωματικοί του Λιμενικού Σώματος. Ωστόσο προκειμένου να αποφύγουν τις συλλήψεις, οι ομάδες αυτές χρησιμοποιούν αντίμετρα, παρακολουθώντας κυρίως τις αποθήκες των ναρκωτικών ουσιών ή τα εργαστήρια, χρησιμοποιώντας συνθηματικές εκφράσεις και επικοινωνώντας μέσα από κρυπτογραφημένες εφαρμογές. Επίσης για να νομιμοποιήσουν τα παράνομα έσοδά τους, προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν «εμπορικές εταιρίες», όπως για παράδειγμα να χρησιμοποιήσουν ένα κερδισμένο δελτίο «τυχερού παιχνιδιού». Έπειτα για τη διακίνηση της κοκαΐνης έχει διαπιστωθεί πως ιδρύονταν «εταιρίες βιτρίνες», μέσα από τις οποίες διακινούσαν τη ναρκωτική αυτή ουσία μαζί με τα υπόλοιπα εμπορεύματα της επιχείρησης (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα,2018:49-53).

Το 2020 εξαρθρώθηκαν 89 εγκληματικές ομάδες με 660 μέλη. Μάλιστα τα περιοριστικά μέτρα κυκλοφορίας εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού μείωσαν τη διαθεσιμότητα κάποιων ναρκωτικών ουσιών, με συνεπακόλουθη αύξησή της τιμής τους και στρόφη της ζήτησης σε άλλες ναρκωτικές ουσίες (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα,2020:53-54).

Το 2021 εξαρθρώθηκε «εγκληματική οργάνωση» η οποία διακινούσε συστηματικά σε περιοχές της Αττικής ναρκωτικές ουσίες. Ανάμεσα στα 7 μέλη της οργάνωσης, βρισκόταν και μια χαρακτηριστική περίπτωση διαφθοράς, δηλαδή ένας Αστυνομικός, ο

οποίος συνεργαζόταν με την οργάνωση αυτή (Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2021).

Το 2022 εξαρθρώθηκαν 82 «εγκληματικές ομάδες» με 454 μέλη και οι περισσότερες από αυτές διακινούσαν παραπάνω από μία ναρκωτική ουσία. Σε δύο περιπτώσεις διαπιστώθηκε συνεργασία των ομάδων με «κατώτερα στελέχη δημόσιας διοίκησης» (Εκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, 2022:42-43).

Το 2023 η «Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων» εξάρθρωσε «εγκληματική οργάνωση» στην οποία συμμετείχε Αστυνομικός, με την κατηγορία της διακίνησης ναρκωτικών ουσιών σε περιοχές της Αττικής. Συγκεκριμένα η ομάδα αυτή είχε ιεραρχική δομή με διακριτούς ρόλους. Οι αρχηγοί ήταν δυο – εκ των οποίων ο ένας ήταν Αστυνομικός – και εισήγαγαν από την Ισπανία τις ναρκωτικές ουσίες μέσω ταχυδρομικών δεμάτων, χωρίς στοιχεία παραλήπτη. Δυο μέλη επίσης παραλάμβαναν τα δέματα αυτά, ενώ τη διακίνηση αναλάμβαναν οι δυο αρχηγοί και δυο άλλα μέλη της οργάνωσης (Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2023). Επίσης το Δεκέμβριο του 2023 εξαρθρώθηκε άλλη μία «εγκληματική οργάνωση» για διακίνηση εξαρτησιογόνων ουσιών, κυρίως κοκαΐνης αποτελούμενη από δέκα μέλη. Οι ίδιοι μάλιστα κατηγορούνταν και για άσκηση βίας «κατά υπαλλήλων και δικαστικών προσώπων». Ανάμεσα στα μέλη βρισκόταν και ένας Αξιωματικός του Λιμενικού Σώματος αλλά και «έγκλειστοι σε καταστήματα κράτησης» (Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2023).

Το α' εξάμηνο του 2024 εξαρθρώθηκε «εγκληματική οργάνωση» με δραστηριότητα εισαγωγής, καλλιέργειας και διακίνησης ναρκωτικών ουσιών. Ανάμεσα στα μέλη βρισκόταν και ένας «ειδικός φρουρός» , ο οποίος μαζί με κάποια από τα μέλη διακινούσαν τις ουσίες στην Αττική και στην Κόρινθο (Ναυτεμπορική, 2024).

Επομένως η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών ως «οργανωμένη εγκληματική δραστηριότητα» προσαρμόζεται στις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε χρονική περίοδο. Συγκεκριμένα η περίοδος μετά την υγειονομική κρίση του κορονοϊού μείωσε τη διαθεσιμότητα ορισμένων ναρκωτικών ουσιών με συνεπακόλουθη αύξηση των τιμών τους και στροφή της ζήτησης σε άλλες ουσίες. Οι εγκληματικές οργανώσεις που ασχολούνται με τη διακίνηση των ναρκωτικών ουσιών έχουν ιεραρχική δομή, λειτουργούν ως μια επιχείρηση και σε ορισμένες

περιπτώσεις συνεργάζονται με Αστυνομικούς, Λιμενικούς για μεγαλύτερη απόκτηση οικονομικούς οφέλους ή κάλυψη των παράνομων δραστηριοτήτων τους.

3. Αντεγκληματική πολιτική

3.1. Το άρθρο 187 ΠΚ και οι αλλαγές του

Το άρθρο 187 «Εγκληματική Οργάνωση» έχει υποστεί τροποποιήσεις. Αρχικά στην παράγραφο ένα του άρθρου 187 «*Νόμος 2829/2001*» αναφερόταν η ποινή κάθειρξης έως δέκα έτη για όποιον «συγκροτούσε» ή «εντασσόταν» ως μέλος σε «δομημένη με διαρκή δράση ομάδα» αποτελούμενη από τρία ή παραπάνω άτομα, επιδιώκοντας παραπάνω από ένα συγκεκριμένα κακούργηματα. Στην τρίτη παράγραφο γινόταν αναφορά στον όρο «συμμορία», καθώς θα τιμωρούνταν όποιος διέπραττε κακούργημα με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

Αντίθετα με το «*Νόμο 4619/2019*» στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 187 προστέθηκε ο όρος «επιχειρησιακή» για τη «δομημένη και με διαρκή δράση εγκληματική ομάδα» και το άτομο που συγκροτεί ή εντάσσεται ως μέλος σε αυτή, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματικό πρόστιμο για «τέλεση περισσότερων κακούργημάτων». Έτσι η παράγραφος αυτή δομείται με τρία κριτήρια. Το πρώτο είναι το «ποσοτικό», διότι γίνεται λόγος για συμμετοχή τριών ή περισσότερων ατόμων, το δεύτερο το «χρονικό», επειδή η εγκληματική δράση χρειάζεται να έχει διάρκεια και να μην λειτουργεί ευκαιριακά και το τρίτο το «ποιοτικό», το οποίο εστιάζει στην «επιχειρησιακή» του διάσταση. Στην τρίτη παράγραφο αφαιρέθηκε ο όρος «συμμορία» και παρέμεινε η ποινή φυλάκισης για τουλάχιστον έξι μήνες για όποιον «οργανώνεται με άλλον» με σκοπό τη διάπραξη κακούργηματος. Επιπλέον προστέθηκε η τέταρτη παράγραφος, κατά την οποία τιμωρείται και όποιος με οποιονδήποτε τρόπο διευκολύνει την «τέλεση εγκληματικών δραστηριοτήτων» και η έκτη, στην οποία αναφέρεται πως σε «περιπτώσεις καταδίκης για αξιόποινες πράξεις» η ποινή δεν μπορεί να ανασταλεί ούτε να αλλάξει.

Η παράγραφος έξι του προαναφερόμενου άρθρου άλλαξε με το «*Νόμο 5090/2024*», στην οποία προστίθεται μια εξαίρεση, βάσει της οποίας σε περίπτωση καταδίκης για «αξιόποινη πράξη» του παρόντος άρθρου ή για συναφή αδικήματα, «τυχόν ασκηθείσα έφεση έχει αναστέλλουσα ισχύ», μόνο στην περίπτωση που το δικαστήριο το κρίνει με ειδική αιτιολογία. Για τη συγκεκριμένη διάταξη υπήρξε έντονος σχολιασμός με σχετικές επικριτικές ανακοινώσεις επίσημων φορέων. Ειδικότερα η Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων δημοσίευσε «παρατηρήσεις – παρεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα και στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας». Μια εξ αυτών αφορούσε την πρόταση κατάργησης της παραγράφου 6 του άρθρου 187 ΠΚ, διότι είχε προκαλέσει σφοδρή αντίδραση των

δικηγορικών συλλόγων και είχε κριθεί ως αντισυνταγματική, εφόσον ο νομοθέτης με την απαγόρευση της αναστολής παραβίαζε την «συνταγματική υποχρέωση σεβασμού της αξίας του ανθρώπου», το «τεκμήριο αθωότητας» και σφετεριζόταν έργα που ανήκουν στον δικαστή (Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, 2024:7). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να απέχουν οι δικηγόροι από την εκδίκαση εγκλημάτων του άρθρου 187 ΠΚ και τα δικαστήρια να αρνούνταν την εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης, κρίνοντάς την αντίθετη «στην αρχή της αναλογικότητας». Έτσι πολλαπλές υποθέσεις βαριάς εγκληματικότητας βρίσκονταν σε εκκρεμότητα (Lawnet, 2023).

Στην Αιτιολογική Έκθεση του «Νόμου 4619/2019» αναλύεται πως στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 187 εντάσσονται όλα τα κακουργήματα, χωρίς να γίνεται διάκριση σε συγκεκριμένα, όπως συνέβαινε στο «Νόμο 2829/2001». Επίσης ως «επιχειρησιακά δομημένη οργάνωση» ορίζεται εκείνη της οποίας τα μέλη έχουν «διακριτούς» και «αλληλοϋποστηριζόμενους ρόλους», με στόχο να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους είτε συλλογικά είτε ατομικά, χωρίς να προϋποτίθεται η επίγνωση των καθηκόντων των υπολοίπων ή του στόχου της ομάδας. Με τον τρόπο αυτό δίνεται έμφαση στον «πραγματοπαγή χαρακτήρα της οργάνωσης», δηλαδή στον τρόπο λειτουργίας της με «διαρκή δράση», ώστε να διαφοροποιηθεί η «εγκληματική οργάνωση» από τη «συμμορία». Ακολούθως στην τρίτη παράγραφο δίνεται έμφαση στην οργάνωση του δράστη με άλλον ή με άλλους, προκειμένου να διαπράξουν κακούργημα, αφού έχει προηγηθεί κάποιου είδους συμφωνία (Αιτιολογική Έκθεση «Νόμου 4619/2019:42).

Γενικότερα η «εγκληματική οργάνωση» αποτελεί ένα «έγκλημα βλάβης» για το «έννομο αγαθό» της δημόσιας τάξης. Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 187, τα μέλη της οργάνωσης έχουν «άμεσο δόλο» όταν διαπράττουν περισσότερα από ένα κακουργήματα. Μάλιστα χρειάζεται να αισθάνονται ως ένα σύνολο, μια «αδιαίρετη ομάδα» και να υπηρετούν ένα κοινό σκοπό. Με το άρθρο αυτό αντιμετωπίζεται «κάθε είδος οργανωμένης εγκληματικότητας» ανεξάρτητα από τους στόχους που θέτει η καθεμία εγκληματική οργάνωση (Λίβος, 2015: 311-316). Ο «δόλος» παρόλα αυτά «βαραίνει» συνολικά την οργάνωση, η οποία τελεί αξιόποινες πράξεις, διότι τα μέλη της επιδιώκουν τη διάπραξη περισσότερων εγκλημάτων (Καραγκούνης, 2017:636-639).

Στο άρθρο 2 της «Σύμβασης του Πατέρμο» - το οποίο ενσωμάτωσε ο νομοθέτης στο «Νόμο 3875/2010» επιχειρήθηκε να προσδιοριστεί ο ορισμός του «οργανωμένου εγκλήματος». Συγκεκριμένα υπάρχει μια «οργανωμένη εγκληματική ομάδα», «δομημένη»

—καθώς δεν έχει σχηματιστεί τυχαία— με τρία ή περισσότερα πρόσωπα, με συγκεκριμένη χρονική δράση και «ενεργεί από κοινού», ώστε να τελέσει αδίκημα ή αδικήματα, με στόχο να αποκτήσει «οικονομικό» ή «υλικό όφελος». Ο όρος «δομημένη ομάδα» τονίζει τον τρόπο που λειτουργεί, καθώς τα πρόσωπα που εντάσσονται σε αυτή έχουν δευτερεύοντα ρόλο και μπορούν να αντικατασταθούν με άλλα (Χλούπης, 2020:536-539).

Όμως μέσα από το άρθρο 187 φανερώνεται η «επιλεκτική λειτουργία του ποινικο-κατασταλτικού συστήματος», καθώς ο νομοθέτης με το «*Νόμο 4619/2019*» υποβάθμισε τη σημασία του «οικονομικού οφέλους» ως κύριο στόχο της οργάνωσης και εστίασε στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Με τον τρόπο αυτό υπήρξε «πέπλο προστασίας προς τα άνω», καθώς δεν μπορούν με ευκολία να αποκαλυφθούν περιπτώσεις που εντάσσονται άτομα υψηλού κύρους σε εγκληματικές ομάδες, παρά μόνο σε κάποιες περιπτώσεις, όπως συνέβη με το «παραδικαστικό κύκλωμα» (Χλούπης, 2020: 539).

Συν τοις άλλοι οι «εγκληματικές οργανώσεις» έχουν διαρκή δράση, στοιχείο που ομοιάζει σε μια επιχείρηση, καθώς και οι δύο δεν δημιουργούνται για να έχουν σύντομη διάρκεια. Το «οργανωμένο έγκλημα» εξάλλου λειτουργεί ως μια επιχείρηση, με στόχο τα πολλαπλά κέρδη για τους συμμετέχοντες. Τα μέλη λοιπόν μιας οργάνωσης θα προσπαθήσουν να ξεπεράσουν τα όρια, προκειμένου να πετύχουν τους στόχους τους και δεν θα διστάσουν να χρησιμοποιήσουν τη βία ή τον εκφοβισμό. Επιπλέον κάθε «οργανωμένο έγκλημα» έχει «οικονομικό χαρακτήρα» και διαφοροποιείται με τις επιχειρήσεις μόνο στα μέσα που χρησιμοποιεί η «εγκληματική οργάνωση». Συνεπώς το «οργανωμένο έγκλημα» έχει «επιχειρηματικό χαρακτήρα», με απώτερο στόχο το «περιουσιακό όφελος». Παρόλα αυτά στο άρθρο 187 δεν ορίζεται το «οικονομικό όφελος» ως στοιχείο του σκοπού της «εγκληματικής οργάνωσης» (Χλούπης, 2020: 540-542).

3.2. Αντεγκληματική πολιτική

Η Αντεγκληματική πολιτική ως τομέας Δημόσιας πολιτικής εφαρμόζει την εγκληματολογική και ποινική θεωρία και περιλαμβάνει μέτρα για να αντιμετωπιστεί «προληπτικά, αποτρεπτικά ή κατασταλτικά» το έγκλημα. Κατατάσσεται ωστόσο στα μέσα του «κοινωνικού ελέγχου», βάσει του οποίου οι πολίτες οφείλουν να υπακούουν στους κανόνες και στους νόμους μιας κοινωνίας. Ο «κοινωνικός έλεγχος» ως «συμπεριφορική προσαρμογή σε κανόνες συγκεκριμένου τύπου κοινωνίας» χωρίζεται στον «τυπικό», δηλαδή τον επίσημο, ο οποίος ασκείται από ειδικούς μηχανισμούς, που συνθέτουν το «σύστημα ποινικής δικαιοσύνης» και στον «άτυπο», δηλαδή στον ανεπίσημο, ως σύστημα κοινωνικών κανόνων, τρόπο κοινωνικοποίησης που επιβάλλεται μέσα από κοινωνικές πρακτικές ή ήθη (Βιδάλη, 2017:13).

Γενικότερα οι «κοινωνικοί κίνδυνοι» με τους οποίους ασχολείται η αντεγκληματική πολιτική είναι μονομερείς, καθώς προέρχονται από τη στάση των κοινωνικών στρωμάτων «που κατέχουν την εξουσία και την τεχνογνωσία κίνησης της οικονομίας». Για το λόγο αυτό τα μέτρα αντιμετώπισης του εγκλήματος είναι επιλογές της εκάστοτε πολιτικής ιδεολογίας των κομμάτων που κυβερνούν. Επιπλέον οι παράγοντες που διαμόρφωσαν τον έλεγχο των πληθυσμών σχετίζονται με τα «κοινωνικο – πολιτικά» ζητήματα που δημιουργούνταν σε κάθε χρονική περίοδο, με τον «κυρίαρχο τύπο οικονομίας», τη μορφή του πολιτεύματος και την «εγκληματολογική θεωρία» της κάθε περιόδου (Βιδάλη, 2017: 14-15).

Όσο αφορά το «πρότυπο μηδενικής ανοχής» ή «αυταρχικό πρότυπο», το κράτος επιδιώκει να χρησιμοποιήσει μέτρα «αντεγκληματικής πολιτικής», προκειμένου να ελέγξει το σύνολο της κοινωνικής ζωής και της «ανθρώπινης δραστηριότητας», με τη χρήση μηχανισμών χειραγώγησης, με στόχο να τηρούνται οι νόμοι και να υπάρχει ασφάλεια. Η ενίσχυση του κοινωνικού ελέγχου δίνει την επίφαση της επιτήρησης και προβάλλει ανταγωνιστικά την ασφάλεια σε σχέση με την ελευθερία. Έτσι ο πολίτης με την αύξηση του κοινωνικού ελέγχου συνειδητοποιεί το πόσο αναγκαίο είναι να σέβεται την έννομη τάξη, ώστε να εντάσσεται στην κανονικότητα και όχι σε ομάδες κινδύνου, οι οποίες είναι απειλητικές για τη δημόσια ασφάλεια (Παπαθεοδώρου, 2021:154-156).

Ειδικότερα η αντεγκληματική πολιτική συνδέεται άμεσα με το «σύστημα ποινικής δικαιοσύνης», στο οποίο εντάσσεται η αστυνομία, η ποινική δικαιοσύνη και το σωφρονιστικό σύστημα. Έτσι το «ποινικοκατασταλτικό σύστημα» ξεκινά με την αστυνομία, έπειτα ακολουθεί η «ποινική διαδικασία», κατά την οποία επιβάλλονται κυρώσεις και ολοκληρώνεται με τις κυρώσεις από τη φυλακή (Βιδάλη, 2017:16).

Όσο αφορά την πρόληψη του εγκλήματος, είναι φανερό η δυσκολία προσέγγισης της έννοιας. Έχουν όμως παρουσιαστεί τέσσερις τυπολογίες, με την πρώτη να εστιάζει στην «πρόληψη της εγκληματικότητας» μέσω της μείωσης ευκαιριών διάπραξης εγκλημάτων, στην αλλαγή σε συγκεκριμένες ομάδες ατόμων που είναι επιρρεπείς στο να εγκληματήσουν αλλά και στη «μείωση υποτροπής» μέσα από παρεμβάσεις στους δράστες. Η δεύτερη τυπολογία εστιάζει στην ανάγκη παρεμβάσεων για μεταβολή κοινωνικών συνθηκών στις γειτονιές, η τρίτη σε «αμυντικές στρατηγικές», όπως τοποθέτηση συναγερμών, περιπολία στα πλαίσια της γειτονιάς, πρόληψη εγκληματικότητας μέσα από προσχολικά προγράμματα και η τέταρτη στην «κοινοτική πρόληψη» ανάλογα με το θύτη, το θύμα και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (Βιδάλη, 2017: 91-92).

Συν τοις άλλοις «η προληπτική λειτουργία του ποινικοκατασταλτικού συστήματος» εμπεριέχει μέτρα, τα οποία ο πολίτης οφείλει να ακολουθεί προκειμένου να προστατεύσει συμφέροντα του κράτους και της κοινωνίας. Από τη μία η γενική πρόληψη εστιάζει στον αποτρεπτικό χαρακτήρα για διάπραξη εγκλήματος από τρίτους που χρειάζεται να έχει η ποινή, ώστε να γνωρίσει τις συνέπειες της ενδεχόμενης πράξης του και να μην εγκληματήσει. Από την άλλη η ειδική πρόληψη αφορά την κατάλληλη μεταχείριση του δράστη, ανάλογα με την προσωπικότητά του, ώστε να βελτιωθεί ο χαρακτήρας του και να «αχρηστευτούν» οι εγκληματίες που δεν βελτιώνονται (Βιδάλη, 2017: 94).

Η «περιστασιακή πρόληψη» του εγκλήματος σχετίζεται με τις πολλαπλές παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν, ώστε να μειωθούν οι ευκαιρίες διάπραξης εγκλήματος και να μειωθεί το όφελος για το δράστη. Κάποιες από τις στρατηγικές για να μειωθούν οι ευκαιρίες διάπραξης εγκλημάτων είναι να δημιουργηθούν εμπόδια στο δράστη, όπως να υπάρχουν συναγερμοί, φωτισμός στο δρόμο, να επιδιώκεται η μείωση οφέλους. Όμως σε αυτό το είδος πρόληψης έχει υπάρξει κριτική, καθώς η αυξημένη παρουσία της αστυνομίας στο δρόμο θα μεταθέσει αλλού το έγκλημα, παραδείγματος χάρι θα αυξήσει

τις απάτες. Ακόμα η διάπραξη εγκλήματος μπορεί να είναι προϊόν πολιτισμικών παραδόσεων του δράστη ή αποτέλεσμα των γενικότερων συνθηκών διαβίωσής του. Ωστόσο πολλοί άνθρωποι που εγκληματούν – όπως οι περιθωριοποιημένες κοινωνικά ομάδες- δεν έχουν επιλογή στο είδος εγκλήματος (Βιδάλη, 2017: 97-99).

Επιπρόσθετα για να αντιμετωπιστεί το «οργανωμένο έγκλημα» υπάρχει επιρροή από τις εξής τάσεις. Πρώτον χρειάζεται να διαμορφωθούν παρεμβάσεις στα επίπεδα κοινωνικής και οικονομικής ζωής και σε «υποκατηγορίες εγκλημάτων» ώστε να πληγούν «τα ευάλωτα σημεία των εγκληματικών επιχειρήσεων». Δεύτερον το «οργανωμένο έγκλημα» έχει αποκτήσει «παγκόσμιο χαρακτήρα» με κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, συνεπώς χρήζει καθολικής αντιμετώπισης. Τρίτον δίνεται έμφαση στον «προληπτικό και περιστασιακό έλεγχο», στην επεξεργασία πληροφορίας και στην καταστολή. Τέταρτον η «κοινωνική πρόληψη» δεν εντάσσεται «σε κανένα πεδίο εφαρμοσμένης πολιτικής». Έτσι δίνεται έμφαση στην «περιστασιακή πρόληψη» μέσα από συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών, αξιοποίηση τεχνολογικών μέσων και συνεχή παρακολούθηση (Βιδάλη, 2017: 167-168).

Αξίζει να σημειωθεί πως με βάση τις νέες τάσεις σοβαρής παρανομίας έχει προκύψει ένα σύστημα κοινών μέτρων που εφαρμόζεται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για την καταπολέμηση του «οργανωμένου εγκλήματος». Έτσι δίνεται πρωταρχικά έμφαση στο να αντιμετωπιστούν ποινικά τα εγκλήματα αυτά. Στη συνέχεια στους προληπτικούς ελέγχους που πρέπει να γίνουν- διευρύνοντας την έννοια της λειτουργίας της αστυνομίας και δημιουργώντας παράλληλα περισσότερους ελεγκτικούς μηχανισμούς για την κίνηση κεφαλαίων, στην οργάνωση με την εφαρμογή των «κατασταλτικών μηχανισμών», στη μείωση επιπτώσεων που θα έχουν τα εγκλήματα στην κοινωνία και στην «ειδική ποινική μεταχείριση» των δραστών. Μάλιστα σημαντικό είναι να υπάρχει συνεργασία των αρχών, προκειμένου να εξιχνιάζονται ευκολότερα οι υποθέσεις (Βιδάλη, 2017:168-170).

Ως προς την αντιμετώπισή του είναι σημαντικό να υπάρξει μείωση ευκαιριών διάπραξης εγκλημάτων, μέσα από τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων, εφαρμογή των νόμων σε όλα τα άτομα που κατηγορούνται για σύσταση ή ένταξη σε εγκληματική οργάνωση – ανεξαιρέτως της κοινωνικής τους θέσης- , πρόληψη της εγκληματικότητας μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα και εξειδίκευση των διωκτικών αρχών για πρόληψη, καταστολή και αποτροπή των εγκληματικών ενεργειών.

Συμπεράσματα

Συμπερασματικά όπως αναλύθηκε στην παρούσα διπλωματική εργασία, ο όρος “greek mafia” χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει περιστατικά «οργανωμένου εγκλήματος» στην Ελλάδα, τα οποία τελούνται από εγκληματικές οργανώσεις με παραπάνω από τρία μέλη, με ιεραρχική δομή και ανάληψη καθηκόντων για κάθε μέλος χωριστά. Το οργανωμένο έγκλημα συνιστά κοινωνικό φαινόμενο, διότι αναπτύσσεται μέσα στην κοινωνία και τα μέλη των ομάδων αυτών δημιουργούν σχέσεις με το κράτος, τους πολιτικούς – «πελατειακές σχέσεις» - ή τις επιχειρήσεις και στοχεύουν στην απόκτηση μεγαλύτερου οικονομικού οφέλους, ενώ συνδέονται μεταξύ τους με κοινωνικές, φιλικές ή συγγενικές σχέσεις. Μάλιστα πολλές φορές εμπλέκονται στις εγκληματικές ομάδες και κρατικοί αξιωματούχοι, οι οποίοι εκμεταλλευόμενοι τη θέση τους διευκολύνουν την τέλεση εγκληματικών ενεργειών και αποκτούν και οι ίδιοι μερίδιο από τα έσοδα των οργανώσεων. Η δράση των εγκληματικών οργανώσεων εκτείνεται τόσο στον αγροτικό όσο και στον αστικό χώρο. Τα περισσότερα περιστατικά δράσης όμως παρατηρούνται στον αστικό χώρο και κυρίως στις μεγάλες πόλεις με πρακτικές εκβιασμού, διακίνηση ναρκωτικών ουσιών ή όπλων, απαγωγές, παροχή προστασίας, παράνομη διακίνηση μεταναστών και απάτες.

Η οικονομική και η υγειονομική κρίση – λόγω της πανδημίας του κορονοϊού- επηρέασε τη δράση των εγκληματικών οργανώσεων, καθώς αυξήθηκε ο ανταγωνισμός ανάμεσα τους, σχετικά με το ποια οργάνωση θα είχε την κυριαρχία στην οικονομία της νύχτας. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να παρατηρούνται «ξεκαθαρίσματα λογαριασμών» ανάμεσα στις ομάδες και τους αρχηγούς τους, με «συμβόλαια θανάτου» για πολλαπλά μέλη οργανώσεων, ώστε να αλλάξει η δομή ιεραρχίας και να αποκτήσουν ισχύ άλλες ομάδες. Παράλληλα εξαιτίας της οικονομικής κρίσης με τη συνακόλουθη μείωση μισθών και αύξηση της φορολογίας, αυξήθηκαν οι εγκληματικές δραστηριότητες και η παραοικονομία, με την παροχή στους πολίτες παραποιημένων προϊόντων σε χαμηλότερη τιμή.

Το «οργανωμένο έγκλημα» ευδοκμεί στην Ελλάδα, καθώς παρουσιάζονται ευκαιρίες για να αποκτήσουν κέρδος οι εγκληματικές οργανώσεις, η κοινωνία αδυνατεί να προστατευτεί από αυτό, η ισχύουσα νομοθεσία παρουσιάζει ελλείψεις ως προς την αντιμετώπιση των εγκληματικών δραστηριοτήτων και υπάρχουν ποικίλες περιπτώσεις διαφθοράς των κρατικών υπαλλήλων και αστυνομικών, οι οποίοι συνεργάζονται με

εγκληματικές ομάδες. Συγκεκριμένα επιλύει προβλήματα «προς τα άνω», καθώς «συνυπάρχει με τον κρατικό μηχανισμό» και «προς τα κάτω», διότι δίνει στα μέλη της οργάνωσης» μια νέα κοινωνική ταυτότητα, μέσα από την οποία μπορούν να επιβιώσουν.

Ως προς την αντιμετώπισή του είναι σημαντικό να υπάρξει μείωση ευκαιριών διάπραξης εγκλημάτων, μέσα από τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων, εφαρμογή των νόμων σε όλα τα άτομα που κατηγορούνται για σύσταση ή ένταξη σε εγκληματική οργάνωση – ανεξαιρέτως της κοινωνικής τους θέσης- , πρόληψη της εγκληματικότητας μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα και εξειδίκευση των διωκτικών αρχών για πρόληψη, καταστολή και αποτροπή των εγκληματικών ενεργειών.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Βιδάλη, Σ. (2017) *Πέρα από τα όρια η αντεγκληματική πολιτική σήμερα*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων(2024) *Παρατηρήσεις στο Σ/Ν του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Παραεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας»*, Αθήνα.

Καραγκούνης, Δ. (2017) *Η υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος της παρ.1 του άρθρου 187 ΠΚ*, Ποινικά χρονικά.

Λίβος, Ν. (2015) *Ζητήματα ερμηνείας του άρθρου 187 Π.Κ.*, Ποινικά χρονικά.

Παπαθεοδώρου, Θ. (2021) *Δημόσια ασφάλεια και αντεγκληματική πολιτική*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Σταμούλη, Ε. (2019) *Οργανωμένο έγκλημα, παράνομες αγορές και διαφθορά στην Ελλάδα* στο Βιδάλη, Σ., Κουλούρης, Ν., Παπαχαλαράμπους, Χ. (επιμ.). *Εγκλήματα των ισχυρών: Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*. Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Χλούπης, Γ. (2020) *Το άρθρο 187 ΠΚ «οι περιπέτειες μιας εγκληματικής οργάνωσης»*, Ποινική Δικαιοσύνη.

Ξενόγλωσση

Chambliss, W. (1978) *On the take. From petty Crooks to presidents. Bloomington and Indianapolis*, Indiana University Press, 2d edition.

Cressey, D. (1969) *The Theft of the Nation: The Structure and Operations of Organized Crime in America*, Transaction Publishers, 2d edition.

Della Porta, D. & Vanucci, A. (2012) *Organized crime and corruption: Mafias as enforcers in the market for corrupt exchange*

Gasparinatos, M., Stamouli, E. Vidali. S. (2016) *Extortion in Greece* in Nonchev A., Shentov O., Todorov B. (επιμ) *Extortion Racketeering in the EU: Vulnerability Factors*, Sofia: Center for the Study of Democracy.

Hirschfeld, K. (2015) *Gangster States, Organized crime, kleptocracy and political collapse*, Palgrave Macmillan.

Morselli, C. (2009) *Inside criminal networks*, Springer.

Paoli, L. (2003) *Mafia Brotherhoods. Organised Crime Italian Style*. Oxford University Press.

Paoli, L., & Vander Beken, T. (2014) *Organized Crime. A Contested Concept*, in Paoli L., (ed), *The Oxford Handbook of Organised Crime*. United Kingdom: Oxford University Press.

Ruggiero, V. (2017) *Dirty money on financial delinquency*, Oxford University.

Scaglia, V. (2016). *Marriage of Necessity: Critical Criminology and the Study of Mafia Phenomena*, in Scaglia V., *Crime Networks and Power. Transformation of Sicilian Cosa Nostra*.

Διαδικτυακή

Αλειφέρης, Μ. (2015) *Και τραπεζίκοί στο κύκλωμα της greek mafia*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.enikos.gr/society/kai-trapezikoi-sto-kykloma-tis-greek-mafia/618408/>

Alchetron, The Free Social Encyclopedia, *Greek mafia*, 2023, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://alchetron.com/Greek-mafia>

Βιδάλης, Σ. (2021) *Οργανωμένο έγκλημα: album di famiglia*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.epohi.gr/article/38806/organomeno-egklhma-album-di-famiglia>

Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2022) *18-10-2022: Από την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας Βορείου Ελλάδας εξαρθρώθηκε εγκληματική οργάνωση που διευκόλυνε την είσοδο και έξοδο αλλοδαπών στη χώρα και προέβαινε στην ψευδή βεβαίωση επί ταξιδιωτικών εγγράφων*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.minocp.gov.gr/2022/10/18/18-10-2022-apo-tin-ypiresia-esoterikon-ypotheseon-somaton-asfaleias-voreiou-elladas-exarthrothike-egklimatiki-organosi-pou-diefkolyne-tin-eisodo-kai-exodo-allodapon-sti-chora-kai-proevaine-stin-psevd/>

Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2019) *03-10-2019: Επιχείρηση της Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας για την εξάρθρωση εγκληματικής οργάνωσης, με παράνομη δράση σε λιμάνι της χώρας*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.minocp.gov.gr/2019/10/03/03-10-2019-epicheirisi-tis-ypiresias-esoterikon-ypotheseon-somaton-asfaleias-gia-tin-exarthrosi-egklimatikis-organosis-me-paranomi-drasi-se-limani-tis-choras/>

Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2022) *18-06-2022: Εξαρθρώθηκε, εγκληματική ομάδα δραστηριοποιούμενη στην κατ'επάγγελμα τοκογλυφία και εκβίαση, στο Ηράκλειο*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.astynomia.gr/2022/06/18/18-06-2022-exarthrothike-egklimatiki-omada-drastiriopoioumeni-stin-kat%CE%84epangelma-tokoglyfia-kai-ekviasi-sto-irakleio/>

Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2021) *01-07-2021: Από την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας εξαρθρώθηκε εγκληματική οργάνωση που διακινούσε συστηματικά ναρκωτικές ουσίες σε περιοχή της Αττικής*, ανακτήθηκε στις

18/06/2024 από: <https://www.minocp.gov.gr/2021/07/01/01-07-2021-apo-tin-ypiresia-esoterikon-ypotheseon-somaton-asfaleias-exarthrothike-egklimatiki-organosi-pou-diakinouse-systimatika-narkotikes-ousies-se-periochi-tis-attikis/>

Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2023) 22-08-2023: Από την Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων Σωμάτων Ασφαλείας εξαρθρώθηκε εγκληματική οργάνωση που διακινούσε ναρκωτικές ουσίες στην Αττική, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.minocp.gov.gr/2023/08/22/22-08-2023-apo-tin-ypiresia-esoterikon-ypotheseon-somaton-asfaleias-exarthrothike-egklimatiki-organosi-pou-diakinouse-narkotikes-ousies-stin-attiki/>

Δελτίο Τύπου, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2023) 18-12-2023: Εξάρθρωση εγκληματικής οργάνωσης που δραστηριοποιούνταν στη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών κυρίως κοκαΐνης – Σύλληψη -10- μελών της οργάνωσης μεταξύ των οποίων και των αρχηγικών – Σχηματισμός δικογραφίας και σε βάρος επιπλέον -3- μελών, έγκλειστων σε καταστήματα κράτησης, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.minocp.gov.gr/2023/12/18/18-12-2023-exarthrosi-egklimatikis-organosis-pou-drastiriopoiountan-sti-diakinesi-narkotikon-ousion-kyrios-kokainis-syllipsi-10-melon-tis-organosis-metaxy-ton-opoion-kai-ton-archigikon/>

Έθνος, (2021) Οργανωμένο έγκλημα: 15 φατρίες, 45 συμβόλαια θανάτου σε 12 χρόνια, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.ethnos.gr/greece/article/159437/organomenoegklhma15fatries45symbolaiathanatoyapoto12xronia>

Έθνος, (2024) *Greek Mafia*: 33 συμβόλαια θανάτου από το 2017 - Οι απαρχές του μεγάλου «ξεκαθαρίσματος», ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.ethnos.gr/greece/article/298295/greekmafia33symbolaiathanatoyapoto2017oiaparxestoymegalyxekatharismatos>

Ηλιού, Θ. (2022) Τα 30 συμβόλαια θανάτου και οι λόγοι που δεν εξιχνιάζονται, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.makthes.gr/ta-30-simvolaia-thanatoy-kai-oi-loghoi-poy-den-eksikhniazontai-557309>

Καλαντζής, Δ. (2021) Οι τελευταίες αναρτήσεις του Γιώργου Καραϊβάζ – οργανωμένο έγκλημα και διαφθορά της Αστυνομίας, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.postmodern.gr/2021/04/12/oi-teleytaies-anartiseis-toy-giorgoy/>

Καλυβά, Α. & Πώποτας, Δ. (2020) Το πόρισμα της ΕΥΠ για τη διαφθορά στην ΕΛ.ΑΣ: 106.000 συνομιλίες για ναρκωτικά, πορνεία και τζόγο, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.protothema.gr/greece/article/1021592/to-porisma-tis-eup-gia-ti-diafthora-stin-elas-106000-sunomilies-gia-narkotika-porneia-kai-tzogo/%20>

Καραμανώλη, Ε. (2015) Πώς λειτουργούσε το κύκλωμα εκβιαστών στον Κορυδαλλό, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.euro2day.gr/news/economy/article/1295237/pos-leitoyrgoyse-to-kykloma-ekviaston-ston.html>

Κατακουζηνός, Δ. (2024) *Βαγγέλης Ζαμπούνης: Ποιος ήταν ο νονός «ζαμπόν» που γάζωσαν με 100 σφαίρες*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.mononews.gr/society/vangelis-zampounis-pios-itan-o-nonos-zampon-pou-gazosan-me-100-sferes>

Λαμπροπούλου, Ε. (2023) *30 χρόνια Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα,, τι μάθαμε; K.Report*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από : <https://www.kreport.gr/2023/03/27/30-chronia-organomeno-egklima-stin-ellada-ti-mathame/>

Μπάκουλη, Ν. (2024) *Με τι πραγματικά ασχολείται η greek mafia*, news247, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από : <https://www.news247.gr/magazine/reportage/me-ti-pragmatika-asxoleitai-i-greek-mafia/#:~:text=%CE%9C%CE%B5%20%CF%84%CE%B9%20%CE%B1%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B1%CE%B9%20%CF%84%CE%BF%20%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF,%CE%BC%CE%B5%20%CF%83%CF%84%CF%8C%CF%87%CE%BF%20%CF%84%CE%BF%20%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20%CE%BA%CE%AD%CF%81%CE%B4%CE%BF%CF%82.>

Μπράτσος, Ν. (2021) *Χαρτογράφηση των εγκληματικών ομάδων – Νέο σχέδιο της ΕΛ.ΑΣ. ,* ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/chartografisi-ton-egklimatikon-omadon-neo-schedio-tis-elas/>

Ναυτεμπορική (2024) *Greek mafia: οι αρχηγοί, τα πρωτοπαλίκαρα και πόσο κοστολογούνται τα συμβόλαια θανάτου*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από : <https://www.naftemporiki.gr/society/1652922/greek-mafia-oi-archigoi-ta-protopalikara-kai-poso-kostologoyntai-ta-symvolaia-thanatoy/>

Ναυτεμπορική (2024) *Ειδικός φρουρός αρχηγός σε κύκλωμα διακίνησης ναρκωτικών – 5 συλλήψεις*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.naftemporiki.gr/society/1683903/eidikos-froyros-archigos-se-kykloma-diakinesis-narkotikon-5-syllipseis/>

Παναγιωτίδης, Θ. (2015) *Η ύποπτη δολοφονία του “Πιτσίλα” και το ασύγκριτο “Modus Operandi” της “Greek Mafia”*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.news247.gr/ellada/i-ipopti-dolofonia-tou-pitsila-kai-to-asigkrito-modus-operandi-tis-greek-mafia/>

Παπαδάκου, Γ. (2015) *Πεντάστερο για τους «αρχηγούς» στις φυλακές Κορυδαλλού*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.tovima.gr/2015/01/23/society/pentastero-gia-toys-arxigoys-oi-fylakes-korydalloy/>

Σόμπολος, Γ. (2023) *Greek Mafia: Τα νέα «αφεντικά», η απουσία ηθικών φραγμών και τα εκατομμύρια - Το παιχνίδι στα ελληνικά νησιά, τα ναρκωτικά και οι οίκοι ανοχής*, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.athensvoice.gr/epikairotita/ellada/795102/greek-mafia/>

Σουλιώτης, Γ. (2021) Δολοφονία Καραϊβάζ: οι επαφές και το πόρισμα της ΕΥΠ, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.kathimerini.gr/society/561329635/dolofonia-karaivaz-oi-epafes-kai-to-porisma-tis-eyp/>

Σταμούλης, Ε. (2016) Οργανωμένο έγκλημα και οικονομική κρίση: τάσεις και μεταβολές, στον τιμητικό τόμο Νέστορα Κουράκη, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: http://crime-in-crisis.com/%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%BF-%CE%AD%CE%B3%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CF%81/#_ftn41

Τα νέα (2020) Τι αποκάλυψε έρευνα της ΕΥΠ για «κύκλωμα διαφθοράς» στην ΕΛ.ΑΣ. , ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.tanea.gr/2020/06/13/greece/astynomika/ti-apokalypse-ereyna-tis-eyp-gia-kykloma-diafthoras-stin-el-as/>

Τα νέα (2023) Διάλογοι φωτιά αξιωματικών της ΕΛ.ΑΣ με νονούς της νύχτας, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: https://www.tanea.gr/2023/01/28/greece/astynomika/dialogoi-fotia-aksiomatikon-tis-el-as-me-nonous-tis-nyxtas/#google_vignette

Φήμες (2019) Δημήτρης Μάλαμας : το συμβόλαιο θανάτου, η greek mafia, το κρυμμένο παρελθόν και ο ρόλος αστυνομικών, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.fimes.gr/2019/11/dimitris-malamas-4/>

Capital.gr (2024) Σκάνδαλο στη ΔΟΥ Χαλκίδας: Πώς εκβίαζαν επιχειρηματίες η διευθύντρια και τέσσερις υπάλληλοι, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.capital.gr/story/3810656/>

Astynomiko.gr (2021) Οι 3+1 δολοφονίες – κλειδιά για τη διάλυση της greek mafia, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://astinomiko.gr/%CE%BF%CE%B9-31-%CE%B4%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CF%86%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7/>

Enikos.gr (2023) Γιώργος Καραϊβάζ: «αυτό είναι το κίνητρο της δολοφονίας» - οι άγνωστες συνομιλίες της greek mafia που τον στοχοποίησαν, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.enikos.gr/society/giorgos-karaivaz-afto-einai-to-kinitro-tis-dolofonias-oi-agnostes-synomilies-tis-greek-mafia-pou-ton-stochopoiisan/1960471/>

In.gr (2021) Greek mafia: γιατί εκτελούνται συμβόλαια θανάτου το ένα πίσω μετά το άλλο; , ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.in.gr/2021/06/02/greece/greek-mafia-giati-ektelountai-symvolaia-thanatou-ena-piso-meta-allo/>

Lawnet(2023) Παρατηρήσεις στο σχέδιο νόμου για τροποποίηση των Ποινικών Κωδίκων, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://lawnet.gr/law-news/paratiriseis-sto-schedio-nomou-gia-tropopoiisi-ton-poinikon-kodikon/>

New post (2024) Φάκελος greek mafia: Όταν δολοφονούσαν τον Γιάννη Σκαφτούρο μπροστά στην οικογένειά του, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από : <https://newpost.gr/eidiseis/fakelos-greek-mafia-otan-dolofonoysan-ton-gianni-skaftoyro-mprosta-stin-oikogeneia-toy/>

Protagon (2018) Εκτέλεση στην Κηφισιά: Όταν η «Κατερίνα bellamafia» μιλούσε για «αυτούς που είναι πρόβλημα», ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.protagon.gr/epikairoti/ektelesi-stin-kifisia-otan-i-katerina-bellamafia-milouse-gia-aftous-pou-einai-provlima-44341691999>

Reporters united (2023) greek mafia: ο διευθυντής ασφάλειας της ΕΛ.ΑΣ κατηγορούμενος για συμμετοχή στην οργάνωση, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.reportersunited.gr/10336/davalos/>

The toc team (2017) Το χρονικό της απαγωγής που συγκλόνισε την Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/upothesi-lempidakito-xroniko-tis-apagwgis-pou-sugklonise-tin-ellada/>

Εκθέσεις Ελληνικής Αστυνομίας

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2013) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2013_ekthesi_oe.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2014) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2014_ekthesi_oe.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2015) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2015-ekthesi_org.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2016) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από : <https://www.astynomia.gr/file/2013/05/07112017ethsiaekthesi2016.pdf>

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2017) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: <https://www.astynomia.gr/file/2013/05/07112017ethsiaekthesi2016.pdf>

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2018) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από: https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2018-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2019) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από:
https://www.astynomia.gr/file/2013/05/2019-ekthesi_organomenou_egklimatos.pdf.pdf

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2020) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από:
<https://www.astynomia.gr/file/2022/12/28062022ekthesiorganwmenou2022.pdf>

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2021) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από:
<https://www.astynomia.gr/file/2022/12/05122022ekthesiorganwmenou2021.pdf>

Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (2022) Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο έγκλημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε στις 18/06/2024 από:
<https://www.astynomia.gr/file/2024/01/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97-%CE%9F%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%9D%CE%A9%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%A5-2022-%CE%91%CE%9D%CE%9F%CE%99%CE%9A%CE%A4%CE%97-%CE%95%CE%9A%CE%94%CE%9F%CE%A3%CE%97-1.pdf>

Νομοθεσία

Νόμος 2829/2001

Νόμος 4619/2019

Νόμος 5090/2024

Αιτιολογική Έκθεση Νόμου 4619/2019

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.